

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ YÖNLERİYLE
AZERBAYCANIN SAATLI İLİNE BAĞLI
ŞİRİNBEY KÖYÜ
(Ahıska Türkleri Örneği)

Rahim ŞAKİROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman:
Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ

Konya-2016

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ YÖNLERİYLE
AZERBAYCANIN SAATLI İLİNE BAĞLI
ŞİRİNBEY KÖYÜ
(Ahıska Türkleri Örneği)

Rahim ŞAKİROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman:
Prof. Dr. Bünyamin SOLMAZ

Konya-2016

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	RAHİM ŞAKİROĞLU
	Numarası	108102061002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	PROF. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ
	Tezin Adı	SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ YÖNLERİYLE AZERBAJYANIN SAATLI İLİNE BAĞLI ŞİRİNBEY KÖYÜ (Ahıska Türkleri Örneği)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Sosyal-Kültürel ve Dini Yönleriyle Azerbaycan’ın Saatlı İline Bağlı Şirinbey Köyü (Ahıskalı Türkler Örneği)” başlıklı bu çalışma 23.10.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Bünyamin Solmaz	
2	Prof. Dr.	Mehmet Akgülç	
3	Yrd. Doç. Dr.	Ali Bayer	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	RAHİM ŞAKİROĞLU		
	Numarası	108102061002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ YÖNLERİYLE AZERBAJYANIN SAATLI İLİNE BAĞLI ŞİRİNBEY KÖYÜ (Ahıska Türkleri Örneği)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Rahim ŞAKİROĞLU

İmza

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	RAHİM ŞAKİROĞLU		
	Numarası	108102061002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	PROF. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ		
Tezin Adı	SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ YÖNLERİYLE AZERBAJCANIN SAATLI İLİNE BAĞLI ŞİRİNBAY KÖYÜ (Ahıska Türkleri Örneği)			

14 Kasım 1944 yılında Gürcistan'ın Ahıska vilayetinden sürgün edilen Ahıskalı Türkler Orta Asya'nın çeşitli bölgelerine yerleşmişlerdir. Sovyet rejiminden dolayı ilk başlarda ülke, il veya ilçe dışına dahi çıkamayan Ahıskalı Türkler Sovyet rejiminin baskıcı tutumunun bitmesinden veya hafiflemesinden sonra ülke dışına çıkmaya başlamışlardır. 1956 yıllarında Azerbaycan'a gelmeye başlayan Ahıskalı Türkler Azerbaycan'ın çeşitli bölgelerine yerleşmişlerdir. Ahıskalı Türklerin yerleştiği bölgeler arasında da Saatlı İline bağlı köyler olmuştur ki, bunlardan birisi de Şirinbey Köyüdür.

Şirinbey köyü Azerbaycan'ın güneyinde, Saatlı İlinin ise kuzey doğusunda, 25 km uzaklıkta yerleşmektedir. Köyün yarısı Ahıskalı Türklerden olup Sünni mezhebine mensupken; bir kısmı da Azerbaycan Türklerinden olup Şii mezhebine mensupturlar. Şirinbey köyündeki Ahıskalı Türkler geçimlerini daha çok tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar.

Azerbaycan'da din eğitimi ortaokullarda verilmediği için Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler din eğitimini ilk önce aileden, daha sonra akrabaları arasında varsa bilgin hocalardan, daha sonra cami hocalarından almaktadırlar. Biraz daha ilerletmek isteyenler ise medrese veya ilahiyat eğitimi alabilmektedirler.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler dinini, dilini, kültürünü, örfünü, adet ve geleneğini yaşamakta ve yaşatmaya devam etmektedirler. Bu çalışmanın amacı Ahıska Türklerinin yaşamlarının sosyal, kültür, din gibi alanlar açısından incelenip anlaşılmasıdır. Bu çalışmada mülakat tekniği kullanılmıştır.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	RAHİM ŞAKİROĞLU		
	Student Number	108102061002		
	Department	PHILOSOPHY AND RELIGION SCIENCES / SOCIOLOGY OF RELIGION		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	PROF. DR. BÜNYAMİN SOLMAZ		
Title of the Thesis/Dissertation	The Village of Shirinbey in the Province of Saatli in Azerbaijan with It's Social-Cultural and Religious Aspects (A Case Study of the Akhiska Turks)			

Akhiska Turks exiled from the province of Akhiska in 14th of November, 1914 from Georgia are settled in various parts of Central Asia. Due to the Soviet regime, Akhiska Turks could not even go out of the country, province or the district in the beginning; they started to go out only after the end of the repressive attitude of the Soviet regime began to travel out of the country. Akhiska Turks began to live in Azerbaijan in 1956s, settled in some areas of Azerbaijan. There are villages of Saatli district among Akhiska Turks have settled, one of them is Şirinbey village.

Şirinbey village is located in the South of Azerbaijan and the 25 kilometres far North of Saatli district. Whereas half of the village are Akhiska Turks and belong to Sunni order; the other are Azerbaijan Turks and belong to Şhi'i order.

As there is no religion education in secondary schools in Azerbaijan, Akhiska Turks in Akhiska make their own lives from agriculture and cattle breeding. Akhiska Turks living in Şirinbey village get religious education firstly from the family, then educated hodjas among their acquaintances and then from the mosque imams. Those who wish more religious education can have madrasah and theology education.

Akhiska Turks living in Akhiska keep going living their religion, language, culture, tradition, and consuetude and made the others to do so. The aim of this study is to define and understand the lives of Akhiska Turks in terms of social, cultural, religious and some other similar aspects. Interview technique is used in order to reach the aim of the study.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL FORMU	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	1
2. ARAŞTIRMA KONUSUYLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR	2
3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	3
4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI	3
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ.....	4
5.1. Yöntemi	4
5.2. Evren ve Örneklemi	6
5.3. Veri Toplama Araçları	8

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. ŞİRİNBAY KÖYÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	10
1.1. Şirinbey Adının Kaynağı ve Tarihçesi	10
1.2. Şirinbey Köyünün Coğrafi Konumu ve Sınırları	11
1.3. Şirinbey Köyünün İklim ve Bitki Örtüsü	11
1.4. Şirinbey Köyünün Ekonomik Yapısı	12
1.5. Şirinbey Köyünün Nüfusu.....	13
1.6. Şirinbey Köyünde Eğitim.....	13
1.7. Şirinbey Köyünde Din.....	17
2. ŞİRİNBAY KÖYÜ'NÜN FİZİKSEL YAPISI	20
2.1. Ulaşım ve Yol.....	20
2.2. Su.....	21
2.3. Elektrik	22
2.4. Doğalgaz.....	23
2.5. Telefon ve İnternet	23
3. ŞİRİNBAY KÖYÜNÜN ORTAK SOSYAL MEKÂNLARI	24

3.1. Harman Yerleri.....	24
3.2. Kahvehaneler (Çayhaneler).....	25
3.3. Mezarlık	27
3.4. Camiler	28
3.5. Okullar.....	29
3.6. Kreş (Çocuk Bahçesi).....	30
3.7. Sağlık Ocağı (Hastane) ve Eczane	31
4. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE EKONOMİK HAYAT.....	34
4.1. Değirmen.....	34
4.2. Marketler	35
4.3. Kasap Dükkânı	36
4.4. Akaryakıt İstasyonları	37
4.5. Diğer.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİRİNEY KÖYÜNÜN SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ ÖZELLİKLERİ

1. DOĞUMLA İLGİLİ UYGULAMALAR	39
1.1. Doğum Öncesi.....	39
1.2. Doğum ve Sonrası	40
2. ÇOCUKLA İLGİLİ UYGULAMALAR	41
2.1. İsim.....	41
2.2. Beşik Getirme.....	41
2.3. Diş Hediği	41
2.4. Sünnet.....	42
3. EVLİLİKLE İLGİLİ UYGULAMALAR	43
3.1. Düğün Öncesi.....	44
3.1.1. Tanışma	44
3.1.2. Kız İsteme (Elçilik)	44
3.1.3. Şerbet İçme	45
3.1.4. Nişan.....	45
3.1.5. Urba	46
3.1.6. Nikâh	46
3.1.7. Kesim Kesme.....	47
3.2. Düğün (Toy).....	47
3.2.1. Kız Tarafında Düğün	48
3.2.2. Damat Tarafında Düğün	49
3.3. Düğün Sonrası	54
4. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE HALK MUTFAĞI	54
4.1. Çorba ve Yemekler.....	54
4.1.1. Ayran Çorbası.....	54
4.1.2. Lobyâ Çorbası (Yemeği)	55

4.1.3. Sütlaç	55
4.1.4. Kifte	55
4.1.5. Tutmaç Çorbası	55
4.1.6. Ekmek Aşı	55
4.2. Hamur İşleri.....	56
4.2.1. Manti.....	56
4.2.2. Hinkal	56
4.2.3. Lapata Hinkali	57
4.2.4. Sinor	57
4.2.5. Erişte.....	57
4.2.6. Bazlama	57
4.2.7. Bişi.....	58
4.2.8. Fetir.....	58
4.2.9. Lulum.....	58
4.2.10. Katmer	58
5. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE DİNİ HAYAT VE BOYUTLARI	58
5.1. Dinin Teorik Boyutu	60
5.2. Dinin Pratik Boyutu	62
5.2.1. Namaz.....	64
5.2.2. Oruç	65
5.2.3. Zekât	66
5.2.4. Hac.....	67
5.2.5. Ramazan Ayı ve Bayramı.....	68
5.2.6. Kurban Bayramı	71
5.2.7. Cenaze Merasimi	73
5.3. Dinin Ahlaki Boyutu	77
5.4. Dinin Toplumsal Boyutu	79
5.4.1. Şirinbey Köy Halkına Dini ve Manevi Yönde Etki Eden Şahsiyetler.....	86
SONUÇ	91
KAYNAKÇA.....	93
EKLER	97
EK 1: SÖZLÜ KÜLTÜR.....	97
EK 2: MÜLAKAT SORULARI.....	108
EK 3: TABLOLAR.....	115
EK 4: HARİTALAR.....	116
EK 4: GÖRÜNTÜLER.....	121

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
A.Ü.	:	Ankara Üniversitesi
AÖF	:	Açık Öğretim Fakültesi
as	:	Aleyhi's-Selam
bkz.	:	Bakınız
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
DİA	:	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİB	:	Diyanet İşleri Başkanlığı
Hz.	:	Hazreti
İFAV	:	İlahiyat Fakültesi Vakfı
m	:	Metre
M.Ü.	:	Marmara Üniversitesi
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
S.Ü.	:	Selçuk Üniversitesi
sav	:	Sallallahu aleyhi ve sellem
ss.	:	Sayfalar
SSCB	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	:	Ve benzeri
vd.	:	Ve diğerleri
Yay.	:	Yayınları

ÖNSÖZ

Ahıskalı Türkler 14 Kasım 1944'te anavatanları Ahıska'dan sürgün edilerek Orta Asya ülkelerinde sıkıyönetim rejiminin altında yaşamaya maruz kalmışlardır. Sovyetlerin dağılmasından sonra bu rejimde bir gevşeme olmuşsa da, vatanlarına dönmek şartıyla Ahıskalı Türklere istedikleri ülkede yaşama hakkı tanınmıştır. 1956 yıllarından itibaren Ahıskalı Türklerin yerleştiği bir ülke de Azerbaycan olmuştur. Azerbaycan Ahıskalı Türklere ev sahipliği yapmış, maddi ve manevi desteklerini eksik etmemiştir. Ahıskalı Türkler Azerbaycan'ın çeşitli il/ilçelerine, köylerine yerleşmişlerdir. Bunlardan birisi de Saatlı İlidir. Saatlı İlinin çeşitli köylerine yerleşen Ahıskalı Türklerin yerleştiği bir köy de Şirinbey Köyü olmuştur.

Ahıskalı Türklerin yerleşiminden önce Şirinbey Köyü bir Rus köyü olmuştur. Şirinbey Köyüne eskiden Zariyavastok, Tverskoy, Oktyabrabad ve Azizbeyov gibi değişik isimler verilmiş, en son Şirinbey veya Şirinbeyli olarak kalmıştır. Ahıskalı Türkler bu köye ilk geldikleri sırada köy tamamen çölden ibaretmiş. Ahıskalı Türklerin köye yerleşmesinden sonra köyde bir gelişme, kalkınma olmuş, köy güllük-gülistanlığa dönüştürülmüştür.

İkinci kez sürgün gören Ahıskalı Türkler 1989 senesinde Özbekistan'dan Azerbaycan'a göç etmiş ve bunlardan bir kısmı Şirinbey köyüne de yerleşmiştir. Günümüzde Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler, Azeriler ve Ruslar (bir aile) birlikte yaşamaktadırlar.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, dinini, dilini, kültürünü, kimliklerini bütün zorluklara rağmen korumuş ve korumaktadır. Bu bağlamda doğumundan ölümüne kadar hayatının tüm evrelerinde dinin doğrudan veya dolaylı etkisi olduğundan köyde yaşayan Ahıskalı Türklerin, sosyal, kültürel ve dini yaşantısını araştırmak, dini inanç ve pratiklerin farklı bölgelerde uğradığı değişiklikleri tespit etmek suretiyle halkımızı tanımak, sorunlarının tespitini yapmak ve çözümüne katkı sağlamak çok önemli hale gelmiştir.

Bu öneme binaen *Sosyal-Kültürel ve Dini Yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı İline Bağlı Şirinbey Köyü (Ahıska Türkleri Örneği)* başlığı altında köyde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal, kültürel ve dini yönlerinin yanı sıra Şirinbey Köyün tarihi geçmişi, coğrafi konumu, sosyal, fiziki ve ekonomik yapısı da araştırılmıştır.

Araştırmamız toplam iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Şirinbey Köyünün adının kaynağı, tarihi, coğrafi konumu, iklimi, fiziksel yapısı, ortak sosyal mekânları ve ekonomik yapısı ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Şirinbey Köyü'nün Sosyal-Kültürel ve Dini Özellikleri başlığı altında köyde yaşayan Ahıskalı Türklerde doğumla, çocukla ve evlilikle ilgili ne gibi uygulamaların olduğu, köyde halk mutfağı, köyde dini hayat ve boyutları araştırılmıştır.

Bu çalışmam süresince maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen, bilgi, tecrübe ve güler yüzü ile çalışmama ışık tutan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Bünyamin Solmaz'a teşekkürlerimi sunuyorum. Tezimin hazırlanması sırasında beni cesaretlendiren, benden maddi, manevi desteğini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Hayri Erten hocama, arkadaşlarıma ve aileme teşekkürü borç bilirim.

Rahim Şakiroğlu

Konya-2016

GİRİŞ

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Ahıskalı Türkler anavatanları olan Ahıska'dan¹ 14 Kasım 1944 yılında Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Sibiryaya sürgün edilmiştir.² Ahıskalı Türklerle uygulanan özel rejim kaldırılınca Ahıskalı Türkler 1956'dan başlayarak Azerbaycan'ın Saatlı, Sabirabad, Gence, Kazakh, Kuba ve Khaçmaz bölgelerine göç etmişlerdir.³ 1989 yılının Haziran ayında Özbekistan'da meydana gelen Fergana olayları⁴ ile Ahıskalı Türkler Azerbaycan'ın bu bölgelerine ikinci kez göç etmişlerdir. 1960 yılından başlayarak Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü de Ahıskalı Türklerin yerleştiği köylerden birisi olmuştur. 1989 yılında ise Fergana olaylarından dolayı Özbekistan'dan gelen Ahıskalı Türkler Şirinbey Köyüne yerleşmişlerdir.

Azerbaycan'ın çeşitli bölgelerinde olduğu gibi Şirinbey Köyünde de yaşayan Ahıskalı Türkler ilk başta sürgün acısı olmak üzere maddi ve manevi sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Bu sıkıntılarını gidermek amacıyla Azerbaycan Devleti, Ahıskalı Türklerle sosyal hayatın her alanında yardımcı olmuştur. Sovyet yönetiminin baskıcı rejiminde Ahıskalı Türkler (Azeriler dâhil) özellikle dini konuda sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Bu zorlu dönemlerde baskıcı rejime rağmen Ahıskalı Türkler milli, dini ve kültürel kimliklerini korumuştur. Dini merasimler, bayramlar, toplu halde yapılan ibadetler, kültürel etkinlikler halkın inanç ve değerlerinin korunup yaşanmasında bir etken olmuştur.

Buradan hareketle Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal, kültürel ve dini hayatlarında ne gibi sıkıntılarla karşılaştıklarını, yaşadıkları bölgenin

¹ Ahıska günümüzde Gürcistan'ın sınırları içinde yer almaktadır.

² Yunus Zeyrek, *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara: Pozitif Matbaacılık, Baskı 1, 2001, s. 53.

³ Nigar Şakirova, "Azerbaycan'da Bir Ahıska Köyü: Şirinbeyli", *Bizim Ahıska Dergisi*, Ankara: Yıl 9, S. 31, Yaz 2013, s. 41.

⁴ Yunus Zeyrek, *a.g.e.*, s. 78.

ne gibi özelliğe sahip olduğunu, günümüzde yaşama biçiminin nasıl olduğunu, köyde yaşayan Ahıskalı Türkleri ne gibi unsurların ne derecede etkilediğini, eski gelenek ve göreneklerini yaşatıp yaşatmadıklarını vb. araştırma ihtiyacı duyulmaktadır. Ayrıca araştırmacının Ahıskalı bir Türk ve aynı köyün sakini olması, böyle bir çalışma yapmasına sevk etmiştir.

Bütün bunlardan hareketle araştırmanın konusu Sosyal-Kültürel ve Dini Yönleriyle Azerbaycan'ın Saatlı İline Bağlı Şirinbey Köyü (Ahıska Türkleri Örneği) şeklinde olması uygun görülmüştür. Araştırmada Şirinbey Köyü hakkında genel bilgiler, Şirinbey Köyünün ekonomik, fiziksel yapısı ve ortak sosyal mekânları hakkında bilgiler yer almaktadır. Diğer taraftan Şirinbey Köyü'nde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal, kültürel özellikleri, halkın dini inanç, tutum ve davranışları ele alınmıştır.

2. ARAŞTIRMA KONUSUYLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Azerbaycan'ın Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü ve bu köyde yaşayan Ahıskalı Türkleri hakkında Nigar Şakirova'nın bir araştırması⁵ mevcuttur. Nigar Şakirova bu çalışmasında Şirinbey Köyü'ne Ahıska Türklerinin gelişini, köy hakkında genel bilgileri, halkın geçim kaynağını ve din eğitiminin ne durumda olduğunu yüzeysel olarak araştırmıştır.

Azerbaycan'da yaşayan Ahıskalı Türkler hakkında (sosyal, kültürel, tarihsel, dini vb. yönleriyle) çalışmalara rastlanmıştır. Fakat bu çalışmalarda genel itibariyle Ahıskalı Türklerin tarihi ve kültürel yönleri ele alınmıştır. Fakat son zamanlarda Hayri Erten'in yapmış olduğu araştırması,⁶ araştırma konusunu yakından ilgilendirmektedir. Hayri Erten, bu araştırmada Azerbaycan'da yaşayan Ahıska Türklerinin dini yaşamlarını ve günümüzdeki dini hayatlarını ele almakta ve dinin onların millî, dini ve kültürel kimliklerini koruyabilmelerine verdiği katkıyı ortaya koymaktadır. Kısaca söylemek gerekirse Hayri Erten'in araştırmasında Azerbaycan'da yaşayan Ahıskalı Türkler hakkında genel bilgilere yer verilmektedir.

⁵ Nigar Şakirova, *a.g.m.*, ss. 41-43.

⁶ Hayri Erten, *Diasporada Dini Yaşamak Azerbaycan Ahıska Türkleri Örneği*, Konya: Palet Yay., 2014.

Yüksek lisans tez çalışmasında ise konuyu biraz daha daraltarak Ahıskalı Türkler hakkında daha da derinlemesine bir araştırmaya yer verilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı, Azerbaycan'ın Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyündeki Ahıska Türklerinin milli, dini ve kültürel değerlerini araştırmak ve bu değerlerin halkın yaşayışına, davranışlarına ve inançlarına olan yansımalarını tespit etmektir.

14 Kasım 1944 Sürgünü'nden sonra Ahıska Türkleri farklı coğrafyalarda yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Bu süreçte ister istemez Ahıskalı Türkler kendi kültürlerini, milli ve dini değerlerini muhafaza etmeye çalışmışsa da diğer kültürlerden etkilenmemesi kaçınılmaz olmuştur. Azerbaycan'da yaşayan Ahıskalı Türkler de yıllarca Sovyet yönetiminin baskıcı rejimi altında yaşamak zorunda kalmışlardır. Özellikle de Azerbaycan'a göçün ilk yıllarında Ahıskalı Türkler sosyal uyum sorunları yaşamışlardır. "Ahıskalı Türklerin kültürlerini, dilini, dinini vb. muhafaza etmelerine rağmen diğer kültürlerden ne kadar etkilenmiştir, günümüzde bu etki hala devam ediyor mudur?" gibi sorulara cevap aramak amaçlarımız dâhilindedir. Örneğin bundan 15 sene öncesine kadar dışarıya kız alıp verme yokken günümüzde Ahıskalı Türkler Azerilerle de kız alışverişi yapmakta olduğu gözlemlenmiştir. İşte bu ve bunun gibi konuların ele alınıp incelenmesi ve yazıya dökülmesi önemli hale gelmiştir.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal yaşam ve ilişkilerdeki düzenlilikleri ortaya koymak ve bir olguyu derinlemesine incelemek, bu halkın toplumsal sorunlarının değerlendirilmesi ve çözülmesine katkıda bulunmak araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Ayrıca araştırmamızda, Şirinbey Köyünün tarihi, coğrafyası, sosyal mekânları ve fiziki yapısıyla ilgili bilgilerin araştırılıp toplanması, köy halkının sosyal, kültürel ve dini yönlerinin ele alınıp yazılı hale getirilerek ileriye yönelik bir belge özelliği taşıması itibariyle önem arz etmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Her türlü bilimsel araştırmalarda genel olarak konunun sınırları belirlenmektedir. Din Sosyolojisi araştırmalarında da konu belirlerken konuyu

birtakım sınırlılıklar içerisinde tutmak zorundayız. Çünkü “Yüzeysel ve genel sonuçlara ulaşmak yerine, araştırma konusu uygulanabilir sınırlar içerisinde tutularak, amaca yöneltici belirli, anlamlı ve kesin bilgiler elde etmeye çalışılmalıdır”⁷

Araştırmanın kapsamının ve sınırlılıklarının belirtilmesi, hem araştırmacının araştırmanın odağından uzaklaşmasını engeller, hem de araştırmanın verilen süreyi ve kaynakları aşmadan yürütebilmesini sağlar. Bir araştırmada bir sosyal olguyla ilgili her şeyin birden araştırılamayacağı, bir toplumsal problemin bütün yönleriyle incelenemeyeceği unutulmamalıdır. Kapsam ve sınırlılıklar belirtilmediği takdirde, incelenen olgu ya da olayın bazı yönlerinin araştırmacı tarafından bilinçli olarak kapsam dışında bırakıldığı anlaşılabilir ve bu yönler değinilmemiş olması, araştırmanın bir zayıflığı olarak görülür.⁸

Bütün bunları göz önünde bulundurarak araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarını şu şekilde belirlemiştir: Örneklemin temsil ettiği Azerbaycan’ın Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerle sınırlıdır. Bu köyde Azeriler, Ruslar (bir aile) ve Ahıskalı Türkler yaşamaktadır. Burada Ahıskalı Türklerin birlikte yaşadığı bu halkla karşılıklı ilişkileri de araştırma sınırları içerisinde yer almaktadır. Şirinbey Köyünün ekonomik ve fiziksel yapısı, coğrafi konumu ve ortak sosyal mekânları da araştırma sınırları içerisinde yer almaktadır. Araştırma Şubat 2014 – Ağustos 2014 tarihleri arasında uygulanmış olup bu zaman dilimiyle sınırlıdır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

5.1. Yöntemi

Araştırma yöntemi, araştırmacının amacını gerçekleştirebilmek için kullandığı genel yaklaşımdır. Araştırma tekniği ise araştırma yönteminin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan bilgi toplama aracıdır.⁹

Tıpkı sosyolojide olduğu gibi, din sosyolojisinde de metotlar çeşitlidir. Bu anlamda din sosyolojisinin metodundan değil, farklı metot ve tekniklerden söz etmek

⁷ Birsen Gökçe, *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Savaş Yay., 1992, ss. 84-85.

⁸ Temmuz Göncü Şavran, “Bilimsel Araştırmalarda Amaç, Problem ve Sınırlılık”, *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Nadir Suğur, 2009, s. 109

⁹ Orhan Türkoğlu, *Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi*, İstanbul: MEB, 1995, s. 167.

uygun düşmektedir. Metotlardaki bu çeşitliliğin, din sosyolojisi anlayışlarının değişik olup, esasen bu bilim dalının genç olmasının yanı sıra, konularının da oldukça geniş, karmaşık ve çeşitli olmasından ileri geldiği düşünülebilir.¹⁰

Çalışmamı alan araştırması olarak yapmayı uygun gördüm. Bu tür çalışmalarda bilgilerin toplanmasında yazılı kaynakların ve mülakatların yanı sıra survey denilen tarama tekniğinden de yararlanır.¹¹ Survey metodu anket, mülakat (görüşme), gözlem ve test teknikleri ile gerçekleştirilir. Özellikle anket ve mülakat tekniklerinin survey araştırmalarında önemli bir yeri vardır.¹²

Mülakat, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Mülakat tekniği okuma yazma bilmeyenlerden veri toplamak için ideal bir tekniktir. Aynı zamanda yazılı anlatımlarda “yazı ile yanlış anlamların daha fazla olabileceği, ek açıklamalarda bulunma ihtimalinin sınırlı olması” gibi olumsuz yanlarına karşılık, mülakat tekniğinde bu gibi durumlar söz konusu değildir.¹³ Bu avantajları nedeniyle Azerbaycan’ın Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü üzerinde yapacağımız alan araştırmasında mülakat tekniğini kullanmayı uygun buldum.

Araştırma alanı hakkında tarihi, etnolojik, antropolojik ve sosyolojik olarak yeterli araştırma mevcut değildir. Bundan dolayı bölge hakkında yeterli bilgi sahibi olabilmem için Şirinbey Köyüne daha ilk yerleşimin başlamasıyla günümüze kadar köyde olup bitenleri yaşamış veya bilen kişiler üzerine yoğunlaştım. Araştırmada kullanılan etnografik, antropolojik ve sosyolojik veriler, yapılan yoğun gözlem ve mülakatlar aracılığıyla da elde edilmiştir.

Görüşme için toplam 145 adet mülakat sorusu hazırlanmıştır. Bu sorular mesleklere ve konulara göre ayrılmıştır. Bireysel görüşme şeklinde olmak üzere toplam 70 kişiyle görüşülmüştür. Görüşmede bir bilginin birkaç katılımcıların ağzından doğrulanması durumunda konu hakkında yeterli bilgiye ulaşıldığı kanaatine varılmıştır. Bireysel görüşme esnasında sorular sorulurken verilen cevaplar esnasında “söz sözü açar” kabilinde yeni konular ortaya çıkması, konuların derinliklerine inme imkânı elde etmekle beraber; fazla zaman alması gibi sorunlarla da karşı karşıya

¹⁰ Ünver Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İnsan Yay., 7. Baskı, İstanbul 2006, s. 69.

¹¹ Günay, *a.g.e.*, s. 75.

¹² Zeki Arslantürk, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metot ve Teknikleri*, İstanbul: Çamlıca Yay., 6. Baskı, 2008, s. 101.

¹³ Arslantürk, *a.g.e.*, s. 117.

kalınmıştır. Böyle durumlarda konunun fazla dağılmaması için sorulara gerekli yönlendirmeler de yapılmıştır.

Gözlem nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan bir diğer veri toplama yöntemidir. En önemli özelliği de araştırmacıya, veriye ilk elden ulaşma olanağı sağlamasıdır. Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir.¹⁴ Gözlemci ile gözlenen arasında fiziki yakınlık ve ilişkilere göre dışarıdan gözlem ve katılımcı gözlem olmak üzere iki tür gözlem çeşidi vardır. Dışarıdan gözlemde, gözlenenin gözlemciyi görme imkânı yoktur. Katılarak gözlemde ise gözlemci, gözlenenle birlikte olup onlardan biri gibi davranır. Katılarak gözlem dışarıdan gözleme oranla, daha çok bilgi verir. Dışarıdan gözlemde gözlenen davranışların nedenleri, gözlemci tarafından kestirilmeye çalışıldığı halde, katılarak gözlemde bu nedenler daha derinliğine ve daha geçerli bir biçimde tespit edilebilir.¹⁵

Çalışmada mülakat tekniğinin yanı sıra yoğun gözlem tekniğiyle de çalışmamıza destek verilmiştir. Bu gözlem kısa bir zaman diliminde olmayıp uzun bir zaman dilimine yayılmış analiz şeklinde olmuştur. Araştırmacının Şirinbey köy sakini olması, aynı dine, dile, kültüre vb. mensup olması hasebiyle gerçekten de uzun süreli, derinlemesine ve genişlemesine bir analiz yapılma imkânı doğmuştur. Bunun yanı sıra yüksek lisans seminer konusu için Şirinbey köyünde Ahıskalı Türkler üzerinde anket uygulamasının yapılması, yani önceden de Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin seminer için araştırma konusu olması da çalışmaya katkı sağlamıştır.

5.2. Evren ve Örneklemi

Herhangi bir araştırma ya da gözlem alanına giren obje ve bireylerin tümüne evren denir. Evren, tam olarak betimlenmiş bireyler ya da gözlemler grubudur. Başka bir deyişle, incelenmek istenen birimlerin meydana getirdiği, gözlenebilir ortak

¹⁴ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 199.

¹⁵ Zeki Arslantürk, *a.g.e.*, s. 120.

karakteristiklere sahip objelerin oluşturduğu, belli bir kurala uyan öğelerden oluşmuş topluluğa evren denir.¹⁶

Survey metodu ile bir araştırmayı gerçekleştirmek iki yolla mümkün olmaktadır. Ele alınan evren ya tamsayıyla ya da evreni temsil yeteneğine sahip bir örneklemele tasvir edilir. Aslında survey tipi araştırma metotlarıyla geniş kitlelere ulaşılma istenir. Bu nedenle survey tipi araştırmalarda tamsayım yoluyla evreni tasvir imkânsız denecek kadar zordur. Evren büyüdükçe bu zorluk daha da artmaktadır. Tek başına bir araştırmacı bir yana, grup halindeki araştırmacılar dahi bu tür araştırmanın altından kalkamazlar. Bu kadar geniş kitleyi ele alıp incelemek, onlarla anket, mülakat yapmak, onları gözlemlemek, ortaya çıkan durumları teker teker test edip ölçmek, ne eleman, ne zaman ve ne de ekonomik imkân bakımından mümkündür. Yapılacak iş, evreni temsil yeteneğine sahip, onun küçültülmüş bir modelini oluşturmak ve bu model vasıtasıyla evreni tasvire çalışmaktır.¹⁷

Evrenin çok kapsamlı ve içerikli bir kavram olması nedeniyle, evrene ilişkin olarak “araştırma evreni” ve “çalışma evreni” biçiminde ayrı bir sınıflandırma yapma gereği duyulmuştur. **Araştırma evreni**, bazı yazarlarca “genel evren” ya da “kuramsal evren” olarak da adlandırılmaktadır. **Çalışma evreni** ise “hedef evren” ve “erişilebilir evren” olarak da adlandırılmaktadır. Evrenin soyut ve aşırı büyük olması nedeniyle evrenin tamamına ulaşmanın olanaksız olduğu ya da sonuçların tüm evrene sağlıklı genellenemeyeceği durumlarda araştırmacının evreni belirli ölçütlere göre sınırlaması gerekmektedir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ve uygun bir gerekçelendirmeyle araştırmacı evreni daraltabilir. Bu durumda, görece hem daha küçük hem daha somut olan evren uygun biçimde tanımlandıktan sonra çalışma evreni olarak değerlendirilir. Böylece, toplanan istatistiksel veriler aracılığıyla çalışma evreninin parametrelerine ilişkin kestirimler yapmak olanaklı hale gelir.¹⁸

Bu tanımlardan hareketle araştırmanın genel (araştırma) evrenini Azerbaycan’ın Saatlı iline bağlı Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini ise genel evreni temsil yeteneğine

¹⁶ Saim Kaptan, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara; Tekışık Web Ofset Tesisleri, 1993, s. 116

¹⁷ Arslantürk, *a.g.e.*, s. 102.

¹⁸ Ali Şimşek, “Evren ve Örneklem”, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Ali Şimşek, Baskı 1, 2009, ss. 110-111.

sahip olacağını düşündüğümüz ve kendileriyle anket, mülakat ve gözlem yaptığımız grup veya kişilerdir.

Evrenden amaca uygun örnek seçme işlemine “Örnekleme”, seçilen örnek modele de “Örnekleme” adı verilir.¹⁹ Evrenden örnekleme alınırken rastgele hareket edilmez. Bu konuda araştırmacıların kullanabileceği bazı yöntemler vardır. Ancak tüm örnekleme yöntemlerinin temeli örneklemenin olasılıklı ya da olasılıksız yapılmasıdır. Araştırmanın amacı, evrenin büyüklüğü, evrendeki dağılımın türdeşliği, araştırma için öngörülen süre, sahip olunan kaynaklar ve olanaklar gibi etmenler olasılıklı ya da olasılıksız örnekleme yöntemlerinin seçilmesinde etkilidir. Olasılıklı örnekleme yaparken yansız örnekleme, sistematik örnekleme, küme örnekleme ve tabakalı örnekleme yöntemleri kullanılabilir. Gelişigüzel örnekleme, amaçlı örnekleme, kota örnekleme, kartopu örnekleme, kolaylı örnekleme ve gönüllü örnekleme olasılıksız örnekleme yöntemine örnektir.²⁰

Araştırmanın örneklemini belirlerken yansız örnekleme (tesadüfi örnekleme) yöntemi kullanılmıştır. Özellikle araştırmanın dini boyutu kısmıyla ilgili mülakat yapılırken bu yöntemden faydalanılmıştır. Şirinbey köyünde her hane sahiplerinden bir kişinin ismi yazılmış ve harf sırasına göre sıralanmıştır. Daha sonra bu isimlere numaralar verilmiştir. Ardından tek sayılı bireylerin evlerine gidilerek bu kişilerle anket ve mülakat yapılması kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan araştırmada örnekleme belirlenirken kartopu yöntemi de kullanılmıştır. Şirinbey Köyünün bu günkü yaşayışı ve geçmişi hakkında daha çok bilgiye sahip olan, objektif düşünebilme yeteneğine sahip, okuryazar olan yaşlı kesim tercih edilirken; “bu konu hakkında filanca kişi daha iyi bilgi verir.” denilen kişilerle de mülakat yapma yoluna gidilmiştir. Aynı zamanda çeşitli konu ve meslekler hakkında bilgi edinmek için o alanı ilgilendiren kişilerle de mülakat yapılmıştır.

5.3. Veri Toplama Araçları

Ansiklopedi, kitap, dergi, gazete, yüksek lisans ve doktora tezleri ve internet kaynakları araştırılarak konuyla ilgili veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca

¹⁹ Zeki Arslantürk, *a.g.e.*, s. 103.

²⁰ Ali Şimşek, “Evren ve Örnekleme”, *a.g.e.*, ss. 116-117.

köyün ileri gelenleri, cami imamı, okul müdürü, kasap, market sahibi ve köy hakkında bilgisi olan, okuryazar olanlarla mülakat yapılarak veri toplanmaya çalışılmıştır. Ahıskalı Türkler hakkında kültürel bilgi edinme açısından ihtiyar nineler ve bu konuda bilgi sahibi olanlarla görüşülmüştür. Diğer yandan katılımcı gözlem yapmakla gözlenen davranış nedenleri daha derinliğine ve daha geçerli bir biçimde tespit edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. ŞİRİNBİY KÖYÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. Şirinbey Adının Kaynağı ve Tarihçesi

Şirinbey köyünün tarihçesi Azerbaycan'ın Beylikler dönemine dayanmaktadır. Ondan önce bir tarihe sahipse de, herhangi bilgi ve belgeye ulaşılmamıştır. Tarihi konuda bilgi sahibi olan Mürsel Şakirov'un (79) anlattığına göre Şirinbey köyü İran tarafından Azeri asıllı olan "Şirin Bey" diye bir şahsın hayvanlarının otlak yeri olmuştur. O zamandan beri de köyün adı "Şirinbey" olarak kalmıştır.

Sovyet döneminde 1952-1953 tarihlerinde asimilasyon amacıyla Ukrayna bölgesinden Şirinbey köyüne gönüllü sürgün gerçekleştirilmiştir. Buraya gelen Ruslar köyün adını "Заря Востока (Zarya Vosyoka)"²¹ olarak değiştirmişlerdir. Köydeki Rus Mezarlığı hem Rusların buralarda yaşadığını hem de onların hangi tarih aralığında yaşadıklarını göstermektedir.²²

Köy muhtarı Nusrettin Memmedov'un (47) anlattığına göre ise köye Rusya'nın Tiber Çay kenarlarından bir kısım halk Şirinbey Köyüne yerleştirilmiş ve köy "Tiberskoy" ismini almıştır. Bu ismin ne zaman aldığı, Rusya'nın Tiber Çay kenarlarından Şirinbey köyüne yerleştirilen halkın ne zaman geldiği net olarak bilinmemekle birlikte 1900-1950 yılları arasında yerleştirilmiş olacağı tahmin edilmektedir.

1960 yılının sonlarında Özbekistan'dan Şirinbey köyüne gelen Ahıskalı Türkler ile evler yapılarak köy daha da modern bir hal almaya başlamıştır. İlk gelen halk ve öncülük eden Mürsel Şakirov (79) resmi yollarla bu köyün ismini

²¹ Kelimenin Türkçesi "Doğunun Şafağı" anlamına gelmektedir. Ayrıca Kazakistan'ın Almatı şehrinde bir sokak, Gürcistan'da Sovyet döneminden beri yayımlanan bir gazete bu ismi taşımaktadır.

²² Rus mezarlığı için bkz.: Görüntü 1, 2.

“Azizbeyov” olarak değiştirmişlerdir. Devletin vermiş olduğu maddi desteklerle halkın kendisi evler inşa etmiş, yollar ve zamanla okul yapılmıştır.

Köye, Azerilerin yerleşmesi, Ahıskalı Türklerin 1989 yılında Özbekistan’dan ikinci kez sürgün edilerek gelmesi köyün kalkınmasında ve yeni mahalle ve evlerin yapılmasında bir etken olmuştur. Sovyetlerin dağılmasıyla köyde yaşayan Rus halkı ise köyden göç etmişlerdir.

Sovyetlerin dağılmasıyla köyün ismi “Şirinbey” olarak değiştirilmiştir. Resmiyette de köyün adı Şirinbey/Şirinbeyli olarak geçmektedir.²³

1.2. Şirinbey Köyünün Coğrafi Konumu ve Sınırları²⁴

Şirinbey köyü Azerbaycan’ın güneyinde, Saatlı İlinin²⁵ ise kuzey doğusunda, 25 km uzaklıkta yerleşmektedir. Saatlı ve civar iller Azerbaycan’ın “Merkezi Aran”²⁶ bölgesi olarak geçmektedir.²⁷ Azerbaycan’ın en sıcak bölgelerinden biridir.

Deniz seviyesinden 28 m aşağıda yerleşen Şirinbey Köyü, Fetelikend, Qaranuru, Nesimikend ve Memmedabad Köyleri ile sınır teşkil etmektedir. Arazisi toplam 3000 hektar olup bunun 2000 hektarı tarıma yararlı topraklardır. Geri kalan 500 hektarı yerleşim yerleri, 500 hektarı ise yol, kanal vb. tarıma yararsız yerlerdir.

1.3. Şirinbey Köyünün İklim ve Bitki Örtüsü²⁸

Şirinbey Köyünün bağlı olduğu Saatlı İli, Azerbaycan’ın dokuz iklim kuşağının içerisinde Merkezi Aran Rayonları olarak adlandırılan Azerbaycan’ın en sıcak bölgesinde yer almaktadır. Genel olarak yazları mülayim-sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Köyün en sıcak ayları Temmuz, Ağustos, en soğuk ayları da Ocak ve Şubat aylarıdır. Temmuz aylarında hava sıcaklığı 35 C ° olurken kış aylarında bu sıcaklık sıfırın altına düştüğü görülmüştür.

²³ Şirinbey Köyünün girişi bkz.: Görüntü 3

²⁴ Nusreddin Memmedov (47); <http://saatli-ih.gov.az/index.html>, 28.04.2014.

²⁵ Not: Saatlı ili hem il hem de ilçe özelliği taşımaktadır. İl kelimesi Azerbaycan dilinde “Rayon” olarak nitelendirilmektedir ki; “Rayon” kelimesi Türkiye Türkçesinde ilçe anlamına gelmektedir.

²⁶ Aran kelimesi “yayla yerlere nispeten alçak ve iklim açısından sıcak olan yer.” anlamına gelmektedir. Bkz.: Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, *Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğəti*, Bakı: Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, C. I, Şərq-Qərb, 2006, s. 130.

²⁷ Harita için bkz.: Harita 1-3.

²⁸ Mürsel Şakirov (79); Kamil Şakirov (59); <http://saatli-ih.gov.az/index.html>, 28.04.2014.

Toplam 3000 hektar araziye sahip olan Şirinbey Köyünün 2000 hektarı tarımsal alan olup üretilenlerin başında buğday, yonca, pamuk, fasulye, karpuz, mısır vb. bitkiler yer alırken; ikinci sırada nar, elma, armut, erik, kaysı, ceviz, dut vb. meyve ağaçları, bağ ve bostan sahaları yer almaktadır. Köyde toplam iki yerde dut bağı, bir yerde iğde bağı vardır. Köyün merkezinde çam ağaçları, köyün girişinde sol tarafta 1 km uzunluğunda üç sıra halinde kavak ağaçları dikilidir. Köyde evlerin civarlarına, yaşayış yerlerinin dışındaki tarlaların kenarlarına söğüt ağaçları dikilidir.²⁹

1.4. Şirinbey Köyünün Ekonomik Yapısı³⁰

Şirinbey Köyünde ekonomik hayat tarım, ticaret ve küçük sanayiye bağlıdır. Halkın geçim kaynağındaki ana unsur tarım ve hayvancılıktır. Köyde Rusların yaşadığı dönemlerde Ruslar domuzculukla meşgul oluyorlarmış. Ahıskalı Türklerin gelmesiyle domuzculuğa son verilmiştir. Yukarıda da bildirdiğimiz gibi 2000 hektar tarıma elverişli topraklarda ilk başlarda pamuk ve buğday köyün ekonomik yapısını oluşturmuştur. Sonra ise buna hayvancılık da eklenmiştir. Zamanla patates, karpuz, ayçiçek, mısır, süpürge otu, nohut, fasulye, lahana, domates, biber, salatalık vb. gibi ürünler de üretilmeye başlamıştır. 1989 yılında Özbekistan'dan gelen Ahıskalı Türkler de yanlarında yer fıstığını getirmiş ve köy halkı bu ürünü de üretmeye başlamıştır. Sıraladığımız bu ürünlerle de gelir elde edilmiştir.

Sovyetlerin dağılmasıyla topraklar da halka bölüştürülmüştür. Halk kendi imkânlarıyla ekmeye, dikmeye çaba göstermişse de zamanla yukarıda saydıklarımızın çoğunu üretmeye başlamıştır. Salatalık, nohut, biber vb. gibi ürünleri sadece yemek için ekmeye başlamışlardır. Komşu ilçede şeker fabrikasının açılmasıyla şeker pancarı da üretilen ürünler arasında yerini almaya başlamıştır.

Vergilerin çoğalması, zamların artması gibi sebeplerden dolayı halk artık tarlasına gitmez olmuştur. Günümüzde ekin sahalarında en çok yonca, sırasıyla buğday, arpa, şeker pancarı, fasulye, süpürge ve pamuk ekilmekte ve bunlardan gelir elde edilmektedir. Gelirin çoğu kısmını ise şehirlerde, Rusya ve Türkiye'de çalışan

²⁹ Yeşil alanlardan görüntüler için bkz.: Görüntü 4, 5.

³⁰ <http://saatli-ih.gov.az/index.html>, 28.04.2014; Mürsel Şakirov (79); Kamil Şakirov (59); Nusreddin Memmedov (47).

genç kısım oluşturmaktadır. Hayvancılık ve küçük sanayii işleri de gelir elde etmenin temel unsurları olmuştur.

1.5. Şirinbey Köyünün Nüfusu

Şirinbey Köyünün nüfusunu ilk başlarda İran Azerileri, daha sonra ise Ruslar oluşturmaktaydı. Mürsel Şakirov'un (79) anlattığına göre köye ilk geldiklerinde köyde 17 hane Rus ailesi yaşamaktaydı. 1960 yılının sonlarında Ahıskalı Türkler gönüllü olarak Özbekistan'dan gelip Şirinbey köyüne yerleşmişlerdir. Zamanla Azeriler de bu köye yerleşmiş ve 1989 yılında zorunlu sürgün sebebiyle Özbekistan'dan Ahıskalı Türkler de gelerek bu köyün sakini olmuşlardır. Sovyet Rusya'sının dağılmasından sonra Rusların köyü terk edip gitmesiyle köyün nüfusunu sadece Ahıskalı Türkler ve Azeriler teşkil etmektedir. Günümüzde köyün ahali sayısı 4600 olup yarısını Ahıskalı Türkler, yarısını ise Azeriler oluşturmaktadır.³¹ 2009 yılında Saatlı İli'nin nüfus sayımı bilgilerinde Şirinbey Köy nüfusunun toplam 4423 olduğunu görmekteyiz. Bu sayının 2187'sini erkekler oluştururken, 2236'sını ise kadınlar oluşturmaktadır.³²

1.6. Şirinbey Köyünde Eğitim

Çok geniş alanı ve zengin bir muhtevası bulunan eğitim kavramına çok değişik açılardan yaklaşmak mümkündür. O bir eylem ve faaliyet, bir süreç, bir olgu bir toplumsal kurum olarak ele alınabilir. Onun için hemen her eğitimcinin, eğitimle ilgilenen hemen her bilim adamının eğitime yaklaşımını ve kendi eğitim anlayışını yansıtan ve kendine has değişik sözlerle yaptıkları eğitim tarifleri vardır. Bütün bu tarifler, eğitim sürecinin değişik açılardan ve değişik amaçlarla ele alınmasını yansıtır. Bazı tarifler eğitimin muhtevasını, bazıları metotlarını, bazıları yeri ve zamanını, bazıları da eğitimin önemi ve gücünü belirtirler.³³

Yaygın bir kullanım alanı bulunan "eğitim" dil ve kültürün her zaman güncel kalabilmiş kavramlarından. Eğitimin özellikle konuşma dilinde ifadesini bulan farklı kullanma biçimlerinden biri de "terbiye"dir. İngilizcede *education*;

³¹ Bu bilgiler köyün muhtarı Nüsreddin Memmedov (47) tarafından verilmiştir.

³² <http://www.stat.gov.az/source/regions/>; Bkz.: Tablo 1

³³ Bünyamin Solmaz, "Eğitim ve Dim", *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yayınları, 2012, ss. 403-404.

Fransızca *éducation, drassage*; Almancada *erziehung, ausbildung* olarak geçmektedir.³⁴

“Sosyolojik olduğu kadar felsefi bir kavram olan eğitim, bilgi aşıl原因 ve bilgiyi yönlendiren ideolojiler, müfredat programları ve pedagojik teknikler ile kişilerin ve kültürlerin toplumsal bakımdan yeniden üretilmesini kapsar.”³⁵

Eğitim en geniş anlamda bireylerin içinde yer aldıkları, yaşamlarını sürdürdükleri toplumun değerlerini, bu toplumda sosyal hayatın işleyişini ve bu işleyişin tâbi olduğu kuralları öğrenmelerini sağlayan sosyal süreçlerle ilgilidir. Bu süreçte toplumdaki değer, bilgi ve hüneler bireylere aktarılarak onların sosyalleşmesi; yani yeni yetişen nesillerin sosyo-kültürel hayata hazırlanarak beşerî varlıklarının sosyal bir varlık halini alması sağlanır.³⁶

Buna karşılık eğitim daha dar anlamda öğretim yerine kullanılmaktadır ve bu anlamıyla insanın teknik ve bilimle ilişkisini anlatmaktadır. Bu ilişki “... 19. yüzyıldan itibaren sistemli ve güdümlü olarak resmi öğretim kurumlarında ve bu iş için özel olarak yetiştirilmiş kimselerce yapılan bilgi ve değerlerin öğretilmesiyle insanlara yeni davranışlar ve becerilerin kazandırılması sürecidir.”³⁷ Hem sosyalleşmeyi hem de öğretim faaliyetlerini içerir bir tanıma göre de eğitim; ferdi, doğumundan ölümüne kadar geçen süre zarfında fizikî, ruhî, zihnî, sosyal ve ahlâkî yönleriyle oluşturmak ve geliştirmek amacıyla onun varlığında saklı bulunan değer kaynaklarını ortaya çıkarmaya yönelik yöntem ve tekniklerin eyleme dönüştürülmesidir.³⁸

Eğitimin işlevleri yalnız bu ahlâkî genel amacıyla sınırlı olmayıp toplumsal işlevi de mevcuttur. Toplumsal işlev açık (manifeist) ve gizli (latent) işlev olarak ikiye ayrılır. Açık işlevler, toplumsal sistemde katılımcılara amaçlanan ve bilinen ve sisteme uyumu sağlayan nesnel sonuçlar; gizli işlevler amaçlanmayan ve

³⁴ İsmail Doğan, *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Ankara: Pagem Akademi Yay., 8. Baskı, 2009, ss. 227-228.

³⁵ Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara: Çevirenler: Osman Akınhay ve Derya Kömürçü, Bilim ve Sanat Yay., 1999, s. 174.

³⁶ Osman Konuk, “Toplum ve Eğitim”, *Sosyolojiye Giriş*, Editör: İhsan Sezal, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi, 2002, s. 325; Barlas Tolun, *Toplum Bilimlerine Giriş: Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji*, Ankara: 3. Baskı, Savaş Yay., 1983, s. 185.

³⁷ Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: 10. Baskı, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yay., 2000, s. 154.

³⁸ Osman Konuk, a.g.m., s. 325.

bilinmeyendir.³⁹ Burada eğitimin sadece açık işlevlerine kısaca değineceğiz. a) Toplumun Kültürel mirasını genç kuşaklara aktarmak. b) Toplumsallaştırma sürecinde toplumun norm ve değerlerinin yeni kuşaklara öğretilmesi. c) Toplumsal ekonominin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmek. d) Yeni mesleklere hazırlamak, mesleki bilgi ve beceriler kazandırmak. e) Fırsat eşitliği ilkesi ile toplumsal hareketliliği artırmak; toplumsal sınıf farklarını azaltmak. f) Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı eleman yetiştirmek. g) Siyasal alanda lider yetiştirmek ve mevcut siyasal sistemde bağlılığı gerçekleştirmek.⁴⁰

Burada, aralarındaki benzerlikler ve ilişkiler yüzünden sıkça zikredilen, Sosyoloji ve Eğitim Sosyolojisi literatürünün önemli kavramları olan *toplumsallaşma* ve *kültürleme* kavramları ve olgularından kısaca bahsetmek yararlı olacaktır.

Toplumsallaşmaya iki farklı açıdan yaklaşmak mümkündür: 1. Toplum açısından, yani nesnel bakımdan toplumsallaşma, 2. Birey açısından, yani öznel bakımdan toplumsallaşma. Nesnel bakımdan toplumsallaşma, toplumun kültürünün bir kuşaktan diğerine aktarıldığı ve bireyin, örgütlenmiş sosyal hayatın kabul edilmiş ve onaylanmış yollarına uyarlandığı bir süreçtir. Burada, birey üzerindeki etkisi söz konusudur. Bu süreçte birey, içinde yaşadığı toplumun kabul edilmiş ve onaylanmış davranış tarzlarını alışkanlıklarını öğrenir ve alır. Böylece birey, içinde yaşadığı topluma benzemiş, onun renkleriyle boyanmış olur. Kısaca, toplumsallaşma sürecinde, toplumsallaştırılan en geniş anlamda toplumdur; toplumlaşan ise, ister doğum yoluyla isterse göç vb. yollarla topluma yeni katılmış olan bireylerdir. Toplum toplumsallaştırır, birey toplumlaşır. Bir başka ifadeyle, aslında bir öğretim sürecinde gerçekleşen toplumsallaştırmada, öğretici, yani toplumsallaştırıcı genel olarak toplumdur; öğrenen, yani toplumlaşan ise toplumdur.⁴¹

Kültür, bireyin doğuştan getirdiklerinin dışında, sonradan kazanılan, insan davranışının önerilen kısmıdır. Ferdin içinde yaşadığı kültürdeki özellikleri kazanmasına “kültürleme” diyoruz. Aynı süreç toplum ve kültür açısından düşünüldüğünde de “kültürleme”den söz edebiliriz. Kültürleme, kişinin doğuştan itibaren

³⁹ Osman Konuk, a.g.m., s. 326.

⁴⁰ Mahmut Tezcan, *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay., 1995, s. 135.; Osman Konuk, a.g.m., ss. 326-327

⁴¹ Bünyamin Solmaz, a.g.m., ss.405-406.

kendi kültürünü öğrenmesi, benimsemesi ve bu kültürün bir “üyyesi” olması demektir. Kültürlemenin en önemli yanı, gruba veya tabakaya has olan dilin öğrenilmesidir.

Kültürleme, formal eğitimin yapıldığı yerlerin genel adı olan okullarda veya diğer kontrollü ortamlarda, kültürel muhteva ve tekniklerin amaçlı, bilinçli, planlı ve programlı olarak öğretilmesi biçiminde gerçekleşebileceği gibi; hayatın günlük akışı içerisinde bireyin ilişki kurduğu kişilerle karşılıklı etkileşimi yoluyla amaçsız, kasıtsız, bilinçsiz, plansız ve programsız olarak öğrenmesi ile de mümkün olmaktadır.⁴²

Tarihi bazı uygulamaların bize gösterdiği gibi eğitime siyasal amaçlara hizmet edecek işlevler de yüklenebilmektedir. Bu çerçevede özellikle heterojen sosyal yapılara sahip toplumlar, biçimsel eğitim sürecini sun’î bir bütünleşme amacı etrafında organize edebilmektedir. Bu tür toplumlarda eğitim, üst ulusal bir dil ve kimlik yaratmanın vazgeçilemez bir aracı, Althusser’in kitle iletişim araçları için kullandığı anlamıyla devletin ideolojik bir aygıtı olmaktadır. SSCB tecrübesi bu türden bir uygulamanın en bariz örneği olarak gösterilebilir. Bugün dağılmasının üzerinden 20 yıldan fazla bir süre geçen SSCB, kuruluşundan son dönemine kadar, kendisini oluşturan ülkeler üzerinde her açıdan tedrici bir kontrol siyaseti yürütmüş ve bu siyasetin bir parçası olarak uygulamaya koyduğu tek tip eğitim sistemiyle de bünyesindeki farklı sosyal yapıları “Sovyet” potasında eritmeye çalışmıştır.⁴³

10 Şubat 1828 tarihinde Rusya İmparatorluğu ile İran (Kaçar Hanedanlığı) arasında yapılan Türkmençay Antlaşması ile Azerbaycan nüfusunun eğitim durumu yeni bir safhaya girmiştir. Şöyle ki, Güney Azerbaycan nüfusu (İran’da yaşayan Azeriler) tamamen İran dini liderlerinin eline düşerken, Kuzey Azerbaycan nüfusu da Ruslaştırma ve Hristiyanlaştırma mekanizması haline gelen Rus okullarının etkisi altında kalmıştır.

Kuzey Azerbaycan’da Ruslaştırma ve Hristiyanlaştırma çabalarına rağmen Rus okullarının modern ilimleri de içermesi Azerbaycan nüfusunun dikkatini çekmiş ve Rus okulları kanalı ile modern dünyaya açılma yolunu gören Kuzey Azerbaycan nüfusu kısa zamanda başarılı sonuçlar elde etmişlerdir. Kuzey Azerbaycan nüfusu

⁴² Solmaz, a.g.m., ss. 408-409.

⁴³ İdris Bal, “Orta Asya’da Sovyet Kontrol Yöntemleri”, *Avrasya Etüdleri*, Ankara: C. 3, S. 2, Yaz 1996, ss. 97-113.

arasında eğitimsiz kalanların sayısı kademe kademe azalarak 1960-1970’li yıllarda okuma-yazma oranı % 100’e yaklaşmıştır.

1939 yılında Sovyet Rusya egemenliğinde iken Kiril alfabesini kabul etmiş ve 1991 yılına kadar bu alfabeyi kullanmıştır. Ancak aynı yılda bağımsızlığını kazanan Azerbaycan, bu tarihten itibaren Latin alfabesini kabul ederek, 1993 yılında da uygulamaya başlamıştır. Ayrıca, Ağustos 2001 yılından itibaren de o dönemin Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev’in Fermanı ile Kiril alfabesini kullanmak tamamıyla yasaklanmıştır. Böylece ülke ölçüsünde Latin alfabesini okuma-yazma seferberliğine girilmiştir.⁴⁴

Azerbaycan’ın geçirmiş olduğu bu eğitim süreci evrelerini Şirinbey Köyü de geçirmiş bulunmaktadır. Sovyet döneminde ve halâ günümüzde okullarda dini derslere yer verilmemektedir. Tek farkı Sovyet döneminde din adına her şey yasakken günümüzde dini faaliyetler serbest olmuş, fakat okullarda dini derslere yer verilmemiştir. Bu durum köy halkı için bir eksiklik olmuş ve bu eksiklik anne-baba ve hocalar vasıtasıyla giderilmeye çalışılmaktadır.

Okullarda eğitim dili Azerbaycan dilinde olup, İlköğretimde 1. sınıftan 4. sınıfa kadar, Ortaöğretimde 5. sınıftan 9. sınıfa kadar zorunlu eğitim verilmektedir. 9. sınıfı bitirene şهادetname/diploma verilmektedir. Lisede ise 10 ve 11. sınıfı biterek 11 senelik eğitime son verilir. 11. sınıfı bitirenlere sınavdan başarılı ise lise diploması verilir. Üniversiteyi kazananlar olursa eğitimlerini devam ettirirler.

1.7. Şirinbey Köyünde Din

Din kelimesine üç farklı kaynağa dayandırılarak farklı manalar verilmektedir. Arapçada “usul, adet, tutulan yol ve huy” ; Ârâmî - İbrânî dinlerinden geldiği iddia edilen anlamına göre “mülk, idare etmek, ceza, yargı, hesap, mükâfat” ve Farsçada da “inanmak, adet edinmek” anlamlarına gelmektedir.⁴⁵

Dinin, sosyal bir kurum olarak çok farklı tanımları söz konusudur. Zira başta teoloji olmak üzere felsefenin, psikolojinin ve sosyolojinin din olgusuna ve pratik

⁴⁴ Rehman Seferov, Akif Akkuş, “Azerbaycan Nüfusunun Eğitim Açısından Analizi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, 2005, ss. 359-361; Ayrıca bkz.: Nesrin Sarımehtetoğlu Karagür, “Azerbaycan’da Eğitim ve Basın”, *Türkler*, Editörler: Hasan Celal Güzel vd., Ankara: Yeni Türkiye Yay., C. 19, 2002, ss. 297-305.

⁴⁵ Ünver Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İhsan Yay., 7. Baskı, 2005, s. 212.

tezahürlerine bakış açılarındaki farklılık bilim adamlarını, dinin temel özellikleri olarak kabul ettikleri unsurlara göre farklılaşan tanımlara götürmüştür. Bu çerçevede sosyologlar da dini, toplumla daha doğrusu dinî inanışların toplumsal tezahürleri ile açıklama gayretindedirler. Sosyolojinin kutsalın toplum hayatındaki tecrübesi olarak baktığı din, bu kutsalın (aşkın varlığın) ve kutsala ait inancın gerektirdiği düşünce ve uygulamaları kapsayan bir inanç, ibadet ve ahlak sistemidir.⁴⁶

“Genel olarak büyük ve üstün, insanın karşı koyamayacağı tabiatüstü ilahi bir varlık tarafından bazı şekiller altında emredildiği kabul olunan kural ve inançlardan oluşmuş bütüne din denilir.”⁴⁷ “Din, kutsal fikrine dayalı olan ve müminleri bir sosyo-dinsel topluluk içinde birleştiren bir inançlar, semboller ve pratikler kümesidir.”⁴⁸

İslam âlimleri tarafından yapılan din tarifleri Kur’an-i Kerim ve İslam inançları göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Bir örnek olarak Seyyid Şerif el-Cürcânî’nin din tarifi verilebilir: “Din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilâhî bir kanundur”. M. Hamdi Yazır, dini “akıl sahiplerini hüsn-i ihtiyarlarıyla bizzat hayır ve nimete sevk eden bir vaz’-ı ilâhî, şeriat ve millet, beşerin ihtiyarî fiillerinin hayır ve saadet gayesine doğru cereyanını temin eden bir yol, bir kanun, bir amel-i manevi” şeklinde tarif etmiştir.⁴⁹

Batıda: a) Tek tanrılı dinler, b) Düalist dinler, c) Çok tanrılı dinler, d) Tanrı konusunda açık ve net olmayanlar şeklinde tasnif edilmiştir. Sosyolojik-tarihî açıdan ise a) Kurucusu olan dinler, b) Geleneksel dinler, c) İlkel dinler, d) Millî dinler, e) Dünya dinleri şeklinde dinin tasnifi yapılmıştır. İslam bilginlerinin din tasnifi “hak din-batıl din” şeklindedir ve bu ayırım Kur’an-i Kerim’e dayanmaktadır. İslami kaynaklarda vahye dayanan dinler için genellikle “mîl”, batıl dinler için “nihâl” kelimeleri de kullanılır.⁵⁰

Vahyedilmiş olarak nitelenen ve bir bakıma Tanrı’nın gökten yeryüzüne ve insanoğluna uzatılmış kurtuluş ipi olan dinin temel amacı, insan ile Tanrı arasında

⁴⁶ Zeki Arsalntürk - Tayfun Amman, *Sosyoloji: Kavramlar Kurumlar Süreçler Teoriler*, İstanbul: M.Ü. İFAV Yay., 1999, s. 281.

⁴⁷ Sulhi Dönmezer, *Sosyoloji*, Ankara: 9. Baskı, Savaş Yay., 1984, s. 259.

⁴⁸ Gordon Marshall, *a.g.e.*, s. 156.

⁴⁹ Günay Tümer, *a.g.m.*, ss. 314-315.

⁵⁰ Ömer Faruk Harman, “Din ve Mahiyet”, *İlmihaal, İman ve İbadetler*, Editörler: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 8-9.

etkili, güçlü ve sağlıklı bir bağ kurmaktır. Bu anlamda vahiy kaynaklı bütün dinlerin bir, tek ve aynı olduğunu söylemek doğru olur. Nitekim Kur'an'daki "Allah katındaki din İslam'dır"⁵¹ ifadesi, Allah'ın itibar ettiği, geçerli saydığı ve dikkate aldığı tek dinin, özel anlamıyla son ilâhî din sayılan İslâm dini anlamını ifade etmesinin yanı sıra, Tanrı kaynaklı olan vahyedilmiş dinlerin özde birliğini ve bu dinlerin temel özelliğinin Tanrı'ya boyun eğiş, O'na bağlanış ve teslim oluş olduğunu da ayrıca vurgulamaktadır. Vahiy kaynaklı olan ve kopuksuz bir gelenek zinciriyle gelen bütün dinler, öz ve orijinalite itibariyle aynı zirveye götüren yollar olarak tanımlanır ve İslam Dini bu halkanın son ve bozulmaktan korunmuş şeklini temsil eder.⁵²

İslam'ın yayılışı sürecinde İslam'la tanışan ve Müslüman olan toplumların kendi geleneklerini, örf ve âdetlerini İslam döneminde de bir ölçüde devam ettirmiştir. Bu durum, komşu kültürlerin İslam medeniyeti içinde kendini ifade etme imkânı bulması, İslam'ın bölgesel ve sosyal şartlara kolayca uyum sağlayabilmesi de yine aynı alan ayırımının sağladığı esneklikle ve uyum kabiliyetiyle yakından bağlantılıdır. İslam'ın getirdiği fikir ve vicdan hürriyeti, fertlerin birbirinden farklı duygu, düşünce ve karakterde yaratılmış olmaları, ayet ve hadislerin bir kısmının ifade ve kapsam yönünden kolay anlaşılır, bir kısmının da manalarının kapalı olması, bunları değerlendiren bilginlerin değişik metot ve ölçülere sahip olmaları, hilâfet tartışmaları, Müslümanlar arasında meydana gelen iç savaşlar, Müslümanların çeşitli kültürlerle sahip milletlerle temasa geçmesi, felsefî eserlerin tercüme edilerek İslam dünyasında yayılması, değişen akımlar ve gelişen toplum hayatının doğurduğu ihtiyaçlar karşısında ayet ve hadislerden hüküm çıkarma zorunluluğunun hissedilmesi ve değişik siyasi düşünceler zamanla fıkhi ve itikadi ekollerin ve gruplaşmaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kitap ve Sünnetten hüküm çıkarma gücünde olmayanlar bu güçteki âlimlerin görüş ve düşünceleri etrafında toplanarak mezhepleri oluşturmuşlardır. Belli görüşler etrafında oluşan ve yeni katılımlarla da giderek zenginleşen fikrî kümeleşmeye mezhep denilmiştir. Genellikle fıkıh mezhepleri, kurucularının isimleri ile anılır. Hanefî mezhebi, Mâlikî mezhebi gibi.

⁵¹ Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmrân 3/19.

⁵² Ali Bardakoğlu, "İslam Dini", *İlmihaal, İman ve İbadetler*, Editörler: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 15-16

Akaid mezhepleri ise, Şîa, Mu‘tezile, Havâric gibi belli topluluklara nispet edildiği gibi kurucusuna izafetle de anılmıştır: Mâtürîdî, Eş‘arî gibi.⁵³

Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türklerin ve Azerilerin yaşadığını belirtmiştik. Ahıskalı Türkler Sünni inanca (Hanefi Mezhebi) sahipken, Azeriler Şii (Caferi Mezhebi) inanca sahiptir. Doğal olarak da köyde Sünni ve Şiilere ait olmak üzere iki adet camii inşa edilmiştir. Sünnilere ait camide beş, Şiilere ait camide ise üç vakit ezan okunmaktadır. Şiilerin Camisi Muharrem ayında daha yoğun olurken, Sünnilerin camisi Ramazan ayında daha yoğun olmaktadır. Fakat son zamanlarda dini faaliyetlerin yapılmasıyla halkta bilinçlenme oluşmuştur. Bundan dolayı her gün camide akşam ve yatsı namazları cemaat halinde kılınmakta, bu iki namaz arasında sohbetler yapılmaktadır.

Çocukların dini eğitimi yaz tatillerinde camilerde verilmektedir. Sünnilerde Türkiye'nin desteklediği hocalar tarafından çocuklara dini eğitim verilerek başarılı olanlar medreselere gönderilmektedir. Daha da başarılı olurlarsa üniversiteye dahi gidebilmektedir. Şiilerde ise yıllardır aynı hoca camide hocalık yapmakta, Muharrem ayı ve yaz aylarında çocuklara ders vermektedir.

2. ŞİRİNBEY KÖYÜ'NÜN FİZİKSEL YAPISI

2.1. Ulaşım ve Yol

Şirinbey Köyüne ilk yerleşenlerden ve köyün gelişim sürecinin başından beri öncülük eden Mürsel Şakirov (79), köye ilk geldiklerinde köyde ana yola çıkılacak bir araba izinden başka yol adına hiçbir izin olmadığını, köyün tamamen çölden ibaret olduğunu, dışarıdan bu topraklara av için geldiklerini anlatmaktadır. Sovyet döneminde ilgili kurumlardan bu köye köy planlaması yapılmış ve yol, su kanalları çekilmeye başlamıştır. Sağlık, eğitim, ihtiyaçların giderilmesi, tarımsal faaliyetlerin başlamasıyla ve köye devlet tarafından ilgili araçların verilmesiyle ulaşım sağlanmaya çalışılmıştır. Yolların, ulaşım olanaklarının en üst düzeyde olduğu dönemin Sovyetler dönemine ait olduğunu söyleyebiliriz.

Sovyetlerin dağılmasıyla araçlar, topraklar vb. özelleştirilmiş, Azerbaycan'ın özgürlüğü kazanması dönemlerinde çekilen sıkıntılardan dolayı yollarda, araçlarda

⁵³ Ali Bardakoğlu, a.g.m., ss. 20-21.

bir bakımsızlık olmuş ve asfalt yollar tamamen bozulmuştur. O günden beri köyün özellikle asfalt yollarında bir asfaltlama olmamıştır. Sadece çakıl taşları dökülerek yollarda iyileştirme yapılmıştır. Son zamanlarda köyün ara sokaklarında yolların iyileştirmesi amacıyla çakıl taşları dökülmüştür. Tarlalara gidilen yollar ise tamamen toprak yollardan ibarettir. Diğer taraftan komşu köylerden başlanarak özellikle asfalt yollarda bir iyileştirme başlanmış, ileriki zamanlarda yol çekimlerinin bütün köylerde olacağı beklenmektedir.

Yukarıda da anlatıldığı gibi, Sovyet döneminde halk ulaşım açısından herhangi bir zorluk çekmemiştir. Sovyetlerin dağılımıyla ulaşım zorlaşmıştır. Halk tarlalarına at arabalarıyla, yaya olarak, durumu iyi olanlar arabalarıyla ulaşım sağlamaya çalışmıştır. Zamanla ilçe merkezine otobüs seferleri, daha sonra günlük olarak Bakü istikametine minibüs seferleri başlamıştır. Son zamanlarda ise Köyün girişinden Türkiye'ye (Metro Otobüs Şirketi ile anlaşmalı olarak) otobüs seferleri başlamış fakat başarılı olunmamıştır. Özel kişiler tarafından Rusya'ya minibüs ve arabalarla da Rusya'ya yolcu taşınmaktadır.

Yolların kötü durumda olması, ulaşımında çekilen sıkıntılar, köy halkının akraba ilişkilerinde, caminin uzak olmasıyla kışın camiye gitmelerinde, yine kış aylarında çocukların okula gitmesinde zor durumla karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Yine ulaşımın kısıtlı ve yolların elverişsiz olmasıyla acil hastaların ilçe merkezindeki hastanelere zamanında ulaştırılamaması, çocuk düşmesi vb. gibi problemlerle karşılaşmaktadır. Yine köyde bir yangın çıktığında itfaiyelerin ilçeden köye gelene kadar işin işten geçmiş olması da yol ve ulaşım olanaklarının yetersiz olduğunu göstermektedir.⁵⁴

2.2. Su

Hayatın kaynağı ve bilinen bütün hayat formlarının vazgeçilmez ögesi olan su, beraberinde suyu temin etmek ve kullanmak için gerekli faaliyetleri de ifade etmektedir. Bundan dolayı eski çağlardan günümüze kadar su ve su temini, suyun kullanımı yaşamımızın bir parçası olmuştur. İnsanoğlu su ihtiyacını gidermek için farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Modern yaşam tarzından önce insanlar suyu

⁵⁴ Şirinbey Köyünde yol ve ulaşım ile ilgili görüntüler için bkz.: Görüntü 6-9.

genellikle kaynağından temin etmiş, suyun bulunduğu yere kendisi gitmiştir. Bu bazen bir kuyu, bazen bir çeşme ya da tulumbayla sağlanmıştır.

Şirinbey Köyüne yerleşimin başlamasıyla Sovyet Döneminde tarım sahalarını sulama, insanların ve diğer canlıların su ihtiyaçlarını giderme amacıyla hemen hemen her sokağa su kanalları çekilmiştir. Bunlara ilaveten uygun görülen yerlere de çeşmeler yapılmıştır. 1970 yılında köyde su deposu yapılmış ve buradan boru hattıyla halkın içme suyu ihtiyacı giderilmiştir. Birkaç yıl hizmet veren bu su deposundan sonra 1980 yıllarında köyün girişinde daha büyük su deposu yapılmış, köyün içme suyu buralardan temin edilmiştir. 1995 yılından beri su deposu işlevselliğini yitirmiştir.⁵⁵

Sovyetlerin dağılmasıyla halk, su ihtiyacını gidermek amacıyla kuyulardan ve tulumbalardan istifade etmeye başlamıştır. Zamanla herkes kendi evinin yanına bir su deposu yaptırıp suyu buraya depolayarak su ihtiyacını gidermeye çalışmıştır. Son zamanlarda devlet tarafından köye çeşmeler yapılmış, bu çeşmeler doğru düzgün çalışmadığı için pasif duruma düşmüştür.

Tarım sahalarının, hayvanların sulanmasında ve diğer su ihtiyaçlarının giderilmesi için iki ana kanaldan istifade edilmektedir. Bunlardan birisi “Gümüş Kanal”, diğeri ise “Levo Berejnyy”⁵⁶ kanalıdır. Köyün bu ikisinin arasında yer aldığını da söylemek mümkündür.

2.3. Elektrik

Şirinbey Köyüne elektriklerin çekilişi köye yerleşimin başlamasıyla olmuştur. Zaten Sovyet dönemine baktığımızda Azerbaycan’ın dağlarında bile yaşayış varsa oralara muhakkak elektrik çekilmiştir. Elektriğin sistemli bir şekilde halka dağıtılması yine Sovyet döneminde olmuştur. Sovyetlerin dağılması dönemi, Azerbaycan’ın bağımsızlığını kazanması dönemlerinde elektrik kesimlerine sık sık rastlanmıştır. Hatta elektriğin günlerce olmadığı da görülmüştür. 1990-2000 yılları arasında elektrikte sıkıntılar yaşanmıştır. 2000 yıllarından sonra evlere yeni elektrik sayaçları takılmış, halkın elektrik parasını ödemesi, elektriğin belirli zaman diliminde verilmesi sisteme oturtulmuştur. Günümüzde elektrikler kısıtlı bir şekilde belli

⁵⁵ Kamil Şakirov (59)

⁵⁶ Rusça yazılışı “лево бережный” olup anlamı “sol sahil” demektir. Kanal için bkz.: Görüntü 10, 11.

zamanlara dağıtılarak halka verilmektedir.⁵⁷ Devlet tarafından elektrik için herhangi bir vergi getirilmemiştir.

Eskiden elektriğin olmadığı zamanda halk, mum ve dizel (neft) ile çalışan lambalarla evlerini aydınlatıyorlardı. Günümüzde ise teknolojinin gelişmesi ve yaşam standartlarının yükselmesi ile evlerin aydınlatılmasında jeneratörler kullanılmaktadır.⁵⁸

2.4. Doğalgaz

Doğalgazın köye girişi 1987-1988 yıllarına rastlamaktadır. Sovyet döneminde her evde doğalgaz vardı. Doğalgaz toprak altından değil de toprak üstünden demir borularla evlere çekilmişti. Toplamda 5 yıl köyde doğalgaz varlığını korumuş, Sovyetlerin dağılmasıyla doğalgaz kesilmiş ve doğalgaz boruları da halk tarafından sökülerek ya satılmıştır ya da kendileri istifade etmiştir. Şu anda köyde doğalgaz hattını görmek mümkün değildir. Fakat Azerbaycan'ın bütün köylerine doğalgaz çekileceğine dair İlham Aliyev'in serencamı (talimatı) vardır. Şirinbey köyünün ve komşu köylerde halen doğalgaz mevcut değilse de, ilçenin birkaç köylerine doğalgaz çekilmiştir.

2.5. Telefon ve İnternet⁵⁹

Köye telefon çekimi 1968 yıllarına rastlamaktadır. Fakat ilk çekilen telefon tek bir yerde, postanelerde olmuştur. Buradan sadece İlçe içerisindeki hatlara telefon etmek mümkündü. Yurt dışına telefon etmek isteyen, önceden randevu alarak ilçede bulunan telekomünikasyon merkezinden SSCB içerisinde bulunan ülkelere telefon edebiliyordu. Evlere telefonların çekilmesi 1975 yıllardan sonra başlamıştır. Sovyetlerin dağılmasıyla telefonlarda problemler ortaya çıkmış, hatta telefon sistemi tamamen çökmüştür. 1996 yılında yeniden telefon hatları çekilmeye başlamıştır. 1996-2005 yılları arasında telefon kullananların sayısı 50 olmuştur. 2008 yılında elektronik telefonlar çekilmeye başlamıştır. Elektronik telefonların çekilmesiyle de köye 2013 yılında internet çekilmeye başlanmıştır. 2013 yılından itibaren köyde

⁵⁷ Elektrik dağıtım istasyonu için bkz.: Görüntü 12.

⁵⁸ Kamil Şakirov (59); Kamil Faigov (50).

⁵⁹ Elektrik, telefon ve internet hattının çekiminden görevli kişi Eldar Goçalıyev (40); Kamil Şakirov (59).

internet kafe açılmış, çocukların ve bazen de büyüklerin uğrak yeri olmuştur. Mobil telefonlar ise köye 1999 yılından sonra kullanılmaya başlanmıştır.

Günümüzde köyde 250 telefon hattı mevcuttur. Bunun 120'si aktif olarak çalışmaktadır. Ev ve marketlerde toplam 80 adet internet çekilmiş, halen internet çekilmesine talep artmaktadır. Ev telefonlarının az olmasını hemen hemen herkesin mobil telefona sahip olmasına bağlayabiliriz.

Eve çekilen telefonun aylık olarak 2,85 manat sabit fiyatı mevcuttur. Sınırsız olarak internet çektirenler ise aylık olarak 10 manat ödeme yapmaktadır.

Doğal olarak telefon ve internetin avantajları olduğu gibi, dezavantajları da mevcuttur. Telefon ve internetin çekilmesiyle ilk önce halk uzaktaki akraba ve yakınlarıyla hızlı bir şekilde haberdar olmasına yaramıştır. Özellikle internetin çekilmesiyle facebook, twitter, odnoklassniki gibi sosyal paylaşım sitelerini kullananlar, uzun zamandır görüşemedikleri akrabalarıyla görüşme imkânlarını elde etmişlerdir. Halk, Skype gibi programlar üzerinden de görüntülü konuşma imkânı bulmuşlardır. Diğer yandan mobil telefonların ve internetin yaygınlaşmasıyla özellikle gençlerde bir yozlaşmanın olduğunu görmekteyiz.

3. ŞİRİNBEY KÖYÜNÜN ORTAK SOSYAL MEKÂN LARI

3.1. Harman Yerleri⁶⁰

Şirinbey köyüne yerleşim başladıktan sonra köyde, buğday ve pamuk en çok ekilen bitki olmuştur. Köye yerleşimin ilk yıllarında üretim az olduğu için boş alanlar harman yeri olarak kullanılmaktaydı. Üretimin çoğalmasıyla harman yerleri belirlenmiş, bu yerlere asfalt dökülmüş ve bu alan içerisinde ambarlar inşa edilmiştir. 1973 yıllarında harman yerinin çevresine çeper çekilmiş ve ürünleri yağmurdan korumak için harman yerinin kenarlarında örtmeler yapılmıştır. Üretimin artmasıyla buğday ve pamuk gibi ürünleri kurutma ve yükleme işlemlerini yapmak amacıyla özel makinalar (elevator) alınmıştır. 1973-1978 yılları arasında buğday üretimi o kadar bol olmuştur ki harman yerinden buğdayını götürmeyen vatandaş uyarılmış, aksi takdirde maaşlarının verilmeyeceği söylenmiştir. Buğday ve pamuk üretiminin

⁶⁰ Kamil Şakirov (59).

artmasıyla köyde toplam üç yerde harman yerleri yapılmıştır. Bunlardan birisi buğday için, diğer ikisi ise pamuk için ayrılmıştır.

Harman yerlerinde toplanan buğday, ihtiyaç olduğu kadar halka dağıtılmakta, geri kalan buğday ise ilçeye gönderiliyordu. Buradan da devlet buğdayı gerekli yerlere gönderiyordu. 1979 yılında İlçenin Sarıcalar bölgesinde pamuk fabrikası (zavodu) inşa edilmiş ve köyde toplanan pamuklar buraya gönderilmeye başlanmıştır.

Sovyetlerin dağılmasıyla harman yerleri de tedricen işlevselliğini kaybetmeye başlamıştır. 1990'dan başlayarak 1997 yılına kadar bir gerileme söz konusu olmuş, 1997'de kolhoz sisteminin tamamen dağılmasıyla harman yerleri işlevselliğini kaybetmiştir. Bu dönemlerde halk un bulma sıkıntısıyla karşı karşıya kalmıştır.

Günümüzde harman yerlerinden birisine ağaçlar dikilmiş ve burası yeşil alan olarak kullanılmakta, kahvehane sahiplerine ev sahipliği yapmaktadır. Köyün merkezinde, okulun yanında bulunan harman yeri hiçbir faaliyet göstermezken diğer harman yeri pamuk, buğday, arpa vd. ürünleri kantarda tartmak için kullanılmaktadır.⁶¹

3.2. Kahvehaneler (Çayhaneler)

Mekânsal anlamda kurumsal kimliğini yaratamamış kahvehaneden önce, insanlar belli durumlarda bir araya gelmelerini sağlamak için kutsal mekânları kullanmışlardır. Ancak kutsal mekânlara atfedilen değerler; insanların kendi aralarında rahatça hareket edebilmelerine bir sınırlama getirmekteydi. Buna karşın kahvehaneler ise insanlar arası ilişkilerde tüm fiziki engelleri ortadan kaldırmıştır.

Toplumsal temsiliyeti sağlayan kahvehanelere gitme arzusunda, bu mekânlara bir bardak kahve içme isteği ile değil; sosyal bir ortama girme, eğlenme ve başka kişilerle görüşme talebi belirleyici olabilmıştır. Toplumun geleneksel hayat tarzıyla bütünleşmiş olan bu mekânlar; toplumsal hayat içinde yer alarak, boş zamanlara yer

⁶¹ Harman yerinden görüntü için bkz.: Görüntü 13.

açmanın yanında siyaset, güncel sorunları paylaşma ve kültürel işlevlerle toplum katmanları arasında bir iletişim aracı olarak görev üstlenmiştir.⁶²

Şirinbey köyünde ilk kahvehaneler 1970 yıllarında açılmaya başlamıştır. İlk başlarda iki yerde çayhane varken, Sovyetlerin dağılmasıyla köyde kahvehaneler çoğalmaya başlamıştır. Bunda zamanla iş sahalarının tarım ve hayvancılıktan farklı sahalara kayması sonucu insanların yeni kazanç kapısı arayışlarına yönelmesinin etkisi büyüktür. Günümüzde köydeki kahvehane sayısı 8'dir. Bunlardan bir kısmı gelen müşterilere sadece çay verirken, bir kısmı da çay yanında isteğe bağlı olarak yemek servisi de yapmaktadır. Hemen hemen bütün kahvehanelerde televizyonun bulunması hasebiyle film ve maçları izleme imkânının olması, iskambil, tavlâ, bilardo ve domino gibi oyunlarının olması sebebiyle kahvehaneler, özellikle gençlerin uğrak yeri olmuştur. Bunun yanında bu kahvehanelerin merkezi yerlerde olması da toplumsal mevki ve yaş ayrımı olmaksızın her türden insanın buluşma noktası olmuştur.

Genel olarak gündüzün saat 10.00 gibi açılan kahvehanelerin bir kısmı akşamleyin kapanırken, bir kısmı da gece saat 00.00'a kadar devam etmektedir.⁶³ Bu kahvehanelerin bir kısmında yemek servisinin de yapıldığını söylemiştik. Yemek yiyecek kişiler marketlerden levazımatı alıp kahvehane sahiplerine getirir, o da o yemeği pişirip servis eder. Genelde alkollü içki içmek isteyenler bu yemeği orada yaptırırlar. Kahvehane sahiplerinden birisine ayda ortalama kaç kişinin burada yemekle beraber alkollü içecek tükettiğini sorduğumda: "Ayda ortalama olarak 8 kişinin burada yemek yaptırıp alkollü içecek tüketmektedir. Bu kişiler ise hemen hemen aynı kişilerden ibarettir."⁶⁴ diye cevap vermiştir. Nevruz Bayramı gibi etikliklerin düzenlenmesiyle bu çayhaneler o gün, alkollü içki içenlerle dolup taşmaktadır. Ramazan ayı girmeden birkaç gün öncesinden alkollü içecekler tamamen kaldırılmaktadır.⁶⁵

⁶² Kamuran Sami, "Halk Kültürü Bağlamında Kahvehanelerin Toplumsal Ve Mekânsal Dönüşümleri Diyarbakır Kent Örneği", *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2010, Yıl 22, S. 85, ss. 159-172.

⁶³ Kerim Kibarov (50).

⁶⁴ Cafer Abbasov (45).

⁶⁵ Kahvehanelerde çekilen görüntüler için bkz.: Görüntü 14-19.

3.3. Mezarlık

Mezarlıklar tarih boyunca bütün toplumlarda büyük önem taşımıştır. İnsanlar gelecek kuşaklara varlıklarını ispat edebilmek için sosyal ve ekonomik durumlarına göre öldükten sonra da hatırlanabilecekleri irili ufaklı, gösterişli gösterişsiz yapılardan oluşan mezarlıklar bırakmışlardır.⁶⁶

Mezarlıklar eski devirlerde evler ve ibadethanelerle iç içe olmalarına karşın, Orta Çağ'da büyük veba ve kolera salgınlarının nedenlerinden biri olarak görülmüş ve bu tarihlerden sonra oluşturulan gömü alanlarının yerleşim merkezleri dışında oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Mezarlıklarda ölünün yakınlarının mezarlarına bakması, mezarı çiçeklerle süslemesi ve başucuna bir mezar taşı dikmesi gibi kültürden kültüre değişen ve yaşla beraber ölüyü unutmamayı da simgeleyen âdetler vardır.⁶⁷

Şirinbey köyünde mezarlıklar yerleşim yerlerinin dışında kurulmuş olup Azeri, Rus ve Türk mezarlığı olmak üzere toplam üç mezarlık vardır. Rus mezarlığında birkaç kabir kalmış, mezarlık görünümünü kaybetmiştir.⁶⁸ Türk Mezarlığı köyün girişinde sol tarafta yer alırken, Azeri Mezarlığı köyün sonunda sağ tarafta yer almaktadır.

İster Azerilerde olsun ister Ahıskalı Türklerde olsun ölünün defnedilmesi ve kabrin yapımı Türk-İslam kültürüne uygun bir şekilde yapılmaktadır. Fakat İslam Dinine ters düşen, kabirlerde ölen kişinin fotoğrafına da rastlamaktayız. Azeri kökenli olanların kabirlerinde bunu daha da abartılı bir şekilde görmek mümkündür. Hatta kabirlerin üzerine bina ve kümbet yapmaktadırlar.⁶⁹

Ahıskalı Türklerin mezarlığındaki kabir baş taşlarına baktığımızda tahmini olarak 1990 yıllarına kadar kabir baş taşları sade bir mimari yapıya sahip olup birkaç kişinin kabrinin baş taşında fotoğrafa rastlamaktayız.⁷⁰ 1990 yıllarından sonra yavaş yavaş kabir baş taşlarında ay-yıldız, Cami ve minare resimleri yer almaya başlamıştır.⁷¹ Kabir baş taşlarında ölen kişinin fotoğrafları da yer almaya

⁶⁶ Gülbin Gönen,, "Mezarlıklar", *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, İstanbul: S. 33, Yıl 22, 1992/3, ss. 34-35.

⁶⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mezarlık>, 02.06.2014.

⁶⁸ Rus mezarlığı için bkz.: Görüntü 1-3.

⁶⁹ Azeri kabristanlığından görüntüler için bkz.: Görüntü 20-23.

⁷⁰ Bkz.: Görüntü 24.

⁷¹ Bkz.: Görüntü 25.

başlamıştır.⁷² Son zamanlarda yapılan bilinçlendirme faaliyetleri neticesinde halk, kabir baş taşlarında fotoğraflara yer vermemeye özen göstermektedir. Baş taşlarında ölen kişinin isim, soy isim, doğum ve ölüm tarihi gibi bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanında baş taşlara şiir, hatırat yazılmakta⁷³ ve cami gibi dini simgeler baş taşlarına işlenmektedir.

3.4. Camiler⁷⁴

Camiler, İslam Dinin toplumsal dayanışma ve kaynaşmayı sağlayan bir din olduğunun göstergesidir. Camiler, toplumun her kesiminden insanın hiçbir ayırım yapmaksızın ortak bir düşünce, aynı coşku ve amaç ile bir araya geldikleri kardeşlik, birlik ve beraberlik şuurunun üst düzeye çıktığı kutsal mekânlardır.

Caminin öneminin bilincinde olan Şirinbey köy halkı da tamamen kendi imkânlarıyla köye cami inşa etmişler ve halen bu caminin işlevselliği devam etmektedir. Şirinbey köyünde birisi Ahıskalı Türklerin (Sünnilerin), diğeri de Azerilerin (Caferilerin) olmak üzere iki cami bulunmaktadır.

Ahıska Türklerinin Camisi⁷⁵ 1994 Mayıs ayında inşasına başlanmıştır. Bir taraftan ibadete açık olan Cami 1995 yılının Haziran ayında inşaatı tamamlanmıştır. Caminin eni 17 metre, uzunluğu 25 metre olmak üzere yapımında hiçbir sütun kullanılmamıştır. Cami tamamen halkın kendi imkânlarıyla inşa edilmiştir. 2007 yılında tamir gören Caminin son zamanlarda boya badanası yapılmış, pencereleri plastik pencerelerle değiştirilmiş ve camiye klimalar alınmıştır. Caminin sergileri halı, seccade ve battaniyelerden ibaret olup tek tip halı alınması yönünde girişimler olmuşsa da imkânlar elvermemiştir.⁷⁶ 1996 yılında abdesthane yapılmış, günümüzde bu abdesthane işlevselliğini yitirmiştir. 1998 yılında caminin yanında medrese inşa edilmiş⁷⁷, imkânların yetersizliğinden yarım kalmıştır. 2003 yılında Rasık

⁷² Bkz.: Görüntü 26.

⁷³ Bkz.: Görüntü 27-28.

⁷⁴ Camiler hakkında köyün imamı Mürsel Bedirov'un (32), Köyün bayan hocası Fatma Süleymanova'nın (36), Azerilerin camisi hakkında bilgisi olan Nannar Yakubov'un (60) bilgilerinden yararlanılmıştır.

⁷⁵ Bkz.: Görüntü 29.

⁷⁶ Caminin içerisinden bir görüntü için bkz.: Görüntü 30

⁷⁷ Medrese için bkz.: Görüntü 31.

Koroğlu'nun oğlu Ayvaz Bey babasının adına Minare⁷⁸ inşa edilmiştir. 2013 yılında da Emirşah Aliyev ve Cavad Aliyev tarafından cami önüne şadırvan⁷⁹ inşa edilmiştir.

Camide günlük olarak köyün imamı Mürsel Bedirov ve bayan hoca Fatma Süleymanova tarafından erkek ve kız öğrencilere Kur'an-i Kerim, Temel Dini Bilgiler dersleri verilmektedir. Cuma namazında dört sıra cemaat oluşan camide Akşam ve Yatsı namazları cemaatle kılınarak bu iki namaz arasında çaylı sohbet yapılmaktadır.⁸⁰

Azerilerin Camisi ise 1978-1979 yıllarında halk tarafından inşa edilmiş, 2005 yılında ise tamir görmüştür. Camide 20'ye yakın erkek öğrencilere Kur'an-i Kerim, Temel Dini Bilgiler dersleri verilmektedir. Azeriler camiye en çok Muharrem ayında uğramaktadır.⁸¹

Azerilerin camisinde üç vakit, Türklerin camisinde ise beş vakit ezan okunmaktadır.

3.5. Okullar

Okul bağımsız bir topluluğun etkinlikte bulunduğu, toplumsal yaşama katılmak isteyenlere rol dağıtımının yapıldığı ve bu çalışmalarını yürütebilmek için rol farklılaşmasına dayalı olarak yapılandırılan sosyal bir kurumdur. Bir sosyal birim olarak okul hem dışarıdaki sosyal kurumlardan ayrıdır hem de onlardan dolayı ve dolaysız olarak etkilenir. Okul aynı zamanda çevresindeki diğer toplumsal kurumlara grup üyesi alıp verme yolu ile de etki eder. Okulların kuruluş sistemleri ve pedagojik yapıları tarih içinde toplumların belirli gereksinimlerinden doğmuştur. Bu nedenle her eğitim sistemi ve okul içinde yer aldığı toplumsal düzeni kendi yapısında yansıtır. Hizmet ettiği toplumun bütün tarihi, ekonomik ve sosyal güçlerinin etkisi altında bulunan okul, sosyal çevrenin bütün unsurlarıyla etkileşim içindedir.⁸²

Sovyet döneminde Azerbaycan Devleti, Şirinbey Köyüne yerleşim başlar başlamaz okul açmıştır. Ahıskalı Türklerin Şirinbey Köyüne yerleşiminden önce Rusların bu köyde yaşadığını belirtmiştik. Ruslar kendileri için köyde okul

⁷⁸ Bkz.: Görüntü 32.

⁷⁹ Bkz.: Görüntü 33.

⁸⁰ Görüntüler için bkz.: Görüntü 34-37

⁸¹ Şirinbey Köyünde Azerilerin Camisiyle ilgili görüntüler için bkz.: Görüntü 38-43.

⁸² Bilban Kartal, "Eğitim ve Toplum", *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Nadir Suğur, 2009, ss. 229-230.

yaptırmışlardır. Ahıskalı Türkler de köye ilk geliş yıllarında eğitimini bu okulda devam ettirmiştir.

1977 yılında Mürsel Şakirov'un (79) belirlemiş olduğu yerde Devlet tarafından köye iki katlı büyük bir okul binası yapılmıştır.⁸³ İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimlerini kapsayacak şekilde eğitim verilen bu okul, eğitim seviyesinin en yüksek dönemlerini Sovyetler zamanında yaşamıştır. Sovyetlerin dağılmasıyla okula olan ilgi azalmış, imkânsızlık, geçimsizlik vb. sebeplerden dolayı okula gitmeyenlerin sayısı çoğalmıştır.

Bağımsızlığından sonra Azerbaycan Cumhuriyeti eğitimle ilgili yeni düzenlemeler getirmesiyle ve başta Türkiye olmak üzere yurtdışında üniversitede eğitim alma yollarının açılmasıyla köy halkı, çocuklarını okullara göndermeye başlamış, gençler arasında okumaya olan ilgi artmıştır.

2004-2005 yıllarında devlet tarafından köye ilkokul öğrencileri için yeni bir okul binası yaptırılmıştır.⁸⁴ Dört yıllık eğitim verilen bu okula genel olarak diğer okula evi uzak olanlar gelmektedir. Dört yılını bitiren öğrenciler ortaokulunu ve liseyi diğer okulda devam etmektedirler.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi okullarda dini dersler verilmemektedir. Diğer taraftan Azerbaycan'ın bağımsızlığından sonra köyde dini faaliyetlerin sürdürülmesiyle kız çocukları başlarını örtünmeye başlamış ve okuluna da başörtülü gitmiştir. Son zamanlarda yeni çıkan yasalarla okullara başörtü yasağı getirilmiştir. Bu durumu her ne kadar okulun öğretmen ve yöneticileri kınasa da ellerinden gelen bir şeyin olmadığını görmekteyiz.

3.6. Kreş (Çocuk Bahçesi)⁸⁵

1978-1980 yıllarında köyün en sonunda inşa edilen kreşin müdüre, aşçı, hemşire, bulaşıkçı, diğer öğretmenler ve güvenlik görevlisiyle beraber toplam 15 çalışmanı vardır.

Bir zamanlar merkeze taşınan kreşe halk çocuklarını göndermeye başlamış; kreşin yeniden eski yerine taşınmasıyla uzak olduğu için halk çocuklarını

⁸³ Okulla ilgili görüntüler için bkz.: Görüntü 45-48.

⁸⁴ Bkz.: Görüntü 49.

⁸⁵ Kreşte görevli Fatma Abbasova (56); Kreşten emekliye ayrılan Gulbatton Şakirova (58).

göndermemeye başlamıştır. Devlet memuru olarak çalışan kadınların az olması, ev hanımı kadınların çoğunluk olmasıyla kadınlar, çocuklarını evde baktıkları için çocuklarını kreşe gönderme ihtiyacı duymamışlardır. Son zamanlarda kreşin kapanması söz konusu olunca kreşteki öğretmenler kendi imkânlarıyla, çocukların kreşe servisle ücretsiz olarak gidiş ve dönüşünü sağlamıştır.

Kreş, toplam 45 çocuğu barındırabilecek kapasiteye sahip olup her şey devlet tarafından karşılanmaktadır. Günümüzde kreşe gelen çocuk sayısı günlük olarak ortalama 15-25 arasında değişmektedir. Kreşte çocuklara genel olarak okul öncesi hazırlık babında bir eğitim verilmektedir. Çocuklara şiirler, genel ahlak kuralları, İlçemiz ve Azerbaycan hakkında genel bilgiler öğretilmektedir.⁸⁶

3.7. Sağlık Ocağı (Hastane) ve Eczane⁸⁷

Sağlık ocağı, sosyal devlet olmanın getirdiği ve gerekliliğini doğurduğu bir hizmettir. Gelişmemiş, gelişmekte, kalkınmakta olan bölgelerde veya nüfus bakımından çok fazla kalabalık olmayan bölgelerde kurulan ve birinci basamak sağlık hizmetleri veren kuruluşlardır.

Şirinbey Köyünde 1970 yıllarında sağlık ocağı hizmete açılmış, günümüzde de hizmet vermeye devam etmektedir. İlk başlarda sağlık ocağı köyün sonunda yer alırken son 7 senedir köyün merkezinde hizmet vermektedir. Sağlık ocağının aile hekimi, diş doktoru, çocuk doktoru, hemşire ve temizlik görevlisiyle beraber toplam 8 işçisi vardır. Sağlık ocağında verilen başlıca sağlık hizmetleri şunlardır:

- a. Teşhis, Tedavi
- b. Aile Planlaması
- c. Çocuk Sağlığı
- d. Çevre Sağlığı
- e. İlk Yardım
- f. Okul Taraması ve Bilgilendirme
- g. Ağız ve Diş Sağlığı
- h. Evde Sağlık Hizmetleri

⁸⁶ Kreşle ilgili görüntü için bkz.: Görüntü 50.

⁸⁷ Firiddin Halilov (44), Esim Halilov (55), Kamil Şakirov (59)

Bunların haricinde karşılaşılan hastalıkta, hekimlerin yönlendirmesiyle halk, komşu köylerdeki veya İl merkezindeki hastanelere başvurumaktadırlar.

1998'den önce halk, ilaçları ya komşu köydeki eczanelerden ya da il merkezinde bulunan eczanelerden temin etmekteydiler. Köyün merkezinde 1998'de açılan eczane, 2012 yılına kadar halka hizmet etmiştir. Eczanede veresiyenin de olması bir nebze de olsa halkın ilaç almasını kolaylaştırmıştır. Fakat vergilerin yükselmesi vb. sebeplerden dolayı köydeki eczane kapatılmıştır. Köy halkı ise eskisi gibi ilaçları il veya komşu köylerdeki eczanelerden temin etmek zorunda kalmışlardır.

Sağlık ocağına gelen hastaların günlük sayısı ve hastalık sebepleri mevsimsel olarak değişiklik göstermektedir. Kışın en çok görülen grip ve soğuk algınlığından; yazın ise gün geçmesi, tansiyon, geçirilen kazalardan dolayı sağlık ocağına müracaat edilmektedir. Son zamanlarda ise şeker hastalığı çoğalmaya başlamıştır. 1997 yıllarında köyde Sıtma (Maleriya) hastalığı yaygınlaşmışsa da doktor ve köy halkının iş birliği ile bu hastalığın üstesinden gelinmiştir.

Okullarda yapılan sağlık taramalarında öğrencilerin çoğunda diş hastalıklarına rastlanmaktadır. Diş fırçalama alışkanlığının az olup diş kırıklığı ve şekilsiz çıkan dişlere rastlanmaktadır. Genel olarak köy halkı 20 yaşlarından sonra ağız ve diş sağlığına önem verdiğini görmekteyiz. Son zamanlarda okullarda ve köy halkına sağlıkla ilgili bilgilendirme faaliyeti yürütülmüş ve hastalıkların en aza indirgenmesine çalışılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde hastalık durumunda kişiler ilk olarak sağlık ocağına müracaat etmeye başlamıştır.

Genel olarak Azerbaycan'da sağlık sigortasının gelişmemiş veya düzene girmemiş olması, Doktorların maaşlarının düşük olması vb. sebeplerden dolayı sağlık ocaklarında dahi birçok hastalığın muayenesinde ücret alınmaktadır. Hastalara reçete elle yazılmakta olup hastaların takibi bilgisayar ortamında yapılmamaktadır. Sağlık ocağında ambulans olmadığı için acil durumlarda doktor kendi imkânlarıyla hastaya ulaşmaktadır

Sağlık Ocağı faaliyete başlamadan açılmadan önce tedavi için ilçeye gidilirdi. Eskiden kırık ve çıkıklarda, çocuğun boğazına çöp kaçması durumlarında bu işte uzmanlaşmış kişilere sıkça müracaat edilirken günümüzde çok az müracaat eden vardır. Bazen de bir kısım hastalıklar koca karı usulü ile tedavi ciheti tercih edilirdi.

Sağlık ocağı açılmadan önce çoğunlukla, ocak açıldıktan sonra ise zaman zaman başvurulan koca karı yöntemlerinden bazıları şunlardır:

a. Yanıklar: Yanan yere ilk başta soğuk su dökülür, daha sonra kaz yağı veya salça sürülebilir. Acıyı geçirmek için diş macunu sürülür. Daha derin bir yanık varsa özel olarak yumurta yağı ile yapılan ilaç kullanılır.

b. Baş ağrısı: Tuzsuz tereyağı başa sürülebilir. Ayrıca pestil (kurutulmuş meyve ezmesi) ıslatılarak da başa konulabilir. Bunlarla da geçmezse başa ip bağlanılarak şekip duası okunur.

c. Tansiyon: Erik pestili ezilerek suda karıştırılır. Bu karışımdan bir bardak içilir.

d. Gözde Arpacık: Herhangi bir pis bir şey ile gözdeki arpacık pislenir.

e. Çıban: Kuru soğan közde pişirilerek çıban olan yere konulur ve bağlanır. Bu işlem çıbanın delinmesini sağlar.

f. Göbek dönmesi, düşmesi: Hasta olan kişi ayakları toplanmış vaziyette uzanır. Bir kişi de parmağıyla hastanın göbeğini çevirir.

g. Kaynaktan yanan gözler için: Patates ince bir şekilde doğranarak gözlerin üzerine konulur. Ayrıca çayın posası da gözlerin üzerine konularak gözlerin yanması önlenir.

h. Siğil, et beni (Meçeç): Siğili olan kişi siğili kaç tane ise o sayıda dut yaprağı koparır ve hocaya/üfürükçüye getirir. Hoca her bir yaprağa üç kere İhlas Suresi okur ve her İhlas Suresini okuduktan sonra yaprağa üfleyerek azıcık tükürür. Bu yaprağı hastanın siğili olan yerlerine sürer. İşlem bittikten sonra hoca bu yaprakları hastaya verir. Hasta o yaprakları hangi dut ağacından koparmışsa onun altında bir kuyu açar ve yaprakları oraya koyup üzerine su dökerek gömer. Yapraklar çürüyünce siğiller de geçer.⁸⁸

Sağlık Ocağının Başhekimi Firiddin Halilov'a (44): "Reçete yazılırken yazılan ilaçlara veya tavsiye edilen diğer ürünlere İslam Dinine aykırıdır diye itiraz eden hiç olmuş mudur?" diye sorduğumuzda doktor şöyle cevap vermiştir: "O konu çok tartışılan bir konudur. Azerbaycan İslam ülkesi olduğuna göre namaz kılanlar, oruç tutanlar vardır ve alkol içeren ilaçlara ve domuzla ilgili herhangi bir şey olup

⁸⁸ Gülbatton Şakirova (58)

olmadığına dikkat edilmektedir. Ben Türkiye kanallarının birinde bir hoca konuşurken dinlendim. Orada Şöyle demişti: ‘Eğer Müslüman bir Doktor, Müslüman bir hastaya Allah’ın yasak ettiği şeyleri içeren bir ilaç yazıyor ve hasta şifayı onda bulacaksa doktorun yazdığı ilaçlar hasta için helaldir.’ Ben de gelen hastalar içerisinde itiraz edenler olursa bu söylenenleri göz önünde bulundurarak hastalara bu ilacın kullanmasında bir sakınca olmadığını anlatıyorum.” Buradan hareketle köy halkı -bütün kesimlerde olmasa da - helal ve haramlara riayet ettiğini görmekteyiz.⁸⁹

4. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE EKONOMİK HAYAT

4.1. Değirmen

Şirinbey köyüne ilk yerleşenler ilk başta Azerbaycan’ın Şamahı İline 400-500 km mesafe yol gidip burada günlerce kalarak buğdaylarını öğütüyorlardı. Daha sonra Azerbaycan’ın Puşkin (Bilesuvar) İlinden Qızqayıt Hesanova adlı bir şahıs, Şirinbey Köyünün muhasebecisi ve aynı zamanda mühendis olan Mürsel Şakirov’a (79) rica etmiş ve onun projeleriyle Puşkin İlinde değirmen yaptırmıştır. Köy halkı da buğdaylarını Puşkin İlinde yapılan bu değirmene buğdaylarını öğütmek için götürmeye başlamıştır. 1970-1971 yıllarında Mürsel Şakirov’un (79) projesiyle Şirinbey Köyüne komşu olan Adigün Köyünde değirmen yapılmıştır. Şirinbey köy halkı da köye yakın olan bu değirmende ve sonraları Ahundov köyünde açılan değirmende buğdaylarını öğütmeye başlamıştır.⁹⁰

1998 yılının sonlarına doğru Türkiye’den gelen Nimet Ltd. Şti. sahipleri Çağatay Yaman - Rasim Günay tarafından ortaklaşa Şirinbey köyüne değirmen açılmıştır. Günlük 35 ton buğday öğütme kapasitesine sahip olan değirmene İlhani Selmani Kemal adlı bir şahıs 2001-2009 yılları arasında müdürlük yapmıştır. Değirmenin ilk açıldığı yıllarda değirmenin sıfır durumda olması ve özellikle Türkiye’den gelen bir değirmen olması hasebiyle Şirinbey Köyü ve komşu köy halkı bu değirmene yönelmiştir. Diğer değirmenlere nispeten yeni değirmende unun daha fazla verilmesi de müşteriye artırmıştır.

Köyde yeni büyük marketlerin açılması, bu marketlerde un ve ekmek satışının başlamasıyla halk buğday öğütmek yerine un ve ekmek almaya başlamıştır. Buğdayı

⁸⁹ Sağlık Ocağı ve Eczaneyle ilgili görüntüler için bkz.: Görüntü 51-54.

⁹⁰ Gülçiçek Rasulova (61)

değirmende öğütmek yerine buğdayı satıp yerine un almak daha avantajlı hale gelmiştir. Yine değirmenin tek bir ayarda çalışması ve köyde ekilen buğdayın çeşitli olması elde edilen unun kalitesiz olmasına ve böylelikle halkın razı kalmadan değirmenden ayrılmasına sebebiyet vermiştir. Bütün bunlardan dolayı değirmen 2009 yılından sonra müşteri kaybetmeye başlamıştır.

Günümüzde değirmen sadece buğday hasat sezonunda çalışmaktadır diyebiliriz. Türkiye'den gelen şirket sahipleri ve müdür değirmeni Eyubhan Süleymanov'a devretmiştir.⁹¹

4.2. Marketler⁹²

Sovyet döneminde köyde iki adet market satış yapmaktaydı. Sovyetler dağıldıktan sonra bu iki market 1993'e kadar ayakta durabilmiştir. 1993'ten sonra zengin sayılan birkaç kişi tarafından köyde bakkallar (butka) açılmıştır. Zamanla bol üretimin yapılması, ulaşım ve dağıtım alanının yaygınlaşması, ihtiyaçların çeşitlenmesi ve tüketim kültürünün değişmesi gibi sebeplerden dolayı büyük marketlerin açılmasına başlanmış ve bakkallar kapanmaya yüz tutmuştur. Köyde ilk başlarda 3 büyük market satış yapmaktayken ekonomik ilişkilerdeki değişimle de marketlerin sayısında artış olmuştur. Tamamı Şirinbey Köyünün kendi insanı tarafından açılan marketlerin sayısı 7'yi bulmuştur.

Marketlerde başlangıcından beri veresiye mal verilmekte, bazen de takas yoluyla da alışveriş yapılmaktadır. Veresiye mal verildiğinde, tüketicinin borcunu zamanında ödeyememesi gibi sebeplerden dolayı zamanla market sahipleri veresiye mal vermeyi kısıtlayarak sadece öğretmen, doktor vb. periyodik maaşı olan kişilere veresiye mal vermeye başlamıştır.

Marketler bir alışveriş mekânı olmakla beraber sosyal hayata dair pek çok ilişki ve problemlerin çözümünde, köy sakilerinin ekip biçtiklerinin satmasında, günlük olayların değerlendirilmesinde halkın uğrak yeri olmuştur. Köy halkı patates, domates, salatalık, soğan, baklagiller, karpuz vb. gibi köyde üretilen ürünleri bu marketlerde satma fırsatını da bulmaktadırlar.

⁹¹ Meheddin Hasanov (55)

⁹² Marketlerde çekilen görüntüler için bkz.: Görüntü 55-62.

2011 yılından öncesine kadar hemen hemen bütün marketlerde alkollü içki satılmaktaydı. Son yıllarda marketlerin bir kaçında alkollü içecekler satılmamaya başlamıştır. Bunun sebebini sorduğumda ise market sahiplerinden üç kişi: “Dinen yasak olduğu için satmamaya başladık.” demektedirken, market sahiplerinden birisi ise: “Alkol içenle alışveriş yapılmıyor. Bu gün alıyor, yarın parasını vermiyor diye artık alkollü içecekler satmıyorum.” diye cevap vermiştir.

Diğer dört markette ise halen alkollü içecekler satılmaktadır. Bu market sahiplerinden birisine: “Bir ayda ortalama kaç kişi alkollü içecek almaya geliyor?” diye sorduğumda: “Bir ayda 20’ye yakın kişi (bira hariç) alkollü içecek almaya geliyor. Bira almaya gelenler ise ortalama 50 kişi olabilmektedir.”⁹³ diye cevap vermiştir.

Arak⁹⁴ dediğimiz alkollü içkiler en çok düğünlerde tüketilmektedir. Son zamanlarda köyde dini faaliyetlerin yapılmasıyla köyde yapılan düğünlerin % 95’inde alkollü içecekler verilmemeye başlanmıştır. Eskiye kıyasla alkollü içkilerden uzak durulmaya, haram ve helallere dikkat edilmeye başlandığı gözlemlenmiştir. Alkollü içecek satan market sahipleri ise Ramazan ayında bu içkileri tamamen kaldırmaktadırlar.

4.3. Kasap Dükkânı

Sovyetler döneminde Şirinbey Köyünde hayvan çiftliği olmuş, süt ve et ürünleri ihtiyacı bu çiftlikten karşılanmıştır. Sovyet sonrası özelleştirmeler neticesinde kasap dükkânları açılmaya başlanmıştır. İlk başlarda kasaplar kestikleri hayvanların etini kapalı olmayan sağlıksız yerlerde satıyorlardı. Devletin getirmiş olduğu uygun şartlarda satış yapma yasası ile açık alanda et satışlarına son verilmiştir.

Köyde toplam üç kişi kasap olarak çalışmaktadır.⁹⁵ Devamlı olarak köyde hayvan kesilmeyip sadece bayram günlerinde ve kış aylarında kesilmektedir. Dana etinin kilosu 7,50 manat / 20,50 tl’dir.⁹⁶

⁹³ Ellez Abbasv (29)

⁹⁴ Alkollü içkilere verilen isimdir.

⁹⁵ Bkz.: Görüntü 63, 64.

⁹⁶ İlgar Aliyev (45)

4.4. Akaryakıt İstasyonları

Şirinbey Köyüne ilk yerleşimle halkın tarımsal faaliyetlere başlaması, hayvancılıkla meşgul olmaya başlaması ve bineklerin, araçların alınmasıyla petrol ihtiyacı da doğmuş bulunmaktaydı. Sovyet döneminde köyün petrol ihtiyacı, Saatlı İlinde RTS denilen bir yerden temin ediliyordu. Köyün durumuna ve nüfusuna göre köye yakıt gönderilir, köy kolhoz⁹⁷ sedrinin (yetkilisinin) serencamı (talimatı) ile gerekli yerlere dağıtılırdı. Sovyetlerin dağılmasından birkaç sene sonrasında başlayarak imkânı olan kişiler ilçeden varillerle petrol alarak kendi evinin önünde küçük kaplarla yakıt satmaya başlamıştır. İmkânlar genişleyince bu kişiler ve yine birkaç kişi özel merkezi yerlerde küçük dükkân açarak petrol satışını yapmaya başlamıştır. Günümüzde ise Şirinbey Köyünde üçü küçük, birisi ise biraz daha modern olmak üzere toplam 4 petrol satış noktası mevcuttur.⁹⁸ Bunlara ilaveten bir adet de doğalgaz satış noktası vardır. Yine pamuk ve benzeri tarımsal ürün yetiştiriciliği yapmak isteyen kişiler, ilçedeki ilgili fabrika ile anlaşma bağlayarak gerekli olan yakıt ihtiyacını direkt bu fabrikadan temin edebilmektedir.⁹⁹

4.5. Diğer

Sovyet döneminde diğer köylerde olduğu gibi Şirinbey Köyünde de bir tamirhane mevcuttu. Bu garajda devlete ait olan tarım makinalarının, traktörlerin, arabaların ve diğer araçların tamiri yapılırdı. Bu dönemde özel olarak araba tamiri yapan bir kişi vardı. Sovyetlerin dağılmasından sonra emlak bölünmüş ve halkın bir kısmı bu emlaki satmış, bir kısmı da kendisinde saklamıştır.

Sovyetlerin dağılmasının birkaç senesinden sonra köyde yeni market, çayevi, özel işyerleri açılmaya başlanmıştır. Bunun yanında imkânı olan kişiler traktörler, hasat makinaları, özel arabalar ve tarımsal makinalar almaya başlamışlardır. Hal böyle olunca köyde bu araçların tamirini yapan, yedek parça satışını yapan, oto yıkama vb. gibi işyerleri açılmaya başlamıştır. Köyde nüfusun çoğalmasıyla yeni evler ve ihtiyaç duyulan mekânlar yapılmaya başlayınca hırdavat ürünlerinin ve inşaat malzemelerinin satışını yapan yeni işyerleri de açılmıştır.

⁹⁷ Sovyetler Birliğinde “Tarım Üretim Kooperatifi”ne verilen isimdir. Rusça yazılışı ve Türkçe okunuşu şu şekildedir: (коллективное хозяйство - kollektivnoye hozyaystvo)

⁹⁸ Bkz.: Görüntü 65-69.

⁹⁹ Kamil Şakirov (59).

Şirinbey Köyünde: kahvehanesi, marketi, kuaförü, tamir istasyonları, akaryakıt istasyonları, internet kafesi, terzisi, inşaat malzemeleri ve hırdavat yapı marketleri, restoranı, oto yıkaması, pvc kapı-pencere yapımcısıyla beraber toplam özel işyerlerinin sayısı 50 civarındadır. Köyde kahvehane, market, akaryakıt istasyonu, değirmen ve kasap dükkânının haricinde üç noktada kuaför, altı noktada tamir istasyonları, bir noktada internet kafe, bir noktada terzi, iki noktada oto yıkama, bir noktada pvc kapı pencere sistemleri yapı marketi, dört noktada hırdavat ürünleri, iki noktada yapı malzemeleri satış yeri ve üç noktada yedek parça satış yeri¹⁰⁰ mevcuttur.¹⁰¹

¹⁰⁰ Görüntüler için bkz.: Görüntü 70-80.

¹⁰¹ Kamil Şakirov (59).

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİRİNEY KÖYÜNÜN SOSYAL-KÜLTÜREL VE DİNİ ÖZELLİKLERİ

1. DOĞUMLA İLGİLİ UYGULAMALAR¹⁰²

Üreme bütün canlılarda evrensel bir kanundur; İslâm'a göre evlenmenin gayelerinden biri, hatta en önemlisi çocuk sahibi olup neslin devamını sağlamaktır. Kur'an-ı Kerim'de, genel olarak insanların Allah'tan "kusursuz, iyi bir çocuk" talep ettiklerini,¹⁰³ bütün Müslümanların dualarında Allah'tan, kendilerine göz nuru olacak eşler ve çocuklar vermesini niyaz etmelerini istediği¹⁰⁴ bildirilmektedir. Hz. Peygamber de Müslümanların evlenip çocuk sahibi olmalarını, kendisinin kıyamet günü ümmetinin çokluğu ile iftihar edeceğini söyleyerek nesli koruyup geliştirmeye katkında bulunmanın gerekliliğini vurgulamıştır.¹⁰⁵

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde doğumla ilgili olarak doğum öncesi ve doğum sonrası bazı uygulama ve inançlar mevcuttur. Bunları başlıklar halinde ele alacağız.

1.1. Doğum Öncesi

Bir çocuğun dünyaya gelmesi aileye ve yakınlarına sevinç, mutluluk ve umut getirir. Çocuk daha doğmadan önce aile fertleri "Allah'ım, sağlıklı ve hayırlı evlat nasip et" diye dua ederler.

Soyun devam etmesi için kadının doğurması gerekir. Eğer kadın hamile kalamıyorsa hamile kalması için bir takım çarelere ve yollara başvurulur. Bu çarelerin başında gelini hocaya götürme, geline muska takılması, yumurtayla un karıştırılarak hamuru gelinin beline sarılması ve doktora müracaat edilmesi

¹⁰² Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin doğumla ilgili ne gibi uygulamaları olduğu bilgisi Cemile Şakirova (74); Gülbatton Şakirova (58) tarafından verilmiştir.

¹⁰³ Kur'an-ı Kerim, el-Ar'af 7/189,190.

¹⁰⁴ Kur'an-ı Kerim, el-Furkan 25/74.

¹⁰⁵ Hayati Hökelekli, "Çocuk", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 8, 1993, s. 355.

gelmektedir. Son zamanlarda ise bu çarelerden ilk tercih edileni doktora başvurulmasıdır.

Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler hamile kadına “gebe, ağır ayak, iki canlı” gibi ifadeleri kullanmaktadırlar. Hamile kalan kadının aşermesi durumunda kadının canı çektiği şeylerden yemesine özen gösterilir. Eğer aşerdiği şeyi yiyemezse çocuğun sakat doğacağına inanılır.

Çocuğun cinsiyetini öğrenmek için ise birtakım belirtiler olduğuna inanılır. Kadının yüzü çilli olması, karnı ağrması çocuğun kız; belinin ağrması, karnının dik olması çocuğun erkek olacağına inanılması gibi. Doğmamış olan bebek ilk tekmediği anda, annenin karşısında kim varsa, çocuğun ona benzeyeceğine inanılır.

1.2. Doğum ve Sonrası

Eskiden Şirinbey Köyünde bayan çocuk doktoru bulunduğu için bazı zamanlarda çocuk doktoru kontrolünde evde de doğum yapılmaktaydı. Günümüzde ise Köyde hastane olmadığı için doğum genelde komşu köylerdeki veya il merkezindeki hastanelerde yapılmaktadır. Köydeki sağlık ocağı tarafından belli tarihlerde çocuğun aşısı ve sağlık kontrolleri yapılmaktadır.

Yeni doğan çocuğa “teze dünya” demektirler. Doğan çocuğun sağ kulağına kısık sesle ezan okunur. Doğan çocuğun göbeği kesildikten sonra kesilen parça ya evin etrafında uygun bir yere ya da okul, hastane bahçesine gömülür. Göbek parçası nereye gömülmüşse çocuğun geleceği ona benzeyeceğine inanılır.

Doğum yapan kadının evinin girişinde yere zincir vb. gibi bir demir parçası koyarlar ve bu kırk gün devam eder. Bu demir parçasının dışarıdan gelen kötülüklerin içeri girmesini engellediğine inanırlar. Çocuğu kötü ruhların rahatsız etmemesi için yastığının altına muska ve bıçak koyarlar. Çocuğu beşiğe yatıracaklarsa beşiğe üzerlik yaparlar.

Doğumdan sonra kırk gün boyunca gelin dar vakitten (ikindiden) sonra dışarı çıkmaz. Çocuk ise evden dışarı hiç çıkarılmaz. Eve gelenler direkt çocuğun bulunduğu odaya girmezler. Evden çıkarken de üzerindeki giysiden küçük bir tel parçası alarak çocuğun üzerine bırakırlar. Kırkı dolduktan sonra kırk tane taşta dua okunur. Sonra taşlar suyun içine bırakılır. Bu suyla bebek ve annesi yıkanır. Kırk gün bitiminde çocuk dışarı çıkartılır, gezdirilir.

2. ÇOCUKLA İLGİLİ UYGULAMALAR¹⁰⁶

2.1. İsim

İslam Dini, çocuğa verilecek ismin hangi dilde olursa olsun, çocuğun yetişeceği toplum ve kültür çevresinde alay konusu olmayacak ve çocuğu küçük düşürmeyecek isimlerden verilmesi gerekliliğini vurgulamış, Hz. Peygamber'in de bu konuda ısrarlı tavsiyeleri ve uygulamaları olmuştur.¹⁰⁷

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, çocuğa ismi ya doğmadan önce ya da doğduktan sonra düşünürler. Çocuğun ismi genelde babaannesi, anneannesi, ana-babası veya büyükleri tarafından verilir. Unutulmasın diye büyüklerden birisinin ismi verilir. Bu isimler genelde kendi kültürümüzde var olagelen isimlerdir. Fakat son zamanlarda modern isimler -özellikle Türkiye TV kanallarında duyulan isimler- de çocuklara ad olarak verilmektedir.

2.2. Beşik Getirme

Beşik getirme, bir anlamda kırk gün sonunda çocuğun gelip görülmesidir. Çocuğu görmeye geldiklerinde beşik getirildiği için “beşik getirme” denilmiştir.

Beşik gelinin annesi, annesinin akraba ve komşuları hediyeler olarak damadın evine giderler. Sadece ilk olan çocuğa beşik getirilirken gelinin annesi beşikle beraber onun yatağını, yastığını ve yorganını da getirir. Damadın komşuları ve akrabaları da o gün davet edilir. Önceden hazırlık yapılan bu günde misafirler güzel bir şekilde ağırlanır.

2.3. Diş Hediği

Çocuğun ateşi çıkması, ağzından su akması, ağlaması dişlerinin çıkacağı anlamına geliyor. Annesi, babaannesi veya anneannesi, dişi onun gibi çabuk çıksın diye mısırı patlatarak şekerle karıştırıp çocuğun üzerinden döker. Patlatılan mısır çocuklara ve komşulara dağıtılır. Mısır dağıtılan kişiler de bu tabağa demir para koyarlar. Son zamanlarda bu geleneğe pek önem verilmediği görülmektedir.

¹⁰⁶ Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde çocukla ilgili ne gibi uygulamaların olduğu bilgisi Cemile Şakirova (74); Gülbatton Şakirova (58) tarafından verilmiştir.

¹⁰⁷ Hayati Hökelekli, a.g.m., s. 355.

2.4. Sünnet

Türkçede sünnet, erkeğin cinsiyet organının ucundaki fazla derinin alınması ameliyesini ifade eder. Sünnet, ilkel toplumlarda ve gelişmiş ülkelerde dinî-kültürel bir ritüel biçiminde uygulanmış, aynı zamanda tedavi edici ve hastalık önleyici yönüyle modern tıpta yer almıştır. Kökeniyle ilgili olarak dinî-etnik, sınıfsal veya cinsel göstergeden cinselliği/doğurganlığı etkileme işlevine ve hijyene kadar farklı açıklamalar yapılmıştır.¹⁰⁸

Semavî dinlerde Hz. İbrahim'in uygulamasına dayandırılan sünnet geleneği İslâmiyet'te de devam etmiştir. Sünnet Hz. Peygamber'in hadislerinde fitrat gereği yapılan işler arasında sayılmıştır.¹⁰⁹ Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler sünneti, İslam Dininin emri olarak görmüş, erkek çocuklarını daha küçük yaşta sünnet ettirmeye özen göstermiştir. Çocuğu sünnet ettirmenin yanında bir takım kültürel uygulamalar da mevcuttur. Bunların başında "kirve" geleneği yer almaktadır. Kirve, bir anlamda çocuğun ikinci ebeveyni sayılır. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler sadece kendi içlerinde kirve olmazlar; aynı zamanda Azerilerden de Ahıskalı Türklerin çocuklarına kirve olanlar vardır.

Çocuğun sünnet edileceği gün tayin edildikten sonra komşular ve akrabalar davet edilir. Azerilerden de arkadaşlığı veya komşusu olanlar varsa Azerileri de bu sünnet merasimine davet ederler. O gün için hazırlık yapılır, misafirlere ikramda bulunulur. Kur'an tilavetinden sonra çocuğun sünnet edilmesine geçilir. Bu sırada gençlerden birkaç kişi çocuğu kaçıarak kirveden para isterler. Kirve, çocuk sünnet edilirken yanında durur, ona para ve çeşitli hediyeler verir.

Çocuk sünnet edildikten birkaç ay sonra kirve eşiyile beraber çocuğu görmeye, kirvelik etmeye gelir. Daha sonra ise çocuğun anne-babası çocukla beraber kirvenin evine kirvelik için giderler.

Eskiden çocuğun sünnet edilmesi sünnetçiler tarafından yapılırdı. Günümüzde ise sünnetçilerin yerini doktorlar almış bulunmaktadır.

¹⁰⁸ Salime Leyla Gürkan, "Sünnet", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 38, 2010, ss. 155-156.

¹⁰⁹ Nebi Bozkurt, "Sünnet, İslam'da", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 16, 2010, ss. 157-158.

3. EVLİLİKLE İLGİLİ UYGULAMALAR¹¹⁰

“Evlilik, iki yetişkin birey arasındaki toplumsal olarak kabul edilen ve onaylanan bir cinsel birleşim olarak tanımlanabilir.”¹¹¹ Evlilik genellikle ailenin çoğalmasını sağlayan bir birlikteliktir. Diğer bir deyişle, evlenen her iki çiftin çocuk yapması ve bu çocukları yetiştirmesi beklenir.¹¹²

Evlilik tek başına ve sadece cinsel bir birliktelik değildir. Evlilik, kadın ve erkek açısından karşılıklı duygu paylaşımı, birlikte bir yaşamı beraber geçirme kararı, beraber paylaşılması arzulanan bu yaşamın aynı zamanda sorumluluklarının beraber üstlenilmesi anlamına da gelmektedir. Evlilik, kadın ve erkeğin birlikteliğinden oluşan her türlü yetki ve sorumluluğu paylaşması ve meşrulaştırmasının toplumsal kurallar çerçevesinde kabul görmesidir. Evliliğin eğlence, tören ve şölenler yapılarak kutlanması da iki insanın birlikteliğinin kültürel düzeyde kabullenişini ortaya koyar.¹¹³

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, evliliğin eskiden olduğu gibi günümüzde de dini ve geleneksel önemini muhafaza etmektedir. Eskiden görücü usulü ve kız kaçırma usulü ile evlilik yapılırken, günümüzde bu ikisine ilave olarak erkeğin kendisinin beğenisine, isteğine de yer verilmiştir. Eskiden evlilik tamamen kendi içimizde (içevlilik/endogamy) olurken, son zamanlarda özellikle kaçırma yolu ile Ahıskalı Türklerden olmayanlarla da evlilik (dışevlilik/exogamy) yapılmaktadır.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde *matrilokal* (erkeğin kadının evinde yaşaması)¹¹⁴ evliliğe nadir rastlanmakta; genelde kadının erkeğin evinde yaşaması, oturması anlamına gelen *patrilokal* evlilik çok yaygındır. *Neolokal* (kadın ve erkek evlendikten sonra ailelerin yanlarında kalmayıp ayrı evde kalması) evlilik türünde ise evlenen erkek evin tek çocuğuyorsa baba ocağında kalır. Eğer erkek kardeşleri varsa küçük kardeş evlenene kadar baba ocağında kalır, küçük kardeş

¹¹⁰ Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde evlilikle ilgili ne gibi uygulamaların olduğu bilgisi Cemile Şakirova (74); Gülbatton Şakirova (58) tarafından verilmiştir.

¹¹¹ Anthony Giddens, *Sosyoloji*, Yayın Hazırlayan: Cemal Güzel, İstanbul: 1. Baskı, Kırmızı Yay., 2008, s. 247

¹¹² Giddens, s. 1059.

¹¹³ Fatime Güneş, “Aile, Evlilik, Akralılık ve Hane”, *Aile Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, 2011, s. 30.

¹¹⁴ Ahıskalı Türklerde bir erkeğin evlendikten sonra kadının evinde yaşaması durumu “üste enişte” olarak nitelendirilmektedir. (*Filanca üste enişte gitti.*)

evlendikten sonra genelde abi olan baba ocağından ayrılır, ayrı bir evde yaşarlar. Yine tek eşle (kadınla) evlenme anlamına gelen *monogami* evlilik türü Şirinbey köyünde daha ağırlık basmaktadır. Bir erkeğin birden çok kadınla evlenmesi anlamına gelen *poligami* evlilik türüne ise çok az rastlanmaktadır.¹¹⁵

Ahıskalı Türklerde İslam Dinine uygun şekilde yapılan evlilikte mehir verme veya isteme anlayışının olmadığı göze çarpmaktadır. Mehirin yerine başlık parası ve damadın yakınları tarafından geline alınan ziynet eşyalarını sayabiliriz.

Evlilikte geçen evreleri düğün öncesi, düğün ve düğün sonrası olarak üç ana başlık altında ele alacağız.

3.1. Düğün Öncesi

3.1.1. Tanışma

Çok eskilere baktığımızda Ahıskalı Türklerde görücü usulü ile evlilik yapılmaktaydı. Günümüzde ise görücü usulüne pek rastlanmamaktadır. Kız ve erkek ya okuldan tanışır, ya komşudurlar tanışır ya da düğünlerde birbirini görüp tanışır veya beğenirler. Ya da genelde annenin isteği üzerine erkeğin akrabalarından birisi ile evlenmesi istenilir.

3.1.2. Kız İsteme (Elçilik)

Erkek tarafı beğendikleri kızı araştırdıktan sonra kızın ailesine hayırlı bir iş için gelmek istediklerini haber gönderir. Genelde bu istek geri çevrilmez. Cuma akşamı, damadın babası hariç büyüklerinden birkaç erkek kız tarafına elçiliğe giderler. Geldikten sonra oturulur konuşulur ve “Allah’ın emriyle Peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuz istiyoruz” diyerek kız istenir. Cevap alınmadan çay gibi ikramlarda bulunulursa bu ikramlar kabul edilmez. Kız tarafı gelen elçilerin isteklerini kabul ederse sofrayı kurar, sofraya kurulmazsa kızı vermedikleri anlamına gelir.

¹¹⁵ Köyde birden çok kadınla evlenen erkeklerin sayısı 1 veya 2’dir.

3.1.3. Şerbet İçme

Bu hayırlı iş için evet cevabı alındıktan sonra sıra şerbet içmeye gelmiştir. Şerbet içme iki türdür: birisi ihra şerbeti (küçük şerbet), diğeri ise büyük şerbettir. İhra şerbeti kız istendiğinde evet cevabı alınmışsa orada içilir. Büyük şerbet için gün belirlendikten sonra şerbet içmeye kızın evine gidilir. İlk başta erkekler gelir. Babası, kirvesi, yakın akraba ve kirvesinin hanımı gelir. Gelen misafirlere yemekler ikram edildikten sonra gelini süslerler. Gelini kayın babasına temenni¹¹⁶ almak için getirirler. Kayın babası gelinin eline para ve hediyeler verir. Ardından tepsiyle şerbet getirilir, misafirlere ikram edilir. Misafirler tepsiye para koyarlar, bu parayı şerbeti dağıtan alır.

Burada dua etmek için erkek tarafı gelirken yanlarında bir de hoca getirirler. Hoca burada dualar eder. Burada dikkatimizi çeken şey şudur: Hoca dua ederken ayrıca nikâh duasını da okur. Yani şerbette dini nikâh kıyılmış olur.

Erkek tarafı kız evinden ayrılmadan önce kızın ailesi, misafirlere mendile sarılı çorap dağıtır. Kız tarafında büyük şerbet için yapılan pastayı, erkek tarafından bir kişi, bir miktar para karşılığında alır ve damada getirir. Bu pastayı getiren kişi de pastaya verdiği paranın biraz fazlasını damattan alır.¹¹⁷

3.1.4. Nişan

Bütün toplumlarda taraflar nikâhın kıyılmasından önce birbirleriyle bir evlenme arzusu ortaya koymakta, bilâhare kısa veya uzun süren bir hazırlık dönemi geçirmekte ve ardından da evlenip bir araya gelmektedir.¹¹⁸ Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde bu hazırlık dönemi tanışma ile başlamakta, bunu söz kesme ve nişanlanma takip etmekte, daha sonra ise evlilik gelmektedir. Taraflar bu süre içerisinde birbirlerini daha iyi tanıma imkânı bulmaktadırlar.

Nişan, erkeğin ailesinden geline altın yüzük takılmasıdır. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, gelinin-kızın parmağına nişan yüzüğünü ilk olarak şerbette takarlar. Şerbetten sonra erkek tarafı nişan için hazırlık yapar. Nişana yine erkekler ve damadın yengesi gelir. Damat tarafı geline bir bohça hediye getirir. Sofralar

¹¹⁶ Temenni, saygı için büyüklerin önünde gelinin eğilmesidir. Bkz. Görüntü 81.

¹¹⁷ Şerbette çekilen fotoğraflar için bkz.: 82, 83.

¹¹⁸ Akif Aydın, "Aile Hayatı", *İlmihal, İslam ve Toplum*, Ankara: TDV Yay., C.2, 2004, s. 201.

kurulmadan önce gelin misafirlerin karşısına çıkartılır ve misafirlere temenni alır. Gelinin görümcesi gelinin parmağına yüzüğü takar. Misafirler kendi arasında para toplayıp gelinin ailesine para verirler. Yemekler yenir, hoş sohbetler ve dualar edilir. Misafirlere çorap dağıtılır. Ayrıca gelin tarafı damada bir bohça hediye gönderir. Bundan sonra düğüne kadar Cuma akşamları, Bayram günleri damadın yakınları, akrabaları gelini görmeye gelir, hediyeler getirirler.

3.1.5. Urba

Urba, gelinin giyeceği elbiselerin, takıların, kozmetik ürünlerin erkek tarafından kız tarafına getirilip gösterilmesidir. Urba eskiden nişandan sonra olurdu ve erkek tarafından gelenler kız evinde bir gece kalıyorlardı. Günümüzde ise maddi imkânların kısıtlı olması gibi sebeplerden dolayı urba, düğün günü yapılmaktadır.

Urbaya sadece bayanlar gelir. Damat tarafı bu sefer hem geline hem de ailesi ve yakınlarına hediyeler ve tatlılar getirir. Yemek ikramından sonra gelini süsleyerek önce kayınvalidesine ardından da misafirlere gösterilir. Kayınvalidesi gelinine para verir. Gelini bir köşeye oturturlar. Damadın yengesi, gelin ve ailesi için getirdikleri hediyeleri tek tek gösterir. Gelinin ailesi gelen misafirlere başörtü dağıtır.

Burada getirilen hediyelerin gösterilme sebebine açıklık getirmek istiyorum: Eskiden maddi imkânların kısıtlı olması hasebiyle yüzük ve kolye gibi hediyeler başkalarından alınır ve geline verilirdi. Urba gösterilmezdi. Gelin eve getirildikten sonra yüzük, kolye ve emanet alınan diğer eşyalar gelinden alınır sahiplerine verilirdi. Gelin ise eli boş kalırdı. Bu gibi sıkıntıların olmaması için artık alınan hediyeler halka gösterilmektedir.

3.1.6. Nikâh

Resmi ve dini nikâh temel olarak biyolojik yeniden üretimin ve cinsel birlikteliğin akılcı ve ahlaki şekilde onaylanması anlamına gelmektedir.¹¹⁹ Nikâh, kutlamayla gerçekleştirilen ve özellikle köy düğün geleneğinin tarihsel köklerini oluşturan, önemli bir olay, bir tür sözleşmedir.

¹¹⁹ Fatime Güneş, a.g.m., s. 30.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler evlilikte hem resmi nikâh hem de dini nikâh yaptırmaktadır. Köy halkının büyük çoğunluğu, nikâhı kadına verilen sağlam bir teminat olarak görmekte, özellikle imam nikâhını evliliğin olmazsa olmaz unsurlarından saymaktadırlar.

Dini nikâh yukarıda söylediğimiz gibi şerbette kıyılmış sayılır.¹²⁰ Fakat şerbetteki nikâh önlem amaçlı olarak yapılmaktadır. Asıl dini nikâh ise düğünden birkaç gün önce yapılır. Resmi nikâh ise ya düğün günü ya da düğünden birkaç gün önce köyün muhtarı tarafından yapılır.

3.1.7. Kesim Kesme

Kesim kesme düğünün yapılacağı günün belirlenmesidir. Kesim kesmeye damadın ailesinden erkekler kız evine gider. Burada erkeğin babası kızın babasına başlık parasını verir. Kız tarafı ise gelen misafirlere gömlek dağıtır.

Başlık parası Azerbaycan parasıyla en fazla 400 manat (800 TL) verilir. Geliri az olanlar daha az para verir. Yukarıda da açıkladığımız gibi başlık parası bir anlamda mehirdir. Bu para tamamen gelin için harcanmaktadır. Eskiden kız tarafının tüm masraflarını da erkek tarafı karşılardı. Günümüzde ise her iki taraf masraflarını kendileri karşılamaktadır.

Düğün günü belli olduktan sonra davetiyeler yazılır ve gençler tarafından dağıtılır. Davetiyede davetliler genelde 13.00-17.00 saatleri arasında çağrılır.

3.2. Düğün (Toy)

Evlenen çiftler için yapılan düğün, insanlık tarihi kadar eski bir gelenektir. Düğün geleneği milletlere, toplumlara ve bölgelere göre değişiklik gösterse de birleştiği tek nokta eğlencenin olmasıdır. İslam Dini de düğüne hoşgörü ile bakmış, düğüne davet edilenlerin ise davete icabet etmesini vacip, farz-ı ayn veya farz-ı kifaye olduğunu söyleyen âlimler olmuştur. Hz. Peygamberin düğünlerde eğlenceye izin verdiği veya bizzat kendisinin böyle düğünlere katıldığı hadis rivayetlerinde yer almış, dolayısıyla İslam âlimleri tarafından İslamiyet'in koymuş olduğu esaslara uymak şartıyla ve aşırıya kaçmadan düğünlerde eğlenmeyi meşru saymışlardır.¹²¹

¹²⁰ Bkz.: Görüntü 84.

¹²¹ Rahmi Yaran, "Düğün", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 10, 1994, ss. 15-16.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin geçimleri genellikle tarıma dayalı olduğu için düğün genelde tarım ürünlerinin kaldırıldığı veya işlerin az olduğu aylarda yapılır. İmkânı elverenler ise diğer aylarda da düğün yapmaktadır. Düğünün yapılmadığı aylar Ramazan ve Muharrem aylarıdır. Azerilerin Muharrem ayını matem ayı olarak ilan etmesi ve bu ayda yas tutması hasebiyle Ahıskalı Türkler Azerilere olan saygısından bu ayda düğün yapmazlar.

Düğün olmadan önce kızın yakınlarından birkaç genç kız ve erkek, gelinin çeyizlerini damadın evine getirir. Eşyalar arabadan indirilirken erkeklerden birisi kayınbabadan bahşiş ister.¹²² Bahşiş alındıktan sonra eşyalar indirilir ve damadın odasına dizilir.

Düğün, Ahıskalı Türklerde ilk önce kız tarafında olur, ertesi gün veya birkaç gün sonra ise erkek tarafında olur. Dolayısıyla kız tarafında yapılan düğünü ayrı, erkek tarafında yapılan düğünü ayrı başlık altında ele alacağız.

3.2.1. Kız Tarafında Düğün

Düğünden aylar önce düğüne hazırlık yapılır. Evin boya badanası yapılır, müzisyenler, kazan, tabak, çaycı vb., düğün için gereken her şey önceden konuşulur. Düğünden bir gün önce “Meslehet Günü”¹²³ olur. Bu günde düğün günü neler yapılacağı, kimlerin hangi görevlerde yer alacağı konuşulur. Ayrıca bu günde kesilecek hayvan kesilir, eti terbiye edilir, düğün için hazırlıklar yapılır. Maslahat gününün bir diğer özelliği ise kınanın bu gün yapılmasıdır.

Önceden hazırlanan malzemelerle yemekler yapılmaya başlar. Öğleye kadar yemekler, sofraya dizilecek olan ek gıdalar ve çay hazır olur. Aşçı kazanın kapağını kapatır ve hazır hale getirir. Yemek dağıtılmadan önce ev sahibi (baba) kazan açmaya gelir ve aşçıya bahşiş verir.

Erkek tarafından bir grup, kız tarafına gelir.¹²⁴ Misafirler karşılanır. Gelin süslenir, kayınvalidenin ve gelen misafirlerin karşısına çıkartılır. Kayınvalide kendi önüne bir başörtüsü serer. Gelin başörtüsünün üzerine gelir ve temenni alır.¹²⁵

¹²² Bkz.: Görüntü 85

¹²³ Ev sahibi ve yakınları toplanarak düğüne hazırlık yapmaları, hangi görevlerde kimlerin yer alacağı vb. gibi konuların düğünden bir gün önce konuşulduğu için bu güne Meslehet Günü denilmiştir

¹²⁴ Bkz.: Görüntü 86.

¹²⁵ Bkz.: Görüntü 87.

Kayınvalide geline para verir. Damadın kız kardeşi gelinin parmağına yüzük takar. Gelin bir kenara oturtulur ve urba açılır, halka gösterilir.

Yemek dağıtılmadan önce davul zurna eşliğinde gelin düğün alanına getirilir. Gelin kurdeleyi keser ve düğün alanına girerler. Burada biraz oynadıktan sonra gelini eve götürürler. Böylece yemekler dağıtılır, yenmeye başlar. Konuşma yapmak isteyen çıkar konuşur, ev sahibini tebrik eder. Yemeğini bitirenler giderken para vermek üzere nemer yazanın yanına gelir ve nemer¹²⁶ atar. Kadınlara da ayrı bir yerde yemek verilir. Kadınlardan da nemer atmak isteyen para yazdırırlar. Bazıları da para yerine hediyeler yazdırır. Gelinin liseden sınıf arkadaşlarına da ayrıyeten sofraya açılır, yemekler yenir. Sınıf arkadaşları ya para yazarlar ya da para toplayarak geline yüzük alırlar.

Erkeğin babası, amcası ve büyüklerinden birkaç kişi ile gelinin babası, amcası ve büyüklerinden birkaç kişi nişan değişme için bir araya gelir. Yemeklerini yedikten sonra hoca dualar eder. Erkek tarafından hazırlanan valiz ile kız tarafından hazırlanan valiz değiştirilmek üzere bir erkek çocuğu çağrılır ve çocuk valizin ağzını açmaya çalışır. Çocuk: “valiz açılmıyor.” diyerek bahşiş ister. Damadın babası çocuğa bahşişini verir.¹²⁷

Erkek tarafından da ikindine doğru bir grup genç kızlar ve erkekler gelir. Bunlara da sofraya açılır. Akşam olunca köyün gençleri, gelinleri, komşular düğünü seyretmek için düğün yerine gelirler. Çalgılar çalınır, oynanır, eğlenilir. Sonra gelini davul zurna eşliğinde düğün alanına çıkarırlar. Gelini çıkarırken damadın kardeşi ve gelinin kardeşi yanında olur. Gelinin yanında kızlardan birisi ayna, birisi de mum tutar. Çalgı bitmeden gelin yine davul zurna eşliğinde eve götürülür. Çalgılar gece saat 01.00’ a kadar devam eder.¹²⁸

3.2.2. Damat Tarafında Düğün

3.2.2.1. Düğüne Hazırlık

Kız tarafında olduğu gibi damat tarafında da düğünden bir gün öncesi “meslehet günü” olur. Bu günde düğün gününde yapılacak olan yemekler hazırlanır,

¹²⁶ Nemer, düğün sahibine destek amaçlı para vermeye, yazdırmaya denir.

¹²⁷ Bkz.: Görüntü 88, 89.

¹²⁸ Kız tarafında akşamleyin düğün eğlencesi için bkz.: Görüntü 90.

görevler dağıtılır, düğün alanı için çadır kurulur. Kesilen hayvanın etini terbiye ederler. Hayvanın baş ve ayaklarıyla “haş”¹²⁹ denilen yemek yapılır. Sabah açılır açılmaz ilk önce kahvaltıda bu yemek yenilir. Çaycı çayını hazırlar, aşçılar da pişirecekleri yemekleri hazırlar. Kadınlar da sofraya için salatayı, peyniri, ekmeği vb. hazırlar. Kız tarafında olduğu gibi damat tarafında da erkeklere ayrı, kadınlara ayrı, damadın sınıf arkadaşlarına da ayrı bir yerde sofraya hazırlanır.

Genç kızlardan birkaç kişi gelin arabasını süslerler. Araba süslendikten sonra davul zurna ile damadın yengesini (damadın kirvesinin eşini) almaya giderler. Damadın yengesi kendi evinde tüm hazırlığını yapar. Araba geldikten sonra davul zurna çalınır, oynanır, yenge çıkartılır ve araba ile düğün evine getirilir.

Artık davetliler düğün evine gelmeye başlamıştır. Davetliler evin büyükleri ile görüşür, düğün sahibini tebrik eder. Diğer taraftan da sofralar kurulmaya başlar. Pişen yemekler, kazanda üzeri kapalı bir şekilde beklemeye başlar. Kazanın kapağı açılmadan önce damadın babası aşçının yanına gelir, aşçıya bahşiş verir.¹³⁰ Aşçı bahşişini aldıktan sonra kazanın kapağını açar. Yemekler verilmeden önce damat, damadın sağdıç, solducu¹³¹ ve damadın yakınları çalgı eşliğinde düğün alanına gelir ve kırmızı kurdelayı keserek açılış yapar.¹³² İçeride biraz oynandıktan sonra oradan ayrılırlar. Böylece düğün başlamış olur.¹³³ Kadınlara, erkeklere ve damadın okul arkadaşlarına ayrı yerlerde yemek verilir. Yemeklerini yiyenler nemer atarlar. Kadınlardan bazıları da para yerine hediyeler getirir. Damadın okul arkadaşları aralarında anlaşarak ya para atarlar ya da damada hediye alırlar.

3.2.2.2. Gelin Getirme

Bir yandan da gelin getirmeye gitmek için tüm hazırlıklar yapılır. Damadın anne-babası, yengesi ve akrabaları tüm hazırlıkları yaparlar. Bir düğün konvoyu oluşturmak için arabalar hazırlanır. Her arabaya birer ya havlu ya da şal bağlanır.

¹²⁹ Hayvanın baş ve ayaklarını üterek temizlenip gerekli malzemeleri de ekledikten sonra kazanda pişirilen yemek türüdür.

¹³⁰ Bkz.: Görüntü 91-92.

¹³¹ Sağdıç, evli olup damadın sağında durur ve gerek duyulan konularda damada yardımcı olur. Solduc ise bekâr olup damadın solunda durur ve özellikle makarlar gelirken onların tüm isteklerini yerine getirir. Sağdıç ve solduc, damadın yakın arkadaşları olup damadın kendisinin, düğün zamanı veya öncesinden seçtiği kişilerdir.

¹³² Bkz.: Görüntü 93

¹³³ Bkz.: Görüntü 94.

Gelin getirmek için damadın abisi veya kardeşleri, babası, yengesi, genç kızlar, birkaç erkekler, akrabalarından bazıları, davul zurna çalan çalgıcılar ve kameraman kız tarafına giderler.

Damat tarafından gelen misafirler kız tarafında karşılanır. İçeri davet edilir. Kadınlar içeriye girerler, erkekler ise dışarıda ağırlanır. Bu esnada kız tarafının da başı karışırken erkek tarafından gelen genç erkekler kız tarafından bir tane tavuk çalar.¹³⁴ Tavuğu kız tarafında herkese gösterdikten sonra bu tavuğu götürüp bahşiş karşılığında damada verir.

Gelinin yengesi gelini bezer. Başına damadın yengesinin getirdiği beşi birlik denilen altınlarla süslü katha,¹³⁵ üstüne leçek, poşi¹³⁶, ve kırmızı tuvağ, ellerine de el mahraması (mendil) örtülür. Gelini damat yengesine göstermeye getirirler. Yengenin önüne başörtü serilir, gelini ona gösterdikten sonra yenge geline para verir. Gelin temenni alır ve bir kenara oturtulur. Ailesi de yengeye hediye verir, şerbet ikramında bulunur. Yengenin getirdiği çerez tepsi bir çocuğa verilir ve çerez oynatılır.¹³⁷ Çerez tepsisinde bulunan tatlılar, kurabiyeler, şeker ve katmerler misafirlere, ev halkına dağıtılır. Kenarda oturtulan gelinin saçına tarak değdirilir, küçük bir ayna gösterilir,¹³⁸ eline kına konulur ve hemen silinir. Gelinin kayınbabası gelir ve gelinin yakınlarından bir bayan gelinin başına elini koyarak kayınbabadan para alır. Gelin her büyüğünün önünde özellikle erkek tarafından gelenlere temenni almayı da ihmal etmez. Gelinin abisi veya erkek kardeşi gelinin belini bağlamak için çağırılır. Kardeşi kırmızı kuşağını bağlamaya çalışır ve “kuşak küçüktür” diyerek damadın babasından para bekler. Parayı aldıktan sonra belini sıkıca bağlar. Bu arada bayanlardan birisi elini gelinin başına koyarak kayınbabadan bahşiş alır.¹³⁹ Gelinin duvağı örtülür ve kayınbabası onu götürür. Davul zurna eşliğinde gelini arabaya götürürler. İmam duasını ettikten sonra cesur iki erkek gelin arabasının önünde güreşir. Arabanın ön tarafına kayınbabası, arkasında gelin, gelinin ve damadın yengeleri oturur. Gelin arabaya bindikten sonra aynaya bakıp gider. Böylece düğün konvoyu ve gelin

¹³⁴ Günümüzde kız tarafı önceden bu tavuğu hazırlar ve tavuğu çalacak kişiye yerini gösterir. Tavuk çalma tamamen kültürel bir gelenektir.

¹³⁵ Katha, gelinin, başörtüsünün altından giydiği bir festir. Bkz.: Görüntü 95.

¹³⁶ Leçek ve poşi kathanın üzerinen örtülen bir örtüdür.

¹³⁷ Çerez oynatma için bkz.: Görüntü 96.

¹³⁸ Bkz.: Görüntü 97.

¹³⁹ Bkz.: Görüntü 98.

tarafından gelecek olan makarlar¹⁴⁰ gelini alarak damat tarafına doğru hareket eder. Yolda giderken gelin arabasının arkasından gelen arabalardan birisi gelin arabasını sollayarak arabanın önünde durur. Gençlerden birisi hemen arabadan iner ve gelin arabasının ön tarafında aşıktan bayılmış numarası yapar. Gelinin yengesi hazırladığı katmeri verir. Bu genç, katmeri aldıktan sonra yola devam edilir.

3.2.2.3. Gelin Damat Evine Getirildikten Sonra

Gelin arabası düğünün yapıldığı sokağa döner dönmez en çok sevenler çocuklar olur. Hemen gelin arabasının önünü kesmeye çalışırlar. Uyanık olan çocuklar arabanın önünü keser ve kayınbabadan para alırlar. Gelin arabası kapının önüne yaklaşır. Çalgıcılar hemen davul zurnasını çalmaya başlar, oyunlar oynanır. Arabanın önünde dananın kulağı kesilir. Sonra arabanın kapısı açılmak istenir fakat gelinin en yakınlarından genç erkek arabanın kapısının açılmadığını söyler ve kayınbabadan para ister.¹⁴¹ Damat, sağdıç ve solducu evin eşğine çıkarak halka karşı para ve şeker serperler.¹⁴²

Gelin, yengelerinin yardımıyla evin içine alınmak üzere arabadan indirilir. Gelinin yengesinin birisinin elinde ayna, diğerinin elinde ise mum olur. Gelin iner inmez ilk önce gelinin ayağının önüne tabak konulur ve gelin bu tabağı kırar.¹⁴³ Gelin evin girişine geldiğinde gelinin parmağı bala batırılarak üç kez kapının yukarısına sürülür.¹⁴⁴ İçeri alınan gelin temenniler alır ve bir kenara oturtulur. Kayınbaba gelerek “ev de senin, mülk de senin” diyerek evde serbest hareket etmesi için geline izin vermiş olur. Önceden gelinin ayakkabısına konulan parayı almak için bir çocuk getirtilir ve o çocuk parayı ayakkabıdan alır. Gelinin kucağına da çocuk oturtulur. Gelinin beline ekmek bağlanır, eline de pirinç dökülür.¹⁴⁵

Damat, sağdıç ve solducuyla beraber gelinin bulunduğu yere gelir. İlk önce sağdıç elinde iki bıçakla “gelinin dilini mi keselim, lisanını mı?” der ve orada bulunanlar da hemen “dilini keselim dilsiz olsun.” derler. Sağdıç elindeki bıçakla

¹⁴⁰ Ahıskalı Türklerde erkek tarafında düğün yapılırken kız tarafından gelen birkaç misafirlere makar denmektedir. Makar kelimesi oturlan, durulan yer vb. anlamlara gelmektedir. Muhtemelen bundan dolayı o misafirlere bu isim verilmiştir.

¹⁴¹ Bkz.: Görüntü 99.

¹⁴² Bkz.: Görüntü 100.

¹⁴³ Bkz.: Görüntü 101.

¹⁴⁴ Bkz.: Görüntü 102.

¹⁴⁵ Bkz.: Görüntü 103.

gelinin başına konulan bezi alır ve bırakır. Bunu üç kez tekrarladıktan sonra o bezi bıçakla alarak damadın annesine verir. Damat gelinin duvağını açar ve eline para verir. Sırasıyla sağdıç ve solduç da para verir. Kız tarafından gelen yenge damada, sağdıç ve solduca gömlek hediye eder. Gelin, odasına alındıktan sonra damat da odaya çağrılır. Gelinle damadı yalnız bırakırlar. Gelin ayağa kalkar ve temenni alır. Gelin hiç konuşmaz. Damat, gelinin konuşması için para verir, konuşturmaya çalışır. Daha sonra damat dışarı çıkar.

Gelin tarafından gelen makarlardan birisi gelirken yanında yastık getirmiş olur. Bu yastığı damada para karşılığında verir. Damat, sağdıç ve solducuyla beraber bir kenarda bu gençten o yastığı alır ve eve götürür. Gelen makarlara sofraya açılır, yemekler ikram edilir. Damat bu makarlara hoş geldiniz diyerek onlarla beraber yemeye başlarlar. Solducun görevi ise makarların istedikleri her şeyi temin etmektir.

Akşam olunca artık çalgı çalınmaya başlar. Komşular, akrabalar, tanıdıklar düğün alanında toplanırlar. Düğün alanında ise bir kişiyi hakem olarak (toy beyi) seçerler. Herkes bu kişiden sırayla şarkı çalınması ister ve sırayla oynarlar. Düğün biraz ilerledikten sonra damadı düğün alanına çıkarırlar. Burada özel bir müzik (vagzal) çalınır. Damat, sağdıç, solduc ve yakınları bu müzik eşliğinde düğün alanına gelir. Böylelikle müzikli, eğlenceli akşam başlamış olur. Damat, hazırlanmış olan koltuğuna oturmaya giderken çocuklardan birisi o koltukta oturur ve kalkmaz. Damattan bahşiş ister. Çocuk bahşişini aldıktan sonra kalkar ve damat sağdıç ve solducuyla beraber yerlerine geçerek ayakta bekler. Tebrik içerikli sözler söylendikten sonra yerlerine otururlar. Sırasıyla ev sahipleri, kız tarafından gelenler, damadın arkadaşları, komşular ve seyretmeye gelenler düğün alanında oynarlar.

Damadı yine aynı müzikle eve gönderirler. Damat oradan ayrıldıktan sonra sağdıç damada, gerdek gecesiyle ilgili bazı tavsiyelerde bulunur. Ahıskalı Türklere gerdek birinci gece değil, ikinci gece olur. Gelinin yanında gelen yenge ise bazı görevler üstlenerek geline yardımcı olur.

3.3. Düğün Sonrası

Düğünün ertesi gün gelin erkenden uyanır, evin avlusunu süpürür. Kahvaltı hazırlar. Kahvaltıdan sonra dört gözle beklenen hinkalın¹⁴⁶ yapımı için hazırlıklar başlar. Akraba ve komşular toplanır ve bayanlar hinkal için hamur açmaya başlarlar. Hinkal yapılmaya başladığında ilk hinkalı gelin yapar. Sonra ise diğer bayanlar devam eder. Hinkal piştikten sonra üzerine yakılmış soğanlı yağ dökülür. Gelen misafirlere ikram edilir.

Düğünün üçüncü günü Damat, damadın sağdıçı, solducu ve gelinin yengesiyle beraber gelinin babasının evine eniştelige¹⁴⁷ gidilir. Kız tarafında misafirlere sofra hazırlanır. Kayınbabası ve komşulardan birkaç kişi aynı odada yemek yerler. Damat içeri giren herkes için ayağa kalkar. Yemekler yendikten sonra eve gitmek için kalkılır. Bu arada damadın ayakkabısını gizlerler. Ayakkabısını almak için damat, ayakkabıyı gizleyen kişiye bahşiş verir.

Düğünden tahminen bir hafta veya bir ay sonra kızın annesi, babası ve birkaç akrabası oğlan tarafına ayak açmaya gelirler.¹⁴⁸ Böylece düğün ile ilgili gelenekler tamamlanmış olur.

4. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE HALK MUTFAĞI¹⁴⁹

4.1. Çorba ve Yemekler

4.1.1. Ayran Çorbası

Malzemeler: Pirinç, Su, Tuz, Yağ, Yoğurt.

Yapılışı: Tencerede su kaynatılır içine pirinç ilave edilir. Pirinç piştikten sonra yoğurt, tuz ilave edilir.

¹⁴⁶ Hinkal, Türkiye’de yapılan mantının biraz daha büyük formatıdır diyebiliriz. Yapılışı için **Şirinbey Köyünde Halk Mutfağı/Hamur İşleri/Hinkal** bölümüne bakınız.

¹⁴⁷ Eniştelige damatla beraber gidildiği için bu eylem “eniştelige gitmek” olarak adlandırılmış olabilir. Eniştelige gitmenin sebebinin ise gelinin temiz çıktığının bir simgesi olarak görebiliriz.

¹⁴⁸ Ayak açma, gelinin anne babası ve bazı akrabaları, gelinin, babasının evine gelip gidebilmesi için yapılan bir gelenektir.

¹⁴⁹ Bu başlık altında çorba, yemek ve hamur işlerinin yapılışıyla ilgili bilgiler Arzu Şakirova (22), Gülyeter Gurbanova (26), Nezire Gurbanova (24) tarafından verilmiştir. Ayrıca şu kaynaktan da yararlanılmıştır: İlmira Ragibova, *Kırgızistan’da Yaşayan Ahıska Türklerinin Folkloru*, Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, 2008, ss. 129-134.

4.1.2. Lobyia orbasi (Yemeği)

Malzemeler: Fasulye, Pul biber, Soğan, Su, Tuz, Yağ, Yumurta.

Yapılışı: Tencereye önceden ıslatılmış fasulye ve su ilave edilip iyice kaynatılır. Piştikten sonra fasulyenin yarısı ezilir. stne kaynatılmış su, ince doğranmış soğan ilave edilir. ırpılan yumurtayı, tuzu ve biberi çorbaya ilave edilir. orba beş dakika daha kaynar.

4.1.3. Sütlaç

Malzemeler: Pirinç, Su, Süt, Tuz.

Yapılışı: Pirinç suda haşlanır, suyu çekildikten sonra süt ilave edilir. Süt kaynayınca tuz ilave edilir. Yemek piştikten sonra tabağa servis edilirken üzerine yağ dökülür.

4.1.4. Kifte

Malzemeler: Kıyma, Patates, Pirinç, Pul biber, Salça, Soğan, Su, Tuz.

Yapılışı: İnce kıyılmış soğan, tuz, biber, pirinç kıymaya katılır ve iyice karıştırılarak yuvarlak yapılır. Tencerede yağla soğan kızartılır, patates ve salça da ilave edilir. Bir bardak su ilave edilir ve su kaynayınca hazırlanan kifteler, pirinç ve tuz tencereye ilave edilir.

4.1.5. Tutmaç orbasi

Malzemeler: Un, Yoğurt, Su, Tuz.

Yapılışı: Una tuz, su ilave edilerek hamur yoğrulur. Hamurun yarısını ince yufka açılıp erişte şeklinde kesilir. Hamurun diğer yarısı bir parmak kalınlığında yufka açılıp bir parmak eninde kesilir. Unda gezdirip küp şeklinde doğranır. Tencerede su kaynatılır, içine erişteler ilave edilir. Önceden karıştırılmış yoğurt katılır. Tavada küp şeklinde doğranmış hamurlar yağda kızartılıp tencereye ilave edilir. Tuzu ilave edilerek tencerenin altı kapatılır.

4.1.6. Ekmek Aşı

Malzemeler: Pul biber, Soğan, Su, Tuz, Yağ, Yumurta.

Yapılışı: İnce doğranmış soğanlar yağda kızartılır. Su tuz ve biber katılarak kaynatılır. Kaynadıktan sonra kaynayan suyun üzerine yumurta kırılır. Doğranmış ekmeklerin üzerine dökülür.

4.2. Hamur İşleri

4.2.1. Manti

Malzemeler: Kıyma veya patates, Soğan, Su, Tuz, Un, Yağ.

Yapılışı: Soğan inceden rendelenerek tuzuyla beraber kıymaya eklenir ve mantının harcı hazırlanır. (Mantının harcını patatesle de yapmak mümkündür. İsteyenler patatesi rendeleyerek içerine pul biber, karabiber gibi malzemeler katarak mantının harcı hazırlanır.) Una tuz ve su eklenerek hamur yoğrulur. Hamur kıvamına geldikten sonra yuvarlak şekilde parçalara bölünerek yufka açılır. Açılan yufka isteğe bağlı büyüklükte kare şeklinde doğranır. Hazırlanmış harç, doğranan bu parçaların üzerine konularak kare şeklindeki parçaların kenar uçları ortada birleştirilir. Birleştirildikten sonra oluşan diğer kenar uçları ise bu kez yanlarda birleştirilir.

Manti için özel yapılmış tabaklar yağlanır ve bu tabaklara mantılar dizilir. Mantıların dizildiği tabaklar özel bir tencereye konulur. Bu tencere de kaynayan suya, tencerenin üzerine konulur ve üstteki tencerenin kapağı kapatılır. Mantılar 40-45 dakikada alttaki tencerede kaynayan suyun buharıyla pişer. Pişen mantılar çıkartılarak bir tabağa konulur, üzeri kapatılarak dinlendirilir. Daha sonra bir tabağa konularak soğanla yakılan yağ mantının üzerine dökülür. İsteğe bağlı olarak yoğurt veya sarımsaklı yoğurt ile birlikte servis edilir.

4.2.2. Hinkal

Malzemeler: Kıyma, Soğan, Su, Tere yağ, Tuz, Un.

Yapılışı: Kıymaya ince doğranmış soğan, tuz ve biber eklenerek yoğrulup harç hazırlanır. Una tuz ve su eklenerek hamur yoğrulur. Hamur yuvarlak şekilde parçalara bölünür ve yufka açılır. Açılan yufka kare şeklinde doğranır. Karelere harç konulur ve kenarları toplanır. Hinkallar suda haşlandıktan sonra bir tabağa alınır. Soğanla beraber yakılmış tereyağı hinkalın üzerine serpilir. İsteğe bağlı olarak ezilmiş sarımsağı yoğurt veya suyla karıştırarak hinkalla beraber servis edilir.

4.2.3. Lapata Hinkali

Malzemeler: Un, Tuz, Su, Yağ, Soğan.

Yapılışı: Una tuz ve su eklenerek hamur yoğrulur. Hamur yuvarlak şekilde parçalara bölünür ve yufka açılır. Açılan yufkayı oklavaya sararak tam ortadan kesilir. Kesilen bu yufka üçken şekilde doğranır. Önceden tuzu dökülerek kaynayan suyun üzerine doğranan parçalar eklenir. Piştikten sonra lapata hinkalı tabağa alınır. Soğanla beraber yakılmış tereyağı lapata hinkalın üzerine serpilir. İsteğe bağlı olarak ezilmiş sarımsağı yoğurt veya suyla karıştırarak lapata hinkalının yanında servis edilir.

4.2.4. Sinor

Malzemeler: Un, Tuz, Su, Yoğurt, Yağ.

Yapılışı: Una tuz ve su katılarak hamur yoğrulur. Yufkalar açılır ve sacda pişirilir. Yufka sarılır ve 5 santim uzunluğunda kesilir. Kesilen parçalar yuvarlanarak tepsiye bir veya iki kat dizilerek her katın üzerine tereyağı ve yoğurt dökülür ve fırına verilir. Fırından çıktıktan sonra tekrar tereyağı dökülür.

4.2.5. Erişte

Malzemeler: Un, Su, Tuz, Tereyağı

Yapılışı: Una tuz ve su katılarak hamur yoğrulur. Yufka açılır ve doğranır. Erişteler fırında kurutulur. Kurutulmuş erişteleri tabağa koyup üzerine kaynar su dökülür, üstü kapatılır ve 3-5 dakika bekletilir. Daha sonra üzerine tereyağı serpilir ve karıştırılır.

4.2.6. Bazlama

Malzemeler: Pak maya, Su, Tuz, Un, Tereyağı.

Yapılışı: Una tuz, maya ve su katılarak hamur yoğrulur. Hamur küntlere (küçük parçalara, pazılara) bölünür ve (ekşimesi için) biraz bekletilir. Parmaklarla küntler açılır ve tavada pişirilir. Tavada tere yağ tortası çıkana kadar kızdırılır. Bazlamaların üzerine tereyağı serpilir ve tabağa üst üste koyulur.

4.2.7. Bişi

Malzemeler: Pak maya, Su, Tuz, Un, Yağ.

Yapılışı: Una tuz, maya ve su katılarak hamur yoğrulur. Hamur küntlere bölünür ve ekşimesi için biraz bekletilir. Parmaklarla küntler açılır ve tavada yağda pişirilir.

4.2.8. Fetir

Malzemeler: Kabartma tozu, Tuz, Un, Yağ.

Yapılışı: Tuz, kabartma tozu una katılır ve hamur yoğrulur. Hamur kabardıktan sonra büyük küntlere bölünür, küntler bir santim kalınlıkta oklava ile açılır ve üçgen şeklinde dalgalı pizza kesen alet ile doğranır ve yağda kızartılır.

4.2.9. Luhum

Malzemeler: Pak maya, Su, Tuz, Un, Yağ.

Yapılışı: Una tuz, maya ve su katarak yumuşak hamur yoğrulur. Kabarınca hamuru sol eline alıp avuç sıkılır taşan hamuru kaşıkla alıp kızgın yağda kızartılır.

4.2.10. Katmer

Malzemeler: Pakmaya, Su, Tuz, Un, Yağ, Yumurta.

Yapılışı: Una tuz, maya ve su katılarak hamur yoğrulur. Hamur parçalara bölünür, yufkalar açılır. Açılan yufkaların üzerine yağ dökülür ve yufkalar kare şeklinde katlanır. Katlanan 3 veya 4 parça yufka katlanma yönüne ters olarak birbirinin üzerine konur ve dinlenmesi için beklenir. Dinlendikten sonra üzerine yumurta veya yoğurt sürülerek fırında pişirilir.

5. ŞİRİNBEY KÖYÜNDE DİNİ HAYAT VE BOYUTLARI

İnsanlık tarihinin ne kadar gerisine gidilirse gidilsin, dini inançlardan yoksun bir topluma rastlanmamıştır. Bunun için din, insanlık tarihi ile birlikte var olmuştur. En eski topluluklar, mutlaka bir kutsal varlık önünde saygı duymuşlardır. Bugün de, insanlığın en çok meşgul olduğu konu, yine din konusudur.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, Konya; Din Bilimleri Yayınları, 2008, s. 11.

7. yüz yılın başında Arabistan Yarımadası'nda ortaya çıkan İslam, kısa zamanda Ortadoğu'ya, Afrika'ya, Güney Avrupa'ya, Anadolu'ya oradan da Balkanlar'a, Hindistan'a ve Uzak Doğu'ya kadar dünyanın hemen hemen her tarafına yayılmış ve günümüzde en çok nüfusa sahip olan dinler arasında yer almıştır.¹⁵¹

Türklerin İslam öncesi dini inanç sistemlerinde bir bütünlük olduğu söylenemez. Dini inançlar açısından bakıldığında, bütün Orta Asya'da inanç bazında tam bir çeşitlilik ortamı yaşanmaktaydı. Türklerin yaşadığı bölgelerin refah seviyesinin yüksek olması, başka milletlerin buralara akın yapmasına sebep olmuş ve dolayısıyla Budizm, Zerdüştlük, Mani ve Hıristiyanlık gibi dinler, Türkler arasında bir tepki görmeden rahatlıkla yayılmış ve varlıklarını sürdürmüşlerdir.¹⁵²

Türklerin topluca İslamiyet'i din olarak kabulleri ve İslam medeniyeti dairesine dâhil olmaları, Türk Tarihi açısından son derece önemli bir olaydır. Türklerin İslam'ı benimsemeleri, İslam Tarihi açısından da pek önemli bir dönüm noktası teşkil ettiği gibi, yüzyıllar boyunca değişik şekillerdeki tezahürleri dolayısıyla da Genel Dünya Tarihinin en mühim hadiselerinden birini oluşturur. İslamiyet'in Türk illerine ulaşip belirli bir tanışma döneminin sonunda Türkler arasında yayılmaya başlamasıyla, bu milletin hayatında yepyeni bir dönem başlamıştır.¹⁵³

Bütün bu anlattıklarımızdan sonra Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin İslam dinine mensup olduğunu, mezhep olarak ise Hanefi mezhebine dâhil olduğunu söylemekteyiz. Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türklerin Hanefi, Azerbaycan Türklerinin ise Caferi mezhebinden olduğunu birinci bölümde dile getirmiştik. Burada araştırma alanımızı oluşturan Şirinbey köyündeki Ahıskalı Türklerin dini yapısını, dinin Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler üzerindeki etki derecesi, inanç, ibadet, ahlaki ve toplumsal yönleri açısından açıklamaya çalışacağız.

Dinin inanç boyutuyla dindar insanın belli inanç ilkelerini bileceği ve onlara inanacağı beklentisini ifade eder. Dinin pratik boyutu, din mensuplarının yerine getirdikleri bütün dini pratikleri içine alır. Dinin tecrübe boyutuyla dindar insanın inandığı dinin tecrübi esaslarını, hayatının herhangi bir döneminde ya da mütemadiyen yaşadığı ve kendi âleminde bu tecrübeye katıldığı düşünülür. Dinin

¹⁵¹ İsmail Taşpınar, "İslam", *Yaşayan Dünya Dinleri*, Eskişehir: AÖF Yay., 1. Baskı, 2010, s. 237.

¹⁵² Zekeriyâ Kitapçı, *Türkistan'da İslâmiyet ve Türkler*, Konya; Nur Basımevi, 1988. s. 56-68.

¹⁵³ Nesimi Yazıcı, *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Ankara; AÜ İlahiyat Fakültesi Yay., 1992, s. 11.

bilgi boyutuyla bütün dinlerin müntesiplerinden asgari düzeyde de olsa bilmelerini istediği temel inanç ilkelerinin ve kutsal metinlerinin olduğu düşünülür. Dinin etkileme boyutuna gelince, bu boyut diğer dört boyuttan farklıdır. İnsanların neyi yapmaları ya da neden kaçınmaları ve hangi zihniyete sahip olmaları gerektiğini belirleyen dini metinlerin pratik sonuçları burada görülebilir.¹⁵⁴

5.1. Dinin Teorik Boyutu

Birer insan eylemi olan iman ve bilgi, birbirini besleyen iki kaynak konumundadır. Çoğu kere insan inanmak için bilgiye, bilgiye ulaşmak için de imana ihtiyaç duyar. Çünkü hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığımız bir şeye inanmamız söz konusu olmadığı gibi, henüz bir ön kabul aşamasına gelmemiş bir problemi araştırıp bilgilenme ihtiyacı içinde olmak da söz konusu değildir. Kur'an-ı Kerim'in, aklını kullanma, anlama, düşünme, ibret alma ile ilgili olarak sürekli eylem kipini kullanması¹⁵⁵ İslam'ın bilgi boyutuna vermiş olduğu önemi göstermektedir. Kur'an perspektifinden bakıldığında, inanç esaslarının aklî dayanaklarının bulunduğu ve bunlara inanmakla sorumlu tutulan insanın, en azından inanmasını sağlayacak rasyonel yeteneğinin olduğu anlaşılmaktadır.¹⁵⁶

Bireyin Dini Yaşayışı İle İlgili Kendisini Nasıl Birisi Olarak Gördüğü	Sayı	%
İnanan ve ibadetlerine bağlı biriyim	46	25.4
İnanan ancak ibadetlerini aksatan biriyim	113	62.4
İnanan ancak ibadetlerini yerine getirmeyen biriyim	22	12.2
Dine karşı ilgisiz biriyim	0	0
Diğer	0	0
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

¹⁵⁴ Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, "Dini Tecrübenin İfade Şekilleri", *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yay., 1. Baskı, 2012, ss. 49-50

¹⁵⁵ Bkz.: Kur'an-ı Kerim, el-Bakara, 2/44, 73, 75, 242; Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmrân, 3/65, 118; Kur'an-ı Kerim, el-En'âm, 6/32, 151; Kur'an-ı Kerim, el-A'râf 7/169 vd.

¹⁵⁶ Vecihi Sönmez, "İslam Düşüncesinde Bilgi-İman İlişkisi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Editör: Yavuz Ünal, Samsun: C. 5, S. 1, 2005, ss. 236-239.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin hepsi İslam Dinine, mezhep olarak ise Sünni/Hanefi mezhebine mensuptur. Araştırma yaptığımız köyde toplum yaşamı içerisinde dinin önemli bir yerinin olduğu, halkın dine olan ilgisinin yüksek oranda olduğu gözlemlenmektedir. Köy halkının dini inanç, bilgi, tutum ve davranışlarının oluşmasında/şekillenmesinde ilk başta kişinin çocukluk döneminden başlayarak ailesi büyük rol oynadığı düşünülmektedir. Camide verilen vaaz ve hutbeler, ulusal olan Türkiye TV kanalları vasıtasıyla yayımlanan dini programlar, her evde bulunan dini kitaplar ve son zamanlarda hızla yayılan internet de köy halkının dini inanç, tutum ve davranışlarının biçimlenmesinde etki eden faktör olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca yüksek lisans semineri için yapmış olduğum anket sonucunda da bunları görmemiz mümkündür.

Şu Anki Dini İnanç ve Tutumlarımızın Oluşmasında Etkili Olanlar	Sayı	%
Ailem	82	45.3
Arkadaş ve dostlarım	6	3.3
Vaazlar ve hutbeler	39	21.5
Okuduğum kitaplar	23	12.7
İzlediğim TV programları	30	16.6
Diğer	1	0.6
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Dinin inanç boyutu ile o dinin mensubu olan insanın belli inanç ilkelerini bileceği ve onlara inanacağı ifade edilmektedir. Öyle ki, temel inanç esaslarına dayanmayan bir din tasavvur etmek mümkün değildir. Dinlerin hepsi inanç ilkelerinden bir sistem kurmakta ve mensubu olduğu kişinin bunlara inanmasını istemektedir. İslam Dini söz konusu olunca bir Müslümanın “Âmentü”de toplanmış olan imanın esaslarını ayrıntılarıyla öğrenmesi ve onlara inanması beklenmektedir.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, “Dini Tecrübenin İfade Şekilleri”, *a.g.e.*, ss. 49-50.

“Âmentü”de formülleşen İslam Dinin inanç esaslarının ilki, Allah’ın varlığına ve birliğine inanmaktır. Daha sonra ise Allah’ın meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine; Ahiret gününe ve kadere inanmak bunu takip etmektedir.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, İslam Dininin inanç esaslarına hiç şüphe duymadan inanmaktadır. Fakat kader gibi inanç konularını anlama ve anlamlandırmada sıkıntıların var olduğunu da söylememiz gerekir. Zaten bu gibi konularda tüm insanların sıkıntı çektiği bilinen bir gerçektir. Şirinbey köyünde doğup büyümem ve aynı şekilde Ahıskalı Türk olmam, Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin İslam Dininin inanç esaslarıyla ilgili tutum ve davranışlarını ne şekilde olduğunu gözlemlememde büyük ölçüde yardımcı unsur olmuştur.

5.2. Dinin Pratik Boyutu

Din sadece tasavvurlar, inançlar ve fikirlerden ibaret değildir. Aynı zamanda her din bir duygu ve davranış meselesi olarak da ortaya çıkmaktadır.¹⁵⁸ Dini tecrübeden kaynağını alan her hareket onun pratik ifadesi olarak değerlendirilir. Hatta bir dindar insanın eylemleri ibadet olarak da kabul edilebilir. İbadetler, din ile o kadar iç içedir ki, dinin, ibadetler olmadan varlığını koruyabilmesi neredeyse imkânsızdır.¹⁵⁹ Dinin iki unsuru olan inanç ve ibadetin hangisinin önce geldiği veya bireyde hangisinin önce yerleştiği de tartışılmışsa da her ibadetin arka planında Tanrı ve kutsalla ilgili inanç ve düşünceler yer alır.¹⁶⁰

İnsanın Allah karşısında konumunu belirleyen “Abd” (kul) kelimesi “ibadet” kelimesiyle aynı kökten gelmekte olup ikisinin anlamı birbiriyle yakından ilgilidir. Kur’an’da gösteriş olarak yapılan ibadetlerin kınanması,¹⁶¹ Allah’a olan teslimiyet ve boyun eğişin sadece şekilden ibaret olmayıp, kişinin kalbinin derinliklerinden kopan bir bağlılık ve istekten kaynaklanması gerektiğini göstermektedir.¹⁶²

İbadeti, sadece vakti ve şekli belirlenmiş namaz, oruç, hac ve benzeri ibadetlerle sınırlamamak gerekir. Genel anlamda ibadet, mükellefin Allah’a karşı duyduğu saygı ve sevginin sonucu olarak O’nun rızasına uygun davranma çabasını

¹⁵⁸ Ünver Günay, *a.g.e.*, s. 244.

¹⁵⁹ Niyazi Akyüz-İlhan Çapcıoğlu, *a.g.m.*, s. 52.

¹⁶⁰ Joachim Wach, *Din Sosyolojisi*, Çev.: Ünver Günay, İstanbul: İFAV Yay., 1995, ss. 52-55.

¹⁶¹ Bkz.: Ku’an-ı Kerim, el-Maun, 107/4-6.

¹⁶² M. Sait Şimşek, *Kur’an’ın Ana Konuları*, İstanbul: Beyan Yay., 3. Baskı, 2005, s. 152.

ve bu şekilde yapılan iradî davranışları ifade eder. Böylece tamamen dini olan görevlerden başka kişilerin Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yaptığı her fiil de ibadet olarak nitelendirilir ve ödüllendirilir. Özel anlamda ise ibadet, mükellefin yaratana karşı saygı ve boyun eğmesini simgeleyen, Allah ve Resulü tarafından yapılması istenen belirli davranış biçimleridir. İslam'ın temel şartlarını teşkil eden namaz, oruç, zekât ve haccın yanında kurban kesme, dua, Kur'an okuma, hayır ve infakta bulunma gibi davranışlar terim anlamıyla ibadetin en meşhur örneklerini oluşturur.¹⁶³

Amel ile iman arasında çok yakın bir ilişki vardır. Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde iman ile sahih amel yan yana zikredilmiş, Müminlerin salih ameller işleyerek maddi-manevi gelişmelerini sağlamaları ısrarla istenmiştir. Fakat Ehl-i Sünnet bilginleri ameli, imanın bir parçası, cüzü olarak görmemişlerdir. Diğer taraftan da imanı güçlendirmek, imanı üstün bir dereceye getirmek ve böyle iman sahiplerine Allah'ın vaat ettiği sonsuz nimetlere kavuşmak için de amel gerekli kılınmıştır.¹⁶⁴

Hz. Peygamber hadisinde: “ İslam beş temel üzere kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in onun elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekâtı vermek, haccı ve ramazan orucunu yerine getirmektir.”¹⁶⁵ buyurmuş, İslam'ın bu beş şartı temel dini bilgiler kitaplarında ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Ayrıca İslam'da ibadetler şu şekilde üç kategoriye ayrılmıştır: a) beden ile yapılan ibadetler: namaz kılmak oruç tutmak gibi. b). Mal ile yapılan ibadetler: Zekât vermek ve kurban kesmek gibi. c) Hem mal, hem de beden ile yapılan ibadetler: hac ibadeti.¹⁶⁶

Araştırmamızın bu kısmında halkın namaz, oruç, zekât ve hac ibadeti ile ilgili tutum ve davranışlarının tespiti ve değerlendirmeleri yapılacaktır.

¹⁶³ Ferhat Koca, “İbadet-İslam'da İbadet”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 19, 1999, ss. 240-241.

¹⁶⁴ Ahmet Saim Kılavuz, “Akaid”, *İlmihaal, İman ve İbadetler*, Editörler: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 72-73.

¹⁶⁵ İmam ez-Zebîdî, *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh*, Çev.: Abdullah Feyzi Kocaer, Konya: Hüner Yayınevi, 8. Baskı, 2008, İman Bölümü/8, s. 27.

¹⁶⁶ Bkz.: Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler, İtikad-İbadet-Ahlak-Siyer*, Ankara: DİB Yay., 36. Baskı, 2012, ss. 71-181.

5.2.1. Namaz

Namaz, İslam'da ilk emredilen ibadettir. Yolcu ve hastalar için, ayrıca savaş esnasında birtakım kolaylıklar söz konusu iken hiçbir surette terki mümkün olmayan namaz, ilk önce gece namazı olarak emredilmiş, daha sonra beş vakte çıkarılmıştır.¹⁶⁷

Belirli vakitlerde yerine getirilmesi farz kılınan namaz¹⁶⁸ ibadetine karşı, Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin olumlu bir tutum ve düşünce içinde oldukları, fakat namaz ibadetini yerine getirme sıklıkları açısından farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Eskiden namaz kılanlar genelde yaşlı kesimden ibaretken, günümüzde bu durum küçük yaşlara kadar inmektedir. Eskiden camide beş vakit ezan okunmazken, camide beş vakit namaz kılınmazken ve yine Cuma namazında en fazla iki sıra oluşurken günümüzde camide beş vakit ezan okunmakta, beş vakit namaz kılınmakta ve Cuma namazlarında 5 ve bazen de 6 saf oluşmaktadır. Sabah, öğle ve ikindi namazlarında camiye sadece cami çevresinde yaşayanlar gelirken, akşam ve yatsı namazında 30-40 kişi cemaat oluşmakta ve bu iki namaz arasında çaylı sohbetler düzenlenmektedir.¹⁶⁹

Namaz İbadetinin Yerine Getirilmesi Durumu	Sayı	%
Her gün beş vakit namazımı kılarım	51	28.2
Ara sıra vakit namazlarını kılarım	52	28.7
Sadece Cuma ve bayram namazlarını kılarım	51	28.2
Özel günlerde (Mevlit, Kandil vb.) namaz kılarım	11	6.1
Hiç namaz kılmam	10	5.5
Diğer	6	3.3
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Ne kadar dindar bir ülke olursa olsun o ülkede namaz kılmayanların da var olduğu bir gerçektir. Şirinbey köyünde de Ahıskalı Türklerin büyük çoğunluğu beş vakit namaz kılmadığı gözlemlenmiştir. Bunlardan bir kısmı Cuma ve Bayram

¹⁶⁷ M. Sait Şimşek, *a.g.e.*, s. 160.

¹⁶⁸ Kur'an-ı Kerim, en-Nisa, 4/103.

¹⁶⁹ Bkz.: Görüntü 37.

namazlarını ve ara sıra vakit namazlarını kılmaktayken, bir kısmı da sadece Cuma ve Bayram namazlarını kılmaktadır. Diğer taraftan hiç namaz kılmayanlara da rastlanmıştır. SSCB döneminde halkın ibadetlerini yerine getirmesinde engellerle, sıkıntı ve zorluklarla karşı karşıya kalmasının tesirini günümüzde de devam ettirdiğini görmekteyiz. Yani namaz kılmayanların namaz kılmamasındaki başlıca sebeplerinden birisini de SSCB döneminde dini pratiklerin yasaklanmasını ve bunun günümüzde tesirinin devam etmesini gösterebiliriz. Sürekli olarak namaz kılmayanlar genel olarak şu sebepleri ortaya koymaktadırlar. Bunlardan birincisi köyde çalışma hayatındaki zorluklar namaz kılmaya bir engel olduğu fikridir. İkinci olarak namaz kılmamaya gösterilen sebep şöyledir: “Her gün hayvanların pisliğini temizlemek için ahıra giriyoruz, inekleri sağmak için ahıra giriyoruz. Her girişimizde de üzerimiz pisleniyor. Bunun gibi çok pis işlerle uğraşıyoruz ve üzerimiz batıyor. Bunun gibi sebepler namaz kılmama engel oluyor.”¹⁷⁰ Üçüncü bir sebep ise genel olarak ibadetleri yerine getirmede tembellik edilmesi, namaz ibadetinin yerine getirilmesi alışkanlık haline gelmemiş olmasıdır. Bunların haricinde ise hastalık da namaz kılmama sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir.

5.2.2. Oruç

Namaz ibadetinde olduğu gibi önceki dinlerde de farz kılınan oruç¹⁷¹ vakti ve şekli belirlenmiş, bedenle yapılan ibadetlerdendir. Kur’an-ı Kerim’de Ramazan ayında oruç tutulması gerektiği belirtilmiştir.¹⁷²

İslamiyet’te Ramazan orucundan başka oruç çeşitleri de bulunmaktadır. Ancak her Müslümanın tutması zorunlu olan oruç, Hicretin 2. yılında farz kılınan Ramazan orucudur.¹⁷³ İslam Dininde fecirden akşama kadar devam eden oruç ibadeti, yeme-içme ve kadın-erkek ilişkisinden uzak durmak şeklinde olup tamamen ruhi maksatlardır.¹⁷⁴

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin oruç ibadetine yönelik tutum ve davranışları olumlu yönde olup, oruç ibadetini yerine getirip getirmemede çeşitlilik

¹⁷⁰ Günel Şakirova (27).

¹⁷¹ Bkz.: Kur’an-ı Kerim, el-Bakara, 2/183.

¹⁷² Bkz.: Kur’an-ı Kerim, el-Bakara, 2/185.

¹⁷³ İbrahim Kafi Dönmez, “Oruç- İslam’da Oruç”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 33, 2007, ss. 416-417.

¹⁷⁴ M. Sait Şimşek, *a.g.e.*, s. 172.

göstermektedir. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin oruç ibadetiyle ilgili tutum davranışları hakkında bilgiler *Ramazan Ayı ve Bayramı* başlığı altında daha detaylı bir şekilde verileceğinden bu konu burada ele alınmayacaktır.

5.2.3. Zekât

Kur'an'ın birçok ayetinde önce namaz ibadeti, hemen ardından da zekât ibadeti birlikte zikredilir. Bu durumun işaret ettiği bir nokta, namaz ibadeti insanın manevi yönüne, zekât ibadeti ise maddi yönüne hitap etmesidir. Yani namaz ibadeti insanı gayb âlemine, yücelere bağlarken; zekât ibadeti ise insanı hayata, çevresine bağlar. Zenginin fakir ve muhtaçlara verdiği zekât aynı zamanda fakirlerin hakkıdır. Zekât ibadetinin diğer hedeflerinden biri de, zenginlerle fakirler arasında doğabilecek çekişmelerin ve çatışmaların ortadan kaldırılması, her sınıf fertler arasında bağların güçlenmesi ve sosyal yardımlaşmasıdır.¹⁷⁵

Zekât Verme Konusundaki Düşünceler	Sayı	%
Her yıl zekât veririm	137	75.7
Bazı yıllarda zekât veririm	10	5.5
Zekât verecek durumda değilim ama imkân olunca verilmesi gerektiğine inanıyorum	29	16.0
Zekâtın ne olduğunu bilmem	3	1.7
Hiç zekât vermem	1	0.6
Diğer	1	0.6
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Zekâtı kimlerin vereceği, kimlere zekât verilir verilmeyeceği, hangi mallardan zekât verilir verilmeyeceği ve zekâtın miktarı bahsi temel dini kitaplarda özet halinde verilmiştir.¹⁷⁶ Bu şartlar göz önünde bulunduğunda Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin çoğunun zekât verme şartını taşımadığını; aksine kendilerine zekât düştüğünü söyleyebiliriz. Köy halkı zekât ibadetine karşı olumlu

¹⁷⁵ M. Sait Şimşek, *a.g.e.*, ss. 167-169.

¹⁷⁶ Bkz.: Seyfettin Yazıcı, *a.g.e.*, ss. 159-163.

tutum ve davranış sergilediği gözlemlenmiştir. Zekâtın verilmesi üzerine şart olmayanların büyük çoğunluğu zekât vermeye çalışmaktadır. Ancak zekât alma konusunda durum pek de öyle gözükmemektedir. Zekât alan kişiler kendilerini mahcup durumda görmektedirler. Tüm bunların nedenini zekât hakkındaki bilgi eksikliğinin olduğunu gösterebiliriz.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler komşuları veya akrabaları ile istişare ederek o sene zekâtını kime vereceğini öğrenirler. Bu konuda hemfikir olanlar ilk önce zekât ve fitreleri kendi aralarında toplar ve Ramazan ayının sonlarına doğru belirlediği aileye veya kişiye zekât ve fitrelerini verirler.

5.2.4. Hac

Kutsal zaman ve mekân inancı bütün toplumlarda mevcuttur ve bunun temelinde, ulûhiyetin herhangi bir yerde tecellisine ilişkin inanç yatar. İslâm dininde de, kutsal mekân ve zaman telakkisi hac ibadeti bünyesine yerleştirilmiştir. Hacda dünyanın dört bir yanından gelen Müslümanlar, hem dayanışma ruhunu daha derinden ve daha coşkulu hissetmiş, hem de birbirlerinin yanında ve arkasında olduklarını, birbirlerini desteklediklerini uygun bir dille başkalarına göstermiş olurlar. Görüşüp tanışmaya vesile olması yanında hac, bir yönüyle de üretilen bilginin tanıtımının yapılacağı uluslararası bir fuar içeriği de taşır.¹⁷⁷

Belli bir zaman içinde, ihram yerinde başlayıp Medine ziyareti veya veda tavafı ile son bulan ziyaretler, fiil ve terklerden meydana gelen hac ibadeti; Müslüman, akli başında, ergenlik çağına girmiş, hür ve muktedir olanlara ömürde bir kez olmak üzere farzdır. Farz oluşu Kitap¹⁷⁸ ve Sünnet¹⁷⁹ ile sabit olan haccın mevsimi Şevval, Zilkade ve Zilhicce (ilk on günü) aylarıdır. Beş sıhhat şartı, beş vacibi ve sünnetleri var olan hac ibadetinin Kâbe'yi ziyaret ve Arafat'ta vakfe olmak üzere iki temel direği vardır.¹⁸⁰

¹⁷⁷ İrfan Yücel, "Hac", *İlmihaal, İman ve İbadetler*, Editörler: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 511-513.

¹⁷⁸ Kur'an-ı Kerim, Âl-i İmran, 3/97; Kur'an-ı Kerim, el-Bakara, 2/196-200.

¹⁷⁹ İmam ez-Zebîdî, *a.g.e.*, İman Bölümü/8, s. 27.

¹⁸⁰ Hayreddin Karaman, *İslam'ın Işığında Günün Meseleleri*, İstanbul: İz Yayıncılık, C. 1-2, 2006, ss. 187-193

Hac ibadetiyle ilgili tutum ve davranışlar	Sayı	%
Bir defa hacca gittim	0	0
Birden fazla hacca gittim	0	0
Hacca gitmedim fakat gitmek isterim	179	98.9
Hacca gitmeye gerek yok	0	0
Diğer	1	0.6
Cevapsız	1	0.6
Toplam	181	100

Hac ibadetiyle ilgili olarak Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin olumlu bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Yani hac ibadetinin gereksiz veya önemsiz olduğunu düşünenler yoktur. Ancak köy halkının büyük bir kısmının maddi imkânının az olması sebebiyle köyde hac ibadetini yerine getirenlerin sayısı çok azdır. Köy halkının hac ibadetine karşı tutum ve davranışlarının olumlu yönde olduğunu yüksek lisans semineri için köyde yaptığım anket çalışmasında da görmek mümkündür. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde hac ibadetini yerine getirenlere rast gelinmemiş, fakat köy halkının % 98,9'u imkânı olunca hac ibadetini yerine getirmek istediğini belirtmiştir.

5.2.5. Ramazan Ayı ve Bayramı

Bayramların önemi halkın birlik ve beraberlik içinde olmalarını sağlaması ve toplumun kaynaşmasıdır. Ramazan ayı boyunca tutulan oruçların ardından bayram olması insanların sevinç ve coşku içinde olmasını sağlar. Hasta olanların yaşlıların ziyaretleri yapılır, küs ve dargın olanlar bu bayramlar vesilesi ile barışırlar. Aile ve akrabaların, komşuların ziyaret edilmesi sosyal ve kültürel bir birliğin sağlanmasına vesile olur.

Sabır, ibadet, rahmet, mağfiret ve bereket ayı olarak kabul edilen Ramazan ayını Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler büyük bir coşkuyla karşılar ve geçirirler.

Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler üzerinde yapılan anket çalışması. Oruç İbadetini Yerine Getirme İle İlgili Durum	Sayı	%
Ramazanda ve bazı mübarek günlerde oruç tutarım	26	14.4
Sadece Ramazanda oruç tutarım	89	49.2
Ramazanda ara sıra oruç tutarım	29	16.0
Hiç oruç tutmam	23	12.7
Diğer	14	7.7
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin % 79,6'sının Ramazan ayında oruç tuttuğunu, % 20,4'ünün ise çeşitli sebeplerden dolayı oruç tutmadığını görmekteyiz. Oruç tutanların büyük çoğunluğu sadece Ramazan ayında, bir kısmı Ramazan ayı ve bazı mübarek günlerde, diğer bir kısmı ise Ramazan ayında ara sıra oruç tutmaktadır. Oruç tutmayanlar ise sağlık problemlerinden, ağır işlerde çalıştığından, köy hayatında oruç tutmanın zorluğundan dolayı oruç tutmadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan gözlemler de bu doğrultuda olmuştur.

Ramazan ayında köydeki marketlerde alkollü içki satışı kaldırılır, alkollü içki içenler Ramazan öncesinden başlayarak Ramazan sonrasına kadar alkollü içki içmez. Diğer aylarda namaz kılmayanlar Ramazan ayında namaz kılmaya, Cuma namazlarına gitmeye başlar. Teravih namazlarında camiler dolup taşar. Camiye uzak olanlar ise evlerde toplanarak teravih namazını kılarlar. Yine bu ayda kabir ziyaretleri de sıklaşır. Zekâtın Ramazan ayında verilmesi gerekli olmamakla¹⁸¹ birlikte halk, zekâtlarını bu ayın sonlarında vermeyi adet haline getirmiştir. Fitreyi de aynı şekilde bu ayın sonlarında öderler.

Ev hanımları sahur için hazırlık yaparlar. Karnı tok tutması için sahurda genelde unlu mamülleri ve yağlı yemek çeşitleri yapılır. Sahurdan sonra oruca şöyle niyet edilir: “Niyet Ettim Allah rızası için oruç tutmaya. Ölürsem üzerime borç kalmasın, sağ isem tutacağım inşallah.”¹⁸² İftar sofrasında da daha hafif yemekler hazırlanır. Köyde yaşayan her hane sahibi mutlaka iftar yemeği vermeye gayret eder.

¹⁸¹ Hacı Mehmet Günay, a.g.m., s. 434.

¹⁸² Niyetin nasıl edildiğini söyleyen şahıs Şahsenem Dursunova (40).

Komşular ve yakın akrabalar iftara davet edilir. Ev sahibinin yakın olduğu “teravih grubu” da çağrılır. “Tuttum niyetinen, açtım nemetinen, Allah’ım sen kabul et. Eftartu iftar. Bismillâh.”¹⁸³ diye iftar duası edilerek oruçlar açılır. Yemekler yendikten sonra Kur’an okunup dualar edilir. Eğer cami yakınsa camiye teravih namazına gidilir. Cami uzaksa o evde teravih namazı kılınır. Bazı hane sahipleri ise kadınlara iftar yemeği verir, kadınlara Kur’an okutur. Ramazan ayı boyunca camide kadın ve erkeklere sohbetler yapılır. Camiye uzak olan yerlerde de belli gruplar oluşturularak kadın ve erkekler kendi aralarında evlerde sohbetler yaparlar. Kadir gecesinde çoğunluk camide toplanır, teravih namazını camide kılar. Hali vakti yerinde olanlar evlerinde o geceyi ibadetle geçirmeye çalışır.¹⁸⁴

Bayramdan bir gün önce kadınlar tatlı ve kurabiyeler yapar, erkekler ise meyve, sebze ve diğer ürünleri alır. Kadınlar ev temizliği yapar. Bayramdan bir gün önce beden temizliği yapılır. Yine bayramdan bir gün önce isteyenler kabristanlığa vefat eden yakınlarını ziyarete giderler.

Bayram haftası Cuma namazında bayram namazının kılınacağı saat halka duyurulur. Bayram günün erken saatlerinde evin erkekleri abdest alır, bayram namazı için hazırlık yapar. Köyün küçüğünden büyüğüne, yaşlısından gencine herkes camiye bayram namazına gelir. Şirinbey Köy Camisi dolup taşar.¹⁸⁵ Camide vaaz verilirken (her bayram namazlarında) cemaatten para yardımı toplanır. Çocukların da para yardımında bulunması için babası çocuğuna para verir. İmam vaazı bitirir ve bayram namazı kılınışıyla ilgili cemaate bilgi verir. Namazdan sonra köyün imamı hutbe verir, hutbede ve hutbeden sonra tekbirler getirilir. İmam dua yaptıktan sonra halk caminin dışarısına çıkarak sıra oluşturur ve birbirlerinin bayramlarını kutlarlar.

Camiden ayrılır ayrılmaz çoğunun uğrayacağı yer kabristan olur. Herkes kabristanda vefat eden yakını ziyaret eder ve mezarı başında dua eder. Daha sonra ziyaretçiler toplanır ve imam dua eder.¹⁸⁶ Kabristandan ayrıldıktan sonra sıra büyüklerle, hastalarla, akrabalarla ve ev halkıyla bayramlaşmaya gelir.¹⁸⁷

¹⁸³ İftar duasının nasıl edildiğini söyleyen şahıs Şahsenem Dursunova (40).

¹⁸⁴ Köyün cami imamı Mürsel Bedirov (32); Köyün kız Kur’an hocası Fatma Süleymanova (36).

¹⁸⁵ Bkz.: Görüntü 104.

¹⁸⁶ Bkz.: görüntü 105.

¹⁸⁷ Köyün cami imamı Mürsel Bedirov (32)

Bütün aile fertleri baba ocağında toplanır, uzakta olanlar gelir, yemekler yenir ve sohbetler edilir.¹⁸⁸ Daha sonra diğer akraba ve yakın tanıdıklar, hastalar ve büyükler ziyaret edilerek bayramlaşırlar. Ramazan Bayramı kutlamalarında olmazsa olmazlardan biri diğer husus da evli olan erkeğin hanımıyla beraber bayramın ilk günü kayınbabasını ziyaret ederek bayramlarını kutlamasıdır. Bayram münasebetiyle köy merkezlerinde bazen şenlikler düzenlenir, yarışmalar olur, gençler arasında güreş yapılır. Çeşitli halk oyunları oynanır, bununla da şenlikler sona erer.

5.2.6. Kurban Bayramı

Arapçada kurban kelimesi, maddi ve manevi her türlü yakın olmayı veya yakınlığı ihata eden bir anlam yelpazesine sahiptir. Dini terminolojide ise kurban, kendisiyle Allah'a yaklaşılacak şeyi, özel olarak da Allah'a yakınlık sağlamak, yani ibadet (kurbet) amacıyla belli vakitte belirli cinsten hayvanları kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder.¹⁸⁹ İslam İlmihali kitaplarında ise kurban ve kurban kesiminin dini hükmü denilince Kurban Bayramında kesilen kurban ve bunun hükmü anlaşılır.¹⁹⁰

Kurban ve kurban kesimi hicretinin 2. yılında emredilmiştir.¹⁹¹ Hz. Peygamber, hali vakti yerinde olan Müslümanlara kurban kesmelerini emretmiş veya tavsiye etmiş, kendisi de kurban kesmeyi hiç terk etmemiştir.¹⁹² Kurban, kesilen hayvanın kan ve etinin değil kesenlerin takvasının Allah'a ulaşacağı Kur'an'da belirtilerek,¹⁹³ kurban kesiminin fert ve toplumun yararına olacak şekilde gerçekleşmesi istenmiştir. Toplumda yardımlaşma, dayanışma ve kardeşlik ruhunu canlı tutan kurban kesme işlemiyle insan, Allah'ın emrine boyun eğmiş ve kulluk bilincini ortaya koymuş olur.¹⁹⁴

¹⁸⁸ Bayram sofrasından görüntü için bkz.: Görüntü 106.

¹⁸⁹ Ahmet Güç, "Kurban", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 26, 2002, s. 433.

¹⁹⁰ Ali Bardakoğlu, "Kurban", *İlmihal, İslam ve Toplum*, Ankara: TDV Yay., C. 2, 2004, s. 2.

¹⁹¹ Kur'an-ı Kerim, el-Kevser, 108/2; Ali Bardakoğlu, "Kurban-İslam'da Kurban", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 26, 2002, s. 436.

¹⁹² Ali Bardakoğlu, a.g.m., *İlmihal İslam ve Toplum*, s. 2.

¹⁹³ Kur'an-ı Kerim, el-Hacc, 22/37.

¹⁹⁴ Ali Bardakoğlu, a.g.m., *DİA*, s. 436.

Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler üzerinde yapılan anket çalışması. Kurban İbadeti Hakkındaki Düşünceler.	Sayı	%
Kurban kesmek ibadettir ve şartlarını taşıyan her Müslüman'ın yapması gerekir	162	89.5
Kurban kesmek gereksizdir	0	0
Kurban kesmek yerine fakirlere yardım edilmelidir	18	9.9
Diğer	1	0.6
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Tarafımızca yapılan araştırmaya göre Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, % 10 oranla kurban kesmek yerine fakirlere nakdi yardım edilmeli görüşünde olsalar da, dinen gerekli şartları taşıyanların kurban kesmesinin vacip olduğu hususunda hiç kuşku duymamışlardır. Fakat köy halkının imkânlarının kısıtlı olması, belirli mali güce sahip olanların sayısının çok az olması sebebiyle Kurban Bayramında kurban kesenlerin sayısı çok az olmaktadır.

Ramazan Bayramında olduğu gibi Kurban Bayramı da büyük bir coşku ile beklenir. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler bayramdan bir gün öncesinden bayram hazırlığı yapar. Arefe günü mezarlığa gitmek isteyenler mezarlığa gider, vefat eden yakını için dua eder ve yakının mezarını temizler.

Bayram günü erkekler abdest alarak camiye bayram namazını kılmaya giderler. Vaazlar verilir, yardımlar toplanır, namaz kılınp hutbe verildikten sonra imam genel bir dua eder. Daha sonra cami dışında bayramlaştıktan sonra halk ilk önce mezarlığa ziyarete gider. Mezarlık ziyaretinden sonra evi yakın olanlar ilk önce ailesinden başlayarak komşularını ve diğer akrabalarının; evi uzak olanlar ise evine giderken yol üzerinde bulunan akrabalarıyla bayramlaşır, daha sonra kendi aile ve komşularının bayramlarını tebrik eder. Her evde muhakkak bayram sofrası açılır, girilen her evden sofradan herhangi bir şey alınmadan çıkılmaz.¹⁹⁵

Kurban kesme imkânı olanlar kurbanlarını üç gün içerisinde keser¹⁹⁶ ve dinimizin emrettiği şekilde üç eşit parçaya ayırarak bir kısmını kendisine ve ailesine

¹⁹⁵ Köyün cami imamı Mürsel Bedirov (32).

¹⁹⁶ Bkz.: Görüntü 107.

alır, diğer iki kısmını ise eş, dost, akraba ve kurban kesemeyen fakir kimselere dağıtırlar.

5.2.7. Cenaze Merasimi

Arapçada *cenâze* ve *cinâze* hem “ölü” için hem de “tabut” için kullanılmaktadır. Tarih öncesi dönemlerden bugüne kadar pek çok kültürde ölüm ve cenaze ile ilgili çeşitli kültürlerin varlığı bilinmektedir.¹⁹⁷ Ölen bir Müslümanı yıkamak, kefenlemek, cenaze namazını kılıp onun için dua etmek ve bir kabre gömmek Müslümanlar için farz-ı kifâyedir.¹⁹⁸

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde cenaze merasimiyle ilgili uygulamalar İslam’ın emrettiği şekilde olmakla beraber, değişik kültürel uygulamalar da mevcuttur. Bu uygulamalar eskiden daha çok ön plandayken, son zamanlarda köy halkının dini açıdan bilgilendirilmesi ve bilinçlendirmesi çalışmaları neticesinde günümüzde İslam’a ters düşen kültürel uygulamalardan vazgeçilmektedir.¹⁹⁹ Fakat şunu da belirtmek gerekir ki, SSCB döneminde dini konuda eğitim verilmesi yasaklanmış, camiler kapatılmış,²⁰⁰ dini merasimlere de hoş bakılmamış ve hatta engellenmeye çalışılmıştır.²⁰¹ Bütün bunlara rağmen halk dini bilgileri gizliden gizliye bilginlerden öğrenmeye çalışmıştır. Bu duruma canlı bir örnek göstermek istiyorum. Köyde Mevlit aylarında Mevlid-i Şerif ve Kur’an okuyan Meryem Muzefferova (61) okul çağlarında başından geçen olayı şöyle anlatmaktadır:

“Ben bir gün okula gitmeyip merkezi yoldan Zeheddin dayımlara Kur’an okumaya gittim. Yine merkez yoldan eve dönüşte Kur’an-ı Kerim çantasıyla beraber omuzumda asılıyken Hüseyin öğretmen beni yolda gördü. Sert bir şekilde bana, ‘Nereye gidiyorsun?’ dedi. Ben de şaşırarak, ‘Teyzemlere gidiyorum.’ dedim. Elimdekini ne olduğunu sorunca ben de ‘Hiçbir şey.’ dedim. Bir şey söylemeyeceğini anlayınca çıkıp gitti. Daha sonra babamı okula çağırarak babama şöyle demiş: ‘Mehammed kişi, buraya gel, bak bu gün Meryem okula gelmedi. Ben onun omuzunda asılı Kur’an ile gittiğini gördüm. Nedir o öyle asmış omuzuna, neye

¹⁹⁷ Kürşat Demireci, “Cenaze”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 7, 1993, s. 353.

¹⁹⁸ Yunus Apaydın, “Namaz”, *İlmihal, İman ve İbadetler*, Ankara: TDV Yay., s. 355.

¹⁹⁹ Köyün imamı Mürsel Bedirov (32).

²⁰⁰ Şirinbey Köyünde yeni yapılan caminin bir gecede yıkılması buna bir örnektir.

²⁰¹ Bkz.: Hayri Erten, *a.g.e.*, s. 188.

aittir o? Bak ben sizi polise şikâyet ederim, size eziyet eder. Kızına söyle okula gelsin.’ Babam da: ‘Tamam, söylerim, gelir okula.’ demiş. Sonra babam geldi ve bana: ‘Kızım, Kur’an okumaya giderken merkezî yollardan değil de arka sokaklardan git. Okuldan da kalma, okuldan geldikten sonra Kur’an okumaya gidersin.’ dedi. Ertesi gün okula gittim. Hüseyin öğretmen beni kaldırdı ve bana dün nereye gittiğimi sordu. Ben de aynı şekilde hiç yere gitmediğimi söyledim. Aynı soruyu tekrar sorunca dayımlara gittiğimi söyledim. Öğretmen de sert bir şekilde şöyle söyledi: ‘Kur’an okumaya gidiyordun değil mi? Sen bilmiyor musun ki, Kur’an okumak yasaktır? Senin Babanı da yakalattırırım, Zeheddin midir nedir, onu da yakalattırırım.’ Ben bütün bunların şahidiyim.”²⁰²

Böyle bir yasaklı dönemlerde cenaze merasimleri ve diğer dini merasimler Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin dayanışma duygusunun güçlü kalmasına, dini inancalarının canlı tutulmasına ve dini ve kültürel değerlerin yeni nesle aktarılmasına bir vesile olmuştur.²⁰³

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıska Türklerinin cenaze merasimiyle ilgili olarak özellikle eskiden ne gibi kültürel uygulamaları ve inançları olduğuna değineceğiz.

5.2.7.1. Ölüm Anı ve Hemen Sonrası Yapılan İşlemler

Ölüm döşeğinde olan birisinin ölüm anının yaklaştığı anlaşıldığında²⁰⁴ Kur’an’dan Yasin suresi okunmaya başlanır. Yanında kısık sesle kelime-i şehadet getirilir. Kişi vefat ettikten sonra başı kibleye doğru çevrilir, gözleri kapatılır, çenesi bağlanır, elleri göbek üstüne konulur. Ölünün karnının şişme ihtimali varsa şişmesin diye karnına makas konulur, üzerine yeşil kumaş örtülür ve Kur’an-ı Kerim’den bir sure okunur. Komşulardan birisi, ölen kişinin yakınlarına acı haberi verir. Ölen kişi için filanca kişi ağırlaştı denilerek kara haber duyurulur. Bu haberi duyanlar o ailenin üzüntüsünü paylaşmak için gelir.

Ölü genelde ikindi namazına kadar kaldırılır. İkindiden sonra vefat ettiyse ertesi günü defnedilir. Gece de yanından kimse ayrılmaz. Ölünün yanında sadece

²⁰² Meryem Muzafferova (61).

²⁰³ Bkz.: Hayri Erten, *a.g.e.*, ss. 188-190.

²⁰⁴ Gözünün ışığı gitmiş anlamında “gözünün süleymanı gitmiş” sözü kullanılır.

bayanlar oturur ağlarlar. Cenazelerde özel ağıtçı tutulmamaktadır. Ölüden korkanlar için ölüye dokunmaları tavsiye edilir.

Köyde kabir kazma işine bakan üç kişiyi ev sahibi alıp mezarlığa gider ve orada kabir kazılır. Bir taraftan da kefen biçme işlemi devam eder. Ölünün yıkanacağı yer hazırlandıktan sonra ölü yıkama alanına getirilerek teneşire konulur. Yıkandıktan sonra kaldırılan ölünün yerin (teneşirin) üzerine de taş konulur.²⁰⁵ Ev sahibi veya akrabasından birisi taşın üzerine para koyar. Ölüyü yıkayacak kişiler imam, yanında iki yardımcısı ve iki kişi de su dökenlerdir. Vefat eden bayansa onu da bayan hoca ve yanındaki yardımcıları yıkama işlemini yaparlar. Kişi kefenlendikten sonra halktan helallik istenerek cenaze namazı kılınır, ev sahibinin belli bir günü ölen kişinin hayratı diye belirler ve imam vasıtasıyla bunu halka duyurur. Cenaze namazından tabut elde arabaya kadar sırayla taşınır. Eskiden olup da günümüzde devam etmeyen bir uygulama ve inanç, cenaze çıktıktan sonra ölen kişinin uzunluğunda bir kamış, kişinin öldüğü odanın bir kenarına dikey olarak konulmasıdır. Bunu yapmalarındaki sebep, ölen kişinin arkasından birisini götürmesine engel olunacağı inancıdır.

Kabristanlığa varıldıktan sonra cenaze indirilir ve kabrine doğru taşınır. Cenaze eğer kadınsa en yakını kim ise o kişi cenazeyi kabre koyar. Cenaze erkekse kabre konulurken herkesin bakmasında sıkıntı görülmez. Kabre ilk toprağı atan kişi kabri kazan üç kişidir. Daha sonra sırayla kabre toprak atmada herkes iştirak eder. Gömme işlemi bittikten sonra Yasin okunur ve duası yapılır. Cemaat dağılmaya başlar başlamaz imam, vefat eden kişinin en yakınlarından iki-üç kişiyi alır ve telkin için kabrin başına gelir. İmam, “Sana sorarsalar Rabbin kim, Rabbim Allah; Kimin ümmetisin, Hz. Muhammed vb.” diyerek telkin yapar.

Cenaze evine yakın çevreler başsağlığı için gelirler. Halk cenaze evinde kazan kaynamasına imkân vermez, kendileri gelirken yanlarında özellikle kuru yiyecekler getirirler. Getirilen yemekler ilk önce kadınlara, daha sonra erkeklere verilir. Üç gün boyunca bu eve devamlı yemek gelir. Üç gün boyunca cenaze evinde öğle vaktinde Kur’an-ı Kerim okutulur.

²⁰⁵ Böyle bir uygulamanın sebebini araştırdığımızda ölen insanın o evden başka birisini arkasından götürmesin, o evde başka ölen birisi olmasın diye yapıldığı tespit edilmiştir.

5.2.7.2. Belli Günler ve İnançlar

Genel olarak Ahıskalı Türklerde cenazeye ilgili belli gün ve geceler ve bazı halk inançları mevcuttur. Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde de cenazeye ilgili olarak belli günler ve halk inançları vardır. Eskiden bu tür uygulamalar daha abartılı şekilde yapılmaktayken, günümüzde - uygulamaların İslam Dinine ters düştüğü gerekçesiyle- bu uygulamalar mülayim bir şekilde geçirilmekte, bazı inançların ise İslam'a ters düştüğü bilincine varılarak bu inançlardan vazgeçilmektedir.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıska Türklerde cenaze merasimiyle ilgili olarak üçü, yedisi (hayratı), kırkı, elli ikisi ve yılı olmak üzere belli günler mevcuttur. Bunun haricinde kırkına kadar cenaze evinde her Perşembe Kur'an okutulmaktadır. Kişi vefat eden gün itibariyle bir kişi görevlendirilerek her gün sabahleyin kırk Yasin okur. Bir kişi de kişinin kırkına kadar bir hatim indirir. Bu kişiler de görevlerini tamamladıktan sonra mükâfatlandırılır.

Cenaze evinde vefat eden kişinin üçüncü gününde, kadınlar ölünün çamaşırlarını yıkarlar. Çamaşır yıkayacak kadınların sayısı ya üç, beş ya da yedi (tek sayı) olmalıdır. Her bir leğenin içerisinde de bir adet sabun olur. Sabun leğenden çıkarılmadan elbiseler yıkanır. Leğendeki su yenilenirken leğende azar su bırakılarak üzerine temiz su ilave edilir. En son elbiseler temiz suda yıkanır ve elbiseler çırpılmadan kuruması için asılır. Elbiselerin yıkandığı su ise açılan bir kuyuya dökülür, ölen kişinin gereksiz elbise veya ayakkabıları da bu kuyuya atılarak kuyu toprakla kapatılır. Elbiseler kuruduktan sonra dürülür ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılır.

Kişinin vefat ettiği günden itibaren yedinci günde kabir kazanlar, çaycısı, hocası ve hizmet edeni çağrılır. Bu kişilerle bu günde helalleşirler, hak ettiği parayı veya imkânı olmayanlar erzak verirler. Hiç imkânı olmayanlar ise bir şey vermez, karşıdaki de anlayışlı karşılar bunu. Diğer taraftan imkânı olup da bu kişiler razı edilmezse ölen kişi kabirde rahat uyumayacağına inanılır. Eskiden ölen kişinin hayratı yılın herhangi bir gününde yapılabilmekteydi. Günümüzde ise genelde yedinci günü yapılmaktadır. Bu günde ölünün helvası yapılır. Gelenler o eve yiyecek getirirler. Bu gün Kur'an okutulur, dualar edilir, yemekler yenir. Son zamanlarda kaldırılan devir yapma geleneği de eskiden bu günde yapılırdı.

Ölen kişinin kırkına kadar her Perşembe Kur'an okunur, dualar yapılır ve yemekler yenilir. Kırkıncı günü yine yemekler yenilerek Kur'an'dan bir sure okunur, önceden okunan kırk Yasin ve hatim için duası yapılır. Bu kişiler de görevlerinden dolayı karşılığını alırlar. Gelenler dağılırken herkese mutlaka helva dağıtılır. Eskiden ölen kişinin kırkı çikana kadar yas tutulur, sakal uzatılır, evdeki televizyonlar açılmazdı. Günümüzde ise böyle yapanların sayısı azalmıştır.

Ölen kişinin etinin kemiğinden ayrıldığına inanılan elli ikinci gününde fazla kişi çağrılmadan gelenlere yemek verilir, dualar edilir, Kur'an okutulur. Bu güne özel olarak ölünün eti kemiğinden rahat ayrılınsın diye ikindi ile akşam namazı arasında bir dua okunur. Fakat son zamanlarda elli ikisini geçirenler yok derecesinde azalmış, böyle inançların yanlış olduğu bilincine varılarak bu şeylerden vazgeçilmeye başlanmıştır.

Bir yıl tamam olduğunda da aynı şekilde fazla kişi çağrılmadan gelenlere yemek verilir, Kur'an okunup dualar edilir.

Ölü ile ilgili olarak bazı inançlar da mevcuttur. Mezarlığın yanından geçerken mezarlığa doğru işaret ederek parmakla mezarlık gösterilmez, kabirler sayılmaz. Yine evin yanından cenaze geçtiği anda muhtemelen cenazeye saygıdan dolayı evdeki herkes hatta uyuyan çocuk varsa muhakkak kaldırılarak ayakta durulur. Günümüzde pek de rastlanmayan bir inanç ve uygulama da şöyledir: Azrail (as) gelip kişinin canını alırken kanı evdeki ve komşu evlerdeki tencere, çaydanlık ve kaplarda bulunan suya sıçradığına inanılarak o sular boşaltılır. Ölen kişinin gıybeti yapıldığı anda şeytanın ölen kişiye kendisini gıybet ettikleri haberini götüreceğine inanılarak "şeytan haber götürmesin" sözü kullanılır. Ölen kişi rüyada görülürse muhakkak Kur'an okutulur. Bir ölüden bahsedildiğinde de "kendi akrabasını yoklasın" sözü kullanılır. Yine bir kişi ölen kişiyle mukayese edildiğinde "ömrü sana benzemesin, yaşı sana benzemesin" gibi sözler sarf edilmektedir.

5.3. Dinin Ahlaki Boyutu

Ahlâk, Arapçada "seciye, tabiat, huy" gibi manalara gelen hulk veya huluk kelimesinin çoğuludur. Sözlüklerde çoğunlukla insanın fizik yapısı için halk, manevi yapısı için hulk kelimelerinin kullanıldığı kaydedilir. Başta hadisler olmak üzere

İslami kaynaklarda hulk ve ahlak terimleri genellikle iyi ve kötü huyları, fazilet ve reziletleri ifade etmek üzere kullanılmıştır.²⁰⁶

Ahlakçılar hulku, hulk-i tabii (yaratılışında gizli ve saklı olan ahlak) ve hulk-i kesbi (kazanılmış huy) şeklinde iki kısma ayırarak şöyle tarif etmişlerdir: “Ahlak, nefiste (ruhta) köklü bir şekilde yerleşip kendisinden fiil ve davranışların, tekrar tekrar düşünmeye, zorlamaya ihtiyaç duymadan, kolaylıkla meydana gelmesi ve istikrar kazanmasına denir.”²⁰⁷ İslam ahlakçılarından Gazzâlî ahlakın tarifini şöyle yapmıştır: “Ahlâk: Nefsin (ruhun) durumu ve şekil alması, maneviyatın hareketlerde hâkim olması, iyi fiillerin, düşüncelerin zorlanmadan südur etmesidir.”²⁰⁸

Din ile ahlak arasındaki ilişki düşünce tarihi boyunca genelde iki şekilde ele alınmıştır. Bunlardan birincisi, dinden ahlaka doğru giden bir yol takip edilerek ele alınmış ve bu yol ahlakı dine bağlamakta, böylece dini vasfı daha ağır basan bir ahlak anlayışına kapı açmaktadır. İkincisi ise, ahlaktan dine giden bir yol takip edilerek ele alınmış ve bu yol, insanın ahlaki tecrübesinden hareket ederek ilahiyatı temellendirmeye ve bu şekilde ahlaki yanı ağır basan bir ilahiyata kapı açmaktadır. Vahye dayalı dinler, ahlaki bir toplum vücuda getirmeyi ana gaye edinmiştir. Hz. Muhammed’in (as) “Ben ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderildim.” sözü, bu gayeyi açık bir şekilde dile getirmektedir.²⁰⁹

Ahlakın konusunu kötülüklerden kaçınmak ve iyi olan davranışlar oluştururken dinin temelinde ise kutsalla kurulan ilişkiler vardır. Tarih boyunca din ve ahlakın konuları arasında o denli bir iç içerik görülmektedir ki, pek çok dinlerde dini emirlerle ahlaki emirleri birbirinden ayırt etmek mümkün olmamıştır. Ahlaka büyük önem veren İslam Dini, dini ödevlerle ahlaki ödevler arasında tam bir sınır koymamış, bunların hepsini dini inançlar temeli üzerine oturtmuştur.²¹⁰

İslam bilginleri, ahlaki ödevleri, Allah’a ve Peygambere karşı ödevler, kişinin kendi şahsına karşı ödevleri, ailesi, akrabaları, yakınları, ulusu ve tüm insanlığa karşı ödevler şeklinde bölümlere ayırmaktadır. Ahlak teorisi olarak iyilik ve kötülüğün de Allah’tan geldiği, O’nun vahiy yoluyla “hasen” olarak bildirdiği şeylerin iyi ve

²⁰⁶ Mustafa Çağrı, “Ahlak”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 2, 1989, s. 1.

²⁰⁷ Hüsameddin Erdem, *Ahlak Felsefesi*, Konya: HÜ-ER Yay., 5. Baskı, 2009, ss. 13-14.

²⁰⁸ İmam-ı Gazzâlî, *İslam Ahlakı*, Çev.: Akif Nuri, İstanbul: Sinan Yay., 1969, s. 17.

²⁰⁹ Mehmet S. Aydın, *Din Felsefesi*, İzmir: İzmir İFAV Yay., 10. Baskı, 2002, s. 306.

²¹⁰ Ünver Günay, *a.g.e.*, s. 426-427.

“kabih” diye bildirdiklerinin de kötü olduklarını kabul ederek ahlakın konusunu oluşturan iyi-kötü ayrımını dini temellere dayandırmışlardır.²¹¹

Toplumun insan davranışlarını düzenleyen ahlaki normlar, Şirinbey Köyünde yazılı olarak değil, sosyal münasebetler içinde veya büyüklerin sözlü anlatımıyla kavratılmıştır. Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler, ahlak prensiplerine titizlik göstermişler ve görgü kurallarını gençlere pratik olarak öğretmişlerdir. Ahlaki davranışları kazandırma konusunda masal, hikâye ve menkıbelerden faydalanılarak sözlü öğretimle ve uygulamalı olarak gençlere verilen ahlak eğitimi, toplumun ahlaki kalıplarının devamlılığını sağlamıştır. Fakat son zamanlarda insanları etkileyen unsurların çoğalması sonucu Şirinbey Köy toplumunun otokontrolü zorlaşmaya doğru yüz tutmuştur.

5.4. Dinin Toplumsal Boyutu

İç durum ve veya sübjektif tecrübe olarak din, somut bir şekil veya tavır haline dönüşerek objektifleşir. Böylece din ile toplum karşılıklı olarak birbirini etkilemeye başlar.²¹²

Din, ilkel kültürlerden başlayarak aile, kabile, boy, millet gibi tabii birliklerle yakın ilişkiler içindedir. Çünkü dinler, bu tür topluluklarda tabii gruplarla kaynaşmış bir ortamda bulunur. Dinin tabii birlikler üzerindeki etkisi, aile hayatında, aile reisliğinde, kadın-erkek ilişkilerinde, çeşitli tip ve şekillerde evliliğin kutsanmasında, aynı cinsler arasında doğan yakın ilişkilerde, akrabalık ilişkilerinde ve akrabaların bir sınıf teşkil etmesinde yoğun bir şekilde görülür.²¹³

Dinler, tarih boyunca toplum hayatında çeşitli görünümler ve işlevler üstlenmiştir. Dini tecrübe de şartlara göre toplumsal bütünleşmeyi sağlamanın yanı sıra, ihtilaflara, hatta bazı grupların ayrılmasına yol açabilir. Ancak dinin toplumdaki bütünleştirici rolü daha yaygın ve belirgindir.²¹⁴

Esasen İslam Dininin, toplum hayatının pek çok temel faaliyetleri ve olayları için birtakım dini hükümler, formüller, ibadetler, dualar ve merasimleri koymuş

²¹¹ Ünver Günay, *a.g.e.*, s. 427.

²¹² Joachim Wach, *a.g.e.*, ss. 76-77.

²¹³ Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, “Din ve Toplum İlişkileri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yay., 1. Baskı, 2012, s. 44.

²¹⁴ Joachim Wach, *a.g.e.*, ss. 292-296.

bulunması ile dini pratiklerin toplumda oynadığı bütünleştirici fonksiyon arasında yakın münasebet bulunmaktadır. Böylece, Müslümanların mesela doğum, sünnet, evlenme ve ölüm gibi kişi ve toplum hayatında bir safhadan bir başkasına geçişi ifade eden önemli olayları ve durumlarının dini kalıplar ve atmosfer içerisinde cereyan etmesi ya da en azından bu tür olaylar vesilesiyle yerine getirilen örf ve adetler, törenler ve uygulamalar arasında dini bir renge sahip bulunan unsurların önemli bir yer tutmakta oluşunun, dinin toplum hayatında gördüğü bütünleştirici fonksiyonla yakından ilişkisi olduğunu ifade etmek gerekir.²¹⁵

Hız Muhammed'in temel öğretisi ve esaslarını vahiy yoluyla Allah'tan aldığı ve ilk uygulamalarını bizzat kendisinin gerçekleştirdiği, zamanla Müslüman toplumlar tarafından insanlığın diğer zihni ve ameli birikimlerinden de istifade ile geliştirilen din ve dünya görüşünün; insan, toplum, devlet gibi insani konularda kendine has ilkeleri ve felsefesi bulunan tarihi tecrübenin, kültür ve uygarlığın genel adı olan İslam²¹⁶ Dini, Müslümanların örf ve adetlerinde, atasözleri ve deyimlerinde, sosyal faaliyetlerde etkili olmuştur.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin örf ve adetlerinde, konuşma biçiminden giyimine varıncaya kadar; aile içinde büyüklerle küçüklerin ilişkilerinden komşularıyla olan ilişkilerine varıncaya kadar her türlü gelenek ve yaşama biçiminde İslam Dininin etkisi vardır. Köy halkının sevinçli ve üzüntülü günleri dini motif taşıyan geleneklerle doludur. Düğün törenlerinde, mutlu günlerde ve bayram günlerinde dost ve akrabaların birbirlerini ziyaretleri, uzakta bulunanların memleket ve akrabalarını ziyarete gelmeleri, temelinde dinimizin çeşitli tavsiye ve telkinleri bulunan ve bu telkinlerle şekillenen davranışlardır.

İslam dininin köy halkı üzerindeki etkisini daha çocuk dünyaya gelir gelmez çocuğun kulağına ezan okuması davranışında görmekteyiz. Yine çocukla ilgili olarak isim verilmesinden sünnet edilmesi ve evlenmesine kadar tüm evrelerde İslam Dininin etkisini görmemiz mümkündür.

Hız Peygamber (as) "Kim rızkının genişlemesini veya ömrünün uzatılmasını isterse akrabasıyla ilişkiyi sürdürsün."²¹⁷ buyurarak insanların akrabalarını ziyaret

²¹⁵ Ünver Günay, *a.g.e.*, s. 248.

²¹⁶ Mustafa Sinanoğlu, "İslam", *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 23, 2001, s. 2.

²¹⁷ İmam ez-Zebîdî, *a.g.e.*, Alışveriş Bölümü/991, s. 345.

etmelerini tavsiye etmiştir. Köy halkının mutlaka yerine getirdiği davranışlardan en önemlilerinden birisi de akrabayı ziyaret etmektir. Bu durum daha çok, bayram, düğün ve hüzünlü günlerde kendini göstermektedir.

Köy halkının geleneklerinde, komşuluk hakkı ve komşuya değer verme önemli bir yer tutar. Temelini araştırdığımızda bu konu ile ilgili Peygamberimizin birçok tavsiyesinin olduğunu görürüz. Bunlardan birisini Hz. Aişe validemiz şöyle rivayet etmiştir: Hz. Peygamber (sav): “Cebrail o derece sürekli komşuyu tavsiye etti ki, sonunda komşuyu mirasçı yapacak zannettim.” buyurmuştur.²¹⁸

Arkadaşlık, Komşuluk İlişkisinde Dindarlığın Önemi	Sayı	%
Çok önemlidir	128	70.7
Orta derecede önemlidir	40	22.1
Hiç önemli değil	13	7.2
Diğer	0	0
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler komşuluk ilişkilerinde de dindarlığa büyük önem vermiştir. Bunu anket araştırmasında da görmek mümkündür. Halk, Azeri komşularla olan ilişkilerinde o derece güzel davranışlar sergilemişlerdir ki Azerilerden birkaçının dilinde, kültüründe ve mezhep değiştirmesinde bunun etkisini görülmüştür. Köyde Ahıskalı Türklerle iç içe yaşayan Azerilerden neredeyse 10 hane ailecek tamamen Türkçe konuşmakta, Azerilerden bir aile üyelerinin hepsi ve birkaç kişiler sünni mezhebine geçerek Türklerin camisine namaz kılmaya gelmekte, onlarla birlikte hareket etmektedir. Azerilerden birkaç kişiye Ahıskalı Türklerin komşuluk ilişkisi sorulduğunda verilen cevaplardan birisi çok ilgi çekici olmuştur: “Türkler buradan giderse köyün otobüs şoförü bir günde on kez ilçeye sefer yapar. Çünkü devamlı birbirimizi şikâyet etmeye gideriz. Ben Türklerin topraklarının yanında bulunan otlaklarda hayvanları otarırken kimse bir şey demez. Fakat Azerilerin topraklarının yanlarında bulunan otlaklara hayvanları götürdüğümde ya polise şikâyet eder ya da kavga eder. Çünkü Azerilerde saygı yoktur. Türkler ise

²¹⁸ İmam ez-Zebîdî, *a.g.e.*, Adab Bölümü/2018, s. 764.

hürmet eder, anlayış gösterir. Ahıskalılar içinde de kötü olanlar vardır. Bu sadece Azerilerle değil, Türklerle de kötüdür.”²¹⁹

Yine komşuluk ilişkisiyle ilgili olarak Azeri kökenli Güdret Ağamaliyev’in (48) Türkçe-Azerice karıştırarak Ahıskalı Türkler hakkında anlattığı konuşmalarından şöyle özet vermek isterim: “Ben 1976’dan bu halkın içindeyim. O kadar bağlandım ki bu halka bazen Ziya ve Temel gideceğim buradan dediklerinde ne bunlar giderse ben ne yaparım diye düşünüyorum. Ben eli bağlı namaz kılanda arkadaşlarım biraz garip bakıyor. Bana diyorlar ki: ‘Qüdret sen tamamen Türkleşmişsin ki...’ ben de diyorum ki: ‘Zaten soyumuz Türk’tür.’ Ben çok bağlıyım bunların âdetine, ananesine. En önemlisi de bunların birliğine hayranım. Diyorum ki, o zaman Özbekistan’dan geldiğinde bu halk Karabağ tarafına yerleşseydi, oradan ezan sesi gelirdi. Diyorlar ki ezan sesi nerden geliyorsa oradan şeytan kaçır. Ben ne zaman iftar vermişsem bir tek yakın akrabalarımın başka iftara gelenlerin hepsi Ahıskalılardır. Ben de onların iftarlarına giderim. Sadece geçen sene teravih namazlarına katılamadım. Geri kalan hepsinde teravih namazlarına katıldım. İkinci evlilikten olan eşim hariç ailemizin bütün üyeleri Ahıska namazına alıştı. Kızım da Şii birisiyle evlendi, dedim ki nasıl alıştıysan namaz kılmaya öyle devam et. Seni bundan dolayı kabul etmezseler evim açıktır sana. Ahıskalılar gitse biz burada tek kalacağız.”

Eş ve Çocukların Nasıl Giyinmeleri Gerektiği İle İlgili Düşünceler	Sayı	%
Dini emirlere uygun giyinmeliler	124	68.5
Geleneklere uygun giyinmeliler	48	26.5
İstedikleri gibi giyinmeliler	9	5.0
Diğer	0	0
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Köy halkının giyim şekline baktığımızda giyim şekli genelde örf ve kültüre göre belirlenmiştir. Sovyet döneminde özellikle yaşça büyük kadınlar başörtülü ve

²¹⁹ Sübhan Seferov (30).

geniş giysiler giymekteydiler ki bu durum günümüzde de devam etmektedir. Evli kadınlar ise örf ve âdetlere göre giymişlerdir. Genç kızlar nişanlanır nişanlanmaz muhakkak başını bağlar, biraz daha kapalı giyerler. Günümüzde inanç ve kanaatlerin giyim şeklinin belirlenmesinde daha da etkili olduğunu görmekteyiz. İslam'ın emrettiği şekilde, genç kızlar ağırlıklı olmakla kadınlar kapanmaya başlamıştır. Diğer taraftan eskiden kadınlardan pantolon giyenler hiç yokken günümüzde pantolon giyen genç kızlara çok rastlamaktayız. Yaptığımız anket çalışmasında halkın giyimle ilgili olarak tutum ve davranışları da ağırlıklı olarak eş ve çocukların dini emirlere uygun bir şekilde giyinmesi yönünde olmuş, bunun yanında geleneklere uygun şekilde giyinmelerinde bir sakınca görmemişlerdir.

En yakın komşularımızdan başlayarak, çevremizde bulunan yardıma muhtaç kişilere yardım etmek ve destek olmak, dinimiz tarafından bize yüklenen bir görevdir.²²⁰ Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal yardımlaşmalarında da dinin etkisini görmemiz mümkündür. Köy hayatında birbirine devamlı muhtaç olan halk, düğünlerde, cenaze merasimlerinde, ev yapımında, hasat zamanı ürünlerin toplanmasında, günlük komşuluk ilişkilerinde devamlı olarak birbirlerine yardımda bulunmaktadırlar. Yeni eve çıkan aileye ilk başta baba ocağı, daha sonra komşu ve akrabalar katkıda bulunarak yardımlaşmanın bir numunesini sergilemektedirler. Köy halkının sosyal yardımlaşmasına bir örnek vermek yerinde olacaktır: Bir gün ben de köydeyken köyde bir ev yanmış, tamamen kül olmuştu. İlk destek ev yanarken herkesin toplanıp evi söndürmeye çalışması ve ev sahibine teselli vermesiyle başlamıştı. Aradan bir hafta sonra köyde kapı kapı dolaşarak evi yanan ev sahibine para toplanmış, onun acısı giderilmeye çalışılmıştır. O gün, “Bu gün ona, yarın bana” düşüncesiyle herkes sosyal yardımda bulunmuştur.

Dinin etkisini yemek yeme alışkanlıklarında da görmek mümkündür. Çocuklar daha kendileri kendi elleriyle kaşık tutup yemek yemeye başlarken sağ elle yemek yenmesi öğretilmekte, çocuklar sol elle yemek yerken özellikle yaşlılar tarafından hemen müdahale edilmektedir. Sofrada yemek yemeye başlarken “bismillah” denmesi ve yemek sonunda “Ya Rabbi şükür, el-hamdu lillah” denmesi dini tezahürlerin göstergesidir. Yine buna örnek olarak köy halkı, yeryüzünde ilk nimet

²²⁰ Bkz.: İmam ez-Zebîdî, *a.g.e.*, Haksızlıklar Bölümü/1115, s. 390.

olarak nitelendirdiği ekmeği asla ters koymamakta, yere düşen ekmeği hemen alıp üç kez öperek alına koyarak nimete karşı saygılı davranmaktadır.. Ekmek israfının günah olduğu bilincinde olan halk, ekmek kırıntılarını yiyerek bereketin artacağını da her zaman genç nesle aktarmaktadır.

Köy halkının toplumsal ilişkilerinde birbirlerine saygılı davranmasında da dinin etkilerini görmemiz mümkündür. “Yol büyüğün, su küçüğündür.” denilerek büyük ile küçük arasındaki karşılıklı saygı bu cümlede özetlenmiş durumdadır. İlçeye sefer yapan otobüslerde yaşlı birisinin binmesiyle gençler hemen kalkmaktadır. Yine otobüs seferinde kadınlara karşı nazik davranılarak erkekler hemen yer vermektedir. Erkekler kendi aralarında konuşurken yanlarından kadın geçerken muhakkak konuşmalarına dikkat yetirmektedirler. Küçükler kendisinden büyüklere saygı içerikli sözlerle hitap etmekte, büyükler küçüklere ya isimleriyle ya da saygı içerikli sözlerle hitap etmektedirler. Kahvehanelerde büyüklerin oturduğu masada küçükler asla oturmayıp kenarda veya başka kahvehanede oturmaktadırlar. Yine sigara içenler büyüklerin yanında asla sigara yakmaz, sigara içenlere de sözlü müdahalede bulunulur. Geniş aile yapısına sahip bölge halkının anne, baba, dede ve nine gibi aile büyüklerini de kapsamayı, onların yardıma ihtiyaçlarının olduğu zamanda yalnızlığa terk edilmediğini göstermektedir. Bu durum, büyüklere verilen değerden kaynaklanmaktadır.

Eş Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler	Sayı	%
Dindar olması	61	33.7
Güzel olması	2	1.1
Zengin olması	1	0.6
Soylu olması	7	3.9
Ahlaklı olması	109	60.2
Diğer	1	0.6
Cevapsız	0	0
Toplam	181	100

Dinin etki ettiği alanlardan birisi de evlilik ve öncesi eş seçimidir. Köy halkı kız beğenmede ahlak güzelliğine ve dindarlığa önem vermektedir. Kız isteme

esnasında da “Allah’ın emri, Peygamberimizin kavli ile” denilerek kız istenmesi dinin etkisini göstermektedir. Düğün merasimlerinin tüm evrelerinde de din büyük ölçüde etki etmiştir.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerde atasözleri ve deyimler de kültürümüzün önemli bir unsuru olmuştur. Toplumun yüz yıllar boyunca duygu ve düşünceleri atasözü ve deyimlerle yansıtılmıştır. Geçmişte yaşanan ve tecrübeye dayanan bazı olaylar çok veciz ve anlamlı bir şekilde bugüne taşınmıştır. Atasözlerimizin kökeni araştırıldığında dinimizin pek çok emrini yansıttıkları görebiliriz. Buna birkaç örnek göstermek yerinde olacaktır.²²¹

Adamın düşmanı, kötü dili bir de kötü karısı.

Allah bir dert vermişse bin derman da vermişdür.

Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.

Ayda yilde bir namaz, onu da şeytan koymaz.

Ayranın olsun, sinek Bağdat’tan gelür.

Bismillah demekle domuz bostandan çıkmaz.

Böyüğüni tanımayan Allah’ını de tanımaz.

Böyüksüz evde bereket olmaz.

Çağrıdağın yerden kalma, çağrılmayan yere ayak basma.

Davetsiz geden mindersiz oturur.

Dermene inanma, dermansız da kalma. (İlaça inanma, ilaçsız da kalma)

Evin temiz tut, misafirin gelür. Gendin temiz tut, ecelin gelür.

Fakirlerin düşgünü, beyaz geyer kış günü. Zenginlerin azğuni, kürk geyer yaz günü.

Hers gelür göz karalur, hers geder yüz karalur.

İnsan sözünden, öküz buynuzundan tutulur.

Kalan işe kar yağar.

Kazan karası geder, yüz karası getmez.

Komşide bişer, bize de düşer.

Misafirin rızkı kendinden önce gelür.

²²¹ Buradaki atasözleri ve deyimler Gülbatton Şakirova (58) ve Asif Hacılı, *a.g.e.*, ss. 188-209/238-340 kaynağından yararlanılmıştır.

Mollanın deduğuni et, ettüğuni etme.
Paran vardur, çarşı-bazar senindür. Paran yokdur, sırit, Allah Kerimdür.
Sayanın kuluyum, saymayanın sultani.
Şeytan getti, meydan bize kaldı.
Şeytanın dostluğı, tar ağacına kadardur. Tatlı dil, yılanı delüğünden çıkarur.
Verdüğun bir yumurta, onu da düрте düрте.
Yumurtadan çıkmış, kabuğuni begenmiyer.
Yüz bilsen de bir bilene sor.
Zererin yarısından dönmek de hayırdur.

Kısaca anlatmak gerekirse Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin sosyal yaşantısını dini yaşantısından ayrı düşünmek mümkün değildir. Din, köy halkının hayatının her alanına çeşitli derecelerde etki etmekte, çeşitli roller üstlenmektedir. Köydeki örf ve adetlerin, ahlaki anlayışın belkemiğini din oluşturmaktadır.

5.4.1. Şirinbey Köy Halkına Dini ve Manevi Yönde Etki Eden Şahsiyetler

Şirinbey köy halkının dini ve manevi hayatı etki etmiş önemli kişiler çok olmakla birlikte bu başlık altında birkaç kişiye yer verilecektir. Daha çok cami hocaları, köyde Kur'an eğitimi veren hocalar ve köyün mollası (hocası, din adamı) bu başlık altında ele alınmıştır. Bunların dışında Şirinbey köyünün dini ve manevi hayatını olumlu etkileyen, bu konuda öncülük eden şahsiyetler olmuştur. Burada o kişilere yer verilmemesinin ana sebeplerinden birisi o kişiler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmamasıdır.

Hesret Halilov (Hesret Molla)

Hesret Halilov 1930 yılında Gürcistan'ın Ahıska vilayetinde Adigun İli Naminayur köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokulu Gürcistan'da okumuştur. 1944 Sürgününde Özbeksitan'a yerleştikten sonra on dört yıl orada yaşadı. 1959 yılında Azerbaycan'a göç etti. Birkaç yıl Azerbaycan'da yaşadıkdan sonra yeniden Özbekistan'a yaşamaya gitmiş ve 1967 yılında Azerbaycan'a dönüş yapmıştır. Hayatlarının büyük bir kısmını Azerbaycan'ın Saatlı İli Şirinbey Köyünde sürdüren

Hesret Halilov 2010 yıllarında Türkiye'nin Bursa iline yerleşmiştir. Dokuz çocuk babası olan Hesret Halilov günümüzde Bursa'nın Yıldırım ilçesinde iskân etmektedir.

Temel dini bilgileri bir kitap bularak o kitaptan öğrendiğini, Kur'an'ı dahi kendi başına öğrendiğini ve Şirinbey köyünde 30 yıl boyunca İslam dini için, halkımız için hizmet ettiğini dile getiren Hesret Halilov'un Şirinbey köyünün maneviyatında büyük bir etkisi ve katkısı olmuştur. Özellikle Sovyet döneminde din eğitiminin bütün yaş gruplarına verilmesinde çaba sarf etmiş, köyde dini merasimlerde etkin rol üstlenmiştir.

Hüseyin Dursunoğlu (Molla Hüseyin)

1922-23 yıllarında Gürcistan'ın Ahıska vilayet Adigun İli Gugunaur köyünde dünyaya gelmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini bitirdikten sonra 1938 yılında Sovyet rejimi altında askere gitti ve yaralanması sonucu 1939'da dönüş yaptı. 1941 yılında yeniden askere çağrıldı. II. Dünya Savaşına da katılan Hüseyin Dursunoğlu toplam yedi yıl askerlik görevinde bulundu. Diğer taraftan ailesi de sürgün edilmişti. Askerden döndükten sonra ailesini bulmak için yola çıktı. Özbekistan'da ailesini bulduktan sonra 1989 yılına kadar Özbekistan Samarkand'da yaşadı. Özbekistan'da da dini görevlerde bulunmuş ve 1989-1990 yılında Azerbaycan'ın Saatlı İli Şirinbey köyüne yerleşmiştir.

Dini eğitimini babasından alan Hüseyin Dursunoğlu'nun amca tarafları da büyük hocalardan olmuştur. Şirinbey köyüne yerleştikten sonra köyde birçok kişi okutmuş ve köyde dini faaliyetlerde rol üstlenmiştir. Şirinbey köyünün Yeni Mahalle dediğimiz bölgenin büyükten küçüğe herkes onun sözünden çıkmazdı. Dinine, diyanetine düşkünlüğü ve alçak gönüllü olmasıyla tanınırdı. Vasib Rüstemov'un anlattığına göre: "Bir gün Hüseyin mollaya imamlık teklif ettiler. O da 'Benim hanım vefat etti, şu an bekarım. Görevi tam yerine getiremem. Ayrıca benim oğlumla gelinim namaz kılmıyor. Ben hiç kimseye namaz kıl diyemem.' diye teklifi reddetti." Bu samimiyetiyle Hüseyin Dursunoğlu Şirinbey köyünde hakka ve halka hizmet

etmiştir. Dokuz çocuk sahibi olan Hüseyin Dursunoğlu 1995 yılında Şirinbey köyünde vefat etmiştir.²²²

Zakir Şadman

1977 yılında Özbekistan'ın Mamangan şehrinde dünyaya gelen Zakir Şadman 12 yaşına kadar doğduğu şehirde yaşamış, Fergana olaylarından dolayı 1989'da Azerbaycan'a ailecek göç etmişlerdir. İlkokulu Özbekistan'da, ortaokul ve lise eğitimini ise Azerbaycan'ın Şamahı ilinde tamamlamıştır. Kur'an eğitimini ve temel dini bilgilerini köyün hocasından alan Zakir Şadman 1993-1994 yıllarında Türkiye'den gelen Ali Kemal hocadan din eğitimi aldı ve sınavla Azerbaycan Şeki İslam Medresesini kazandı. 1995'te mezun olduktan sonra ilk olarak Azerbaycan'ın Gebele ilinde görev yaptı. Daha sonra 1996 yılında Saatlı İli Şirinbey köyünde göreve başladı. Şirinbey köyünde birkaç ay din eğitimi verdikten sonra Ağdaş Hosrov İslam Medresesi'ne öğrenciler gönderdi. Şirinbey Köyünde toplam bir seneye yakın bir süreyle görev yaptıktan sonra 1996 yılının sonlarına doğru Şirinbey köyünden ayrılmak zorunda kalmıştır.

2003 yılında Bakü İslam Üniversitesinde yükseköğretime başlayan Zakir Şadman 2008 yılında mezun oldu. Lisans döneminde Rusya'nın çeşitli bölgelerinde cami imamı, müftü yardımcısı ve Kur'an kursu eğitmeni olarak görevde bulundu. 2009 yılında Türkiye'ye yerleşti. Marmara Üniversitesinde Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimine başladı ve halen devam etmektedir. Aynı zamanda Türkiye Diyanet İşleri'nde görev yapmaktadır. Evli olan Zakir Şadman dört çocuk babasıdır. Görev hasebiyle şu anda Ankara'da iskân etmektedir.

Fatma Süleymanova

Özbekistan'ın Taşkent şehrinde dünyaya gelen Fatma Süleymanova 1978'de doğmuştur. 1989 yılında Azerbaycan'ın Şamahı iline yerleşmiştir. Din eğitimini kendi köyünde hocalardan alan Fatma Süleymanova ortaokulu bitirdikten sonra din eğitimini tamamlamak üzere İstanbul'un Ümraniye ilçesinde bulunan kız Kur'an kursuna gitmiştir. Burada 18 ay din eğitimini aldıktan sonra 1996 yıllarında evlilikle

²²² Vasib Rüstemov (55)

birlikte Şirinbey köyüne yerleşen Fatma Süleymanova artık bu köyde hocalığa başlamıştır.

Şirinbey köyünde özellikle yaz mevsimlerinde kız talebelerin dini eğitiminde önemli rol üstlenen Fatma Süleymanova günümüzde de hocalık görevini devam ettirmektedir. Bunun dışında mevlid kandillerinde mevlid okunması, bayanlara yönelik sohbetlerin yapılması, Ramazan aylarında bayanlara yönelik iftar verildiğinde Kur'an-ı Kerim okunmasında aktif olarak iştirak etmektedir. Üç çocuk annesi olan Fatma Süleymanova günümüzde halen Şirinbey köyünde hocalık görevinde bulunmaktadır.

Bahadır Alioğlu

Azerbaycan'ın Saatlı İli/Ahundov Köyünde 1980 yılında dünyaya gelen Bahadır Alioğlu İlkokulu ortaokul ve lise eğitimini Ahundov Köy orta mektebinde tamamlamıştır. 1995-1996 yıllarında Hosrov İslam Medresesinde din eğitimini alan Bahadır Alioğlu ilk görevine Şirinbey köyünde başlamış ve burada iki yıl cami imamlığı, kurs hocalığı görevlerinde bulunmuştur. Bu dönem içerisinde köyün camisinin inşasının tamamlanmasında, lojman ve medresenin yapımında öncülük etmiştir. İki yıl görevi boyunca caminde yaz-kış talebe okutmuş, okutmuş olduğu talebelerden bir kısmını ise Şeki ve Hosrov İslam Medresesi'nde eğitim almaları için bu medreselere göndermiştir. Yine görevi boyunca köyde yapılan dini merasimlerde, nikâh ve düğünlerde, iftar programlarında aktif olarak iştirak etmiştir.

Şirinbey köyünde iki yıl görev yaptıktan sonra Çeçenistan'a göreve giden Bahadır Alioğlu burada üç yıl görev yaptıktan sonra Azerbaycan'a dönüş yapmış ve Saatlı İlinin Nesimikend köyünde bir yıl görev yapmıştır. 2002 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitim almak üzere Türkiye'ye gelmiştir. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra yüksek lisans eğitimine başlayan Alioğlu 2008 yıllarında Tataristan'ın Kazan Şehrinde Kazan İslam Kolejinde eğitimci olarak beş yıl görev yapmıştır. 2013 yılında Türkiye'ye dönüş yapan Alioğlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olduğu için Bursa ilinde Türkiye Diyanet Vakfı İl Eğitim Koordinatörü görevine atanmıştır. 2015 yılında imamlık sınavını kazanan Alioğlu Antalya'nın Kemer İlçesinde imam olarak görev yapmaktadır. Bahadır Alioğlu evli olup iki çocuk babasıdır.

Cevri Vezirov

1980 doğumlu olan Cevri Vezirov Özbekistan'da dünyaya gelmiş ve ilkokul 1 ve 2. sınıfı Özbekistan'da tamamlamıştır. Fergana olaylarından dolayı 1989 yılında Azerbaycan'ın Salyan İline geldi ve 3 ve dördüncü sınıfı burada tamamladı. Daha sonra Saatlı ili Şirinbey Köyüne yerleşti. Ortaokul ve lise eğitimini burada tamamladı. İlk Kur'an eğitimi, Osmanlıca ve temel dini bilgilerini köyün mollası olan Hüseyin moladan aldı. 1997 Yılında Azerbaycan Şeki İslam Medresesi'nde medrese eğitimine başladı. Burada sekiz ay hazırlık eğitimi aldıktan sonra Azerbaycan Ağdaş Hosrov İslam Medresesi'nde medrese eğitimine devam etti. 1999 yılının sonlarında Saatlı İlinin Şirinbey Köyünde göreve başladı. Şirinbey köyünde toplam sekiz sene görev yaptı.

Şirinbey Köyünde yılın tüm döneminde çocuklara Kur'an ve Tecvid eğitimi, siyer ve temel dini bilgiler derslerini verdi. Bu süre zarfında Şeki İslam medresesine hafızlık için öğrenciler gönderdi. Yine Ağdaş İslam Medresesi'ne ve Zagatala İslam medresesine öğrenciler gönderdi. Şirinbey köyünde cami imamı yaptığı sürede cenaze merasimlerinde, düğün ve nikâh merasimlerinde, mevlid kandillerinde faaliyetlerde bulundu. 2010 yıllarında Türkiye'ye göç eden Cevri Vezirov evli olup iki çocuk babasıdır. Şu anda Bursa ilinde iskân etmektedir.

Mürsel Bedirov

1 Ocak 1982 doğumlu olan Mürsel Bedirov Seyful oğlu Azerbaycan'ın Saatlı İli Şirinbey köyünde doğmuştur. İlkokul, Ortaokul ve lise eğitimini Osan Mirzeyev adına Şirinbey Kend Orta Mektebinde bitirmiştir. 1999-2002 yıllarında Hosrov İslam Medresesi'nde dini eğitimini tamamlayan Mürsel Bedirov 2009 yılından bu yana köyde cami imamı olarak görev yapmaktadır. Özellikle yaz döneminde olmak üzere yıl boyunca erkek çocuklara Kur'an eğitimi, Siyer ve Temel Dini Bilgiler derslerinden ders geçmektedir. Kendisini geliştirmiş, ilahiyat alanına yatkın olan çocukların ise medrese ve ilahiyat fakültelerinde eğitimlerini devam ettirmesi için öncülük etmektedir. Mürsel Bedirov Şirinbey köyünde yaşamakta olup halen köyde nikâh, cenaze törenleri, sünnet düğünleri ve diğer dini törenlerde öncülük etmektedir.

SONUÇ

Ahıska Türkleri, 14 Kasım 1944 yılında Gürcistan'ın Ahıska Bölgesinden Orta Asya'ya sürgün edildikten sonra vatana yakın olma arzusuyla 1956 yılından başlayarak Azerbaycan'a göç etmişlerdir. Göç sürecinde Ahıskalılar Azerbaycan'ın çeşitli illerine ve köyelerine yerleşmişlerdir. Bu yerleşim yerlerinden birisi de Saatlı İline bağlı Şirinbey Köyü olmuştur. Ahıska Türkleri, 1989 yılında Fergana olaylarından bir kez daha sürgün yaşamış, Şirinbey Köyü de bu süreçte ikinci kez göç kabul etmiştir.

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türkler en çok tarım ve hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Köyde Ahıskalı Türklerin % 80,1'i lise mezunu, % 18,8'i yüksekokul mezunudur. Geri kalan % 1,1'lik oranı ise okuma yazma bilmeyen kesimden ibarettir.

Şirinbey köyünde Ahıskalı Türkler Sünni mezhebi benimserken, Azerbaycan Türkleri Caferi (Şii) mezhebini benimsemiştir. Sovyetler döneminde özellikle dini konularda baskıcı bir rejimin olması, Ahıskalı Türklerin dini ve kültürel kimliklerini kaybetmesine bir engel olmamış; tam aksine fırsat bulunduğu anda ibadetlerini gizlice de olsa yerine getirmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Cuma namazları, cenaze merasimleri, sünnet merasimleri, mevlit okutma ve dini bayramlar vasıtasıyla milli, dini ve kültürel kimliklerinin korunmasında bir etken olmuştur. Toplu halde ifa edilen bunun gibi merasimler, ibadetler, bayramlar halkın dini inançlarının, değerlerinin canlılığının korunmasında ve yeni nesle aktarılmasında bir işleve sahip olmuştur. Bu durum da Ahıskalı Türklerin diğer topluluklardan farklı bir hale getirmiştir.

Sovyetlerin dağılmasıyla Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türkler yeni cami inşa etmiş, Cuma namazlarına rahatça gidebilme, Kur'an-ı Kerim'i rahatça okuyabilme ve ibadetlerini rahatça yerine getirebilme fırsatı bulmuştur. Sovyetlerin dağılmasıyla talebe binaen Türkiye'den hocalar gelmiş, iki ay boyunca köyde 300'ün üzerinde öğrenci Kur'an kursuna katılmıştır. Bu da Ahıskalı Türklerin dini duygularının, inançlarının zayıflamadığını, dinini öğrenme arzularının ne kadar çok olduğunu

göstermektedir. Ulusal Türkiye TV kanallarında yayınlanan dini programların izlenmesiyle, irşat faaliyetlerinin yapılmasıyla halkta ibadetini yerine getirme oranı yükselmiş, inançları sosyal alanda da tezahür etmeye başlamıştır.

Komşuluk ilişkilerinde güzel, iyi münasebetler sergileyen Ahıskalı Türkler, Ramazan ve Kurban Bayramlarına büyük ilgi duymuşlardır. Namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetlere de olumlu tutum ve davranışlarda bulunduğu gözlemlenmiştir.

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin köyde yaşamları zorlaştıkça halkın büyük bir kısmı Türkiye'ye göç etmeye başlamıştır. Fakat son zamanlarda köyde doğalgaz hattının çekilmesi, yolların asfaltlanması, su ihtiyacının karşılanması ve elektriğin en azından eskisinden daha iyi olması gibi nedenlerden dolayı günümüzde köydeki halk orada yaşamaya devam etmektedirler.

Sonuç olarak şunu belirtebiliriz ki, Ahıskalı Türkler zaman ve mekân fark etmeksizin nerede olurlarsa olsunlar, nerede yaşarlarsa yaşasınlar oraları imar etmişler, sosyal ve iktisadi açıdan devlete olumlu katkıda bulunmuşlardır. Gittikleri her yerde diline, dinine, örfüne, kültürüne sahip çıkmış ve komşularıyla her zaman iyi ilişkiler içerisinde olmuşlardır.

Bu araştırma boyunca Şirinbey Köyü ve bu köyde yaşayan Ahıskalı Türkler hakkında kapsamlı bir araştırma yapmaya çalıştık. Muhakkak ki, bu araştırma boyunca eksik kalan yerler, ilave edilmesi gereken yerler vardır. Bundan sonra bu köy ve köyde yaşayan Ahıskalı Türkler hakkında araştırma yapacak kişiler köyün Sovyet dönemindeki belgelerine ulaşabilirlerse daha da iyi olacaktır. Halkın yıllarca korumuş oldukları alet edevata, yazılı kaynaklara, çeşitli ev eşyalarına ulaşarak bu bölge ve Ahıskalı Türkler hakkında daha da kapsamlı araştırma yapabilirler.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ** Niyazi - **ÇAPCIOĞLU**, İhsan, “Din ve Toplum İlişkileri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yay., 1. Baskı, 2012, ss. 43-47.
- AKYÜZ**, Niyazi - **ÇAPCIOĞLU**, İhsan “Sosyolojik Din Tanımları”, *Ana Başlıklarıyla Din Sosyolojisi*, Editörler: Niyazi Akyüz – İhsan Çapcıoğlu Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 3. Baskı, 2011, ss. 40-44.
- AKYÜZ**, Niyazi - **ÇAPCIOĞLU**, İhsan, “Dini Tecrübenin İfade Şekilleri”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yay., 1. Baskı, 2012, ss. 49-56.
- APAYDIN**, Yunus, “Namaz”, *İlmihal, İman ve İbadetler*, İlmî Müşavere Ve Redaksiyon Heyeti: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 217-378.
- ARSALNTÜRK**, Zeki - **AMMAN**, Tayfun, *Sosyoloji: Kavramlar Kurumlar Süreçler Teoriler*, İstanbul: M.Ü. İFAV Yay., 1999.
- ARSLANTÜRK**, Zeki, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metot ve Teknikleri*, İstanbul: Çamlıca Yay., 6. Baskı 2008.
- ATAR**, Fahrettin, “Nikah”, *DİA*, Ankara: TVD Yay., C. 33, 2007, ss. 112-117.
- AYDIN**, Akif, “Aile Hayatı”, *İlmihal, İslam ve Toplum*, Ankara: TDV Yay., C.2, 2004, ss. 195-328.
- AYDIN**, Mehmet S., *Din Felsefesi*, İzmir: İzmir İFAV Yay., 10. Baskı, 2002.
- AYDIN**, Mehmet, *Dinler Tarihine Giriş*, Konya: Din Bilimleri Yayınları, 2008.
- BAL**, İdris, “Orta Asya’da Sovyet Kontrol Yöntemleri”, *Avrasya Etüdüleri*, Ankara: C. 3, S. 2, Yaz 1996, ss. 97-113.
- BARDAKOĞLU**, Ali, “İslam Dini”, *İlmihal, İman ve İbadetler*, İlmî Müşavere Ve Redaksiyon Heyeti: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 15-66.
- BARDAKOĞLU**, Ali, “Kurban”, *İlmihal, İslam ve Toplum*, İlmî Müşavere Ve Redaksiyon Heyeti: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 2, 2004, ss. 1-11.
- BARDAKOĞLU**, Ali, “Kurban-İslam’da Kurban”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 26, 2002, ss. 436-440.
- BİLMEN**, **Ömer Nasuhi**, *İslam ve Dünya Dinleri (İstila-i İslam)*, İstanbul: Semerkand Yay., 1. Baskı, Sadeleştiren: Hidayet Işık, 2008.
- BOZKURT**, Nebi, “Mezarlık”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., 2004, C. 29, ss. 519-522.
- BOZKURT**, Nebi, “Sünnet, İslam’da”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 16, 2010, ss. 157-159.

- ÇAĞRICI**, Mustafa, “Ahlak”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 2, 1989, ss. 1-9.
- DEMİRCİ**, Kürşat, “Cenaze”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 7, 1993, ss. 353-336.
- DOĞAN**, İsmail, *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Ankara, Pagem Akademi Yay., 8. Baskı, 2009.
- DÖNMEZ**, İbrahim Kafi, “Oruç- İslam’da Oruç”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 33, 2007, ss. 416-425.
- DÖNMEZER**, Sulhi, *Sosyoloji*, Ankara: 9. Baskı, Savaş Yay., 1984.
- ERDEM**, Hüsameddin, *Ahlak Felsefesi*, Konya: HÜ-ER Yay., 5. Baskı, 2009.
- ERKAL**, Mehmet, “Zekât”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 44, 2013, ss. 197-207
- ERTEN**, Hayri, *Diasporada Dini Yaşamak Azerbaycan Ahıska Türkleri Örneği*, Konya: Palet Yay., 2014.
- GİDDENS**, Anthony, *Sosyoloji*, Yayına Haz.: Cemal Güzel, İstanbul: 1. Baskı, Kırmızı Yay., 2008.
- GÖKÇE**, Birsen, *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Savaş Yay., 1992.
- GÖNÇ ŞAVRAN**, Temmuz, “Bilimsel Araştırmalarda Amaç, Problem ve Sınırlılık”, *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Nadir Suğur, 2009, ss. 98-115.
- GÖNEN**, Gülbin, “Mezarlıklar”, *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, İstanbul: S. 33, Yıl 22, 1992/3, ss. 34-35.
- GÜÇ**, Ahmet, “Kurban”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 26, 2002, ss. 433-435.
- GÜNAY**, Hacı Mehmet, “Ramazan”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 34, 2007, ss. 433-435.
- GÜNAY**, Ünver, *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İhsan Yay., 7. Baskı, 2005.
- GÜNEŞ**, Fatime, “Aile, Evlilik, Akrabalık ve Hane”, *Aile Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, 2011, ss. 28-48.
- GÜRKAN**, Salime Leyla, “Sünnet”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 38, 2010, ss. 155-157.
- HACILI**, Asif - **POLADOĞLU**, Aydın, *Ahıska Türk Folkloru*, Ankara: Atatürk kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2001
- HACILI**, Asif, *Axısqa Türkləri Vətən Bilgisi*, İstanbul: Ahıska Reklam Tanıtım Ajansı, 2009.
- HARMAN**, Ömer Faruk, “Din ve Mahiyet”, *İlmihaal, İman ve İbadetler*, Editörler: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 1-13.
- HÖKELEKLİ**, Hayati, “Çocuk”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 8, 1993, ss. 355-359.
<http://saatli-ih.gov.az/index.html>, 28.04.2014.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Mezarlık>, 02.06.2014.
<http://www.stat.gov.az/source/regions> 20.05.2014
- İMAM EZ-ZEBÎDÎ**, *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh*, Çev.: Abdullah Feyzi Kocaer, Konya: Hüner Yayınevi, 8. Baskı, 2008.
- İMAM-I GAZZÂLÎ**, *İslam Ahlakı*, Çev.: Akif Nuri, İstanbul: Sinan Yay., 1969.

- KARAMAN**, Hayreddin, *İslam'ın Işığında Günün Meseleleri*, İstanbul: İz Yayıncılık, C. 1-2, 2006.
- KARTAL**, Bilban “Eğitim ve Toplum”, *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Nadir Suğur, 2009, ss. 218-242.
- KILAVUZ**, Ahmet Saim, “Akaid”, *İlmihaal, İman ve İbadetler*, İlmi Müşavere Ve Redaksiyon Heyeti: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 67-140.
- KILIÇ**, Recep, *Ahlakın Dini Temeli*, Ankara: TDV Yay., 5. Baskı, 2002.
- KİTAPÇI**, Zekeriya, Türkistan'da İslâmiyet ve Türkler, Konya; Nur Basımevi, 1988.
- KOCA**, Ferhat, “İbadet-İslam'da İbadet”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 19, 1999, ss. 240-247.
- KONUK**, Osman, “Toplum ve Eğitim”, *Sosyolojiye Giriş*, Editör: İhsan Sezal, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi, 2002, ss. 319-360.
- KURT**, Abdurrahman, “Toplum ve Din”, *Sosyolojiye Giriş*, Editör: İhsan Sezal, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi, 2002, ss. 493-569.
- MARSHALL**, Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara: Çevirenler: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.
- Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, *Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğəti*, Bakı: Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, C. I, Şərq-Qərb, 2006, s. 130.
- ÖNKAL**, Ahmet - **BOZKURT**, Nebi, “Cami”, *DİA*, İstanbul: TDV Yay., C. 7, 1989, ss. 46-56.
- ÖZKALP**, Enver, *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: 10. Baskı, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, 2000.
- PIRIYEVA**, Sevil, *Ahıska Türkləri Azərbaycanda, Tarixi, Sosial, Mədəni Həyatı*, Bakı: Qrifli Nəşr, Elm 2005.
- RAGİBOVA**, İlmira, *Kırgızistan'da Yaşayan Ahıska Türklerinin Folkloru*, Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, 2008.
- SAMİ**, Kamuran, “Halk Kültürü Bağlamında Kahvehanelerin Toplumsal Ve Mekânsal Dönüşümleri Diyarbakır Kent Örneği”, *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2010, Yıl 22, S. 85, ss. 159-172.
- SARİMEHMETOĞLU KARAGÜR**, Nesrin, “Azerbaycan'da Eğitim ve Basın”, *Türkler*, Editörler: Hasan Celal Güzel vd., Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, C. 19,, 2002, ss. 297-305.
- SEFEROV**, Rehman, Akif Akkuş, “Azerbaycan Nüfusunun Eğitim Açısından Analizi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, 2005, ss. 357-376.
- SİNANOĞLU**, Mustafa, “İslam”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 23, 2001, ss. 2-3.
- SOLMAZ**, Bünyamin, “Eğitim ve Din”, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Editörler: Niyazi Akyüz-İhsan Çapcıoğlu, Ankara: Grafiker Yayınları, 2012, ss. 401-422.

- SÖNMEZ**, Vecihi, “İslam Düşüncesinde Bilgi-İman İlişkisi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Editör: Yavuz Ünal, Samsun: C. 5, S. 1, 2005, ss. 229-247.
- ŞAKİROVA**, Nigar, “Azerbaycan’da Bir Ahıska Köyü: Şirinbeyli”, *Bizim Ahıska Dergisi*, Ankara: Yıl 9, S. 31, Yaz 2013, ss. 41-43.
- ŞİMŞEK** Ali, “Evren ve Örneklem”, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Editör: Ali Şimşek, Baskı 1, 2009, ss. 108-133.
- ŞİMŞEK**, M. Sait, *Kur’an’ın Ana Konuları*, İstanbul: Beyan Yay., 3. Baskı, 2005.
- TAŞPINAR**, İsmail, “İslam”, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Eskişehir: AÖF Yay., 1. Baskı, 2010, ss. 236-258.
- TEZCAN**, Mahmut, *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay., 1995.
- TEZCAN**, Mahmut, *Sosyolojiye Giriş*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay., 1995.
- TOLAN**, Barlas, *Toplum Bilimlerine Giriş: Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji*, Ankara: 3. Baskı, Savaş Yayınları, 1983.
- TÜMER**, Günay, “Din”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 9, 1994, ss. 312-320.
- TÜRKDOĞAN**, Orhan, *Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi*, İstanbul: MEB, 1995.
- WACH**, Joachim, *Din Sosyolojisi*, Çev.: Ünver Günay, İstanbul: İFAV Yay., 1995.
- YARAN**, Rahmi, “Düğün”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 10, 1994, ss. 15-16.
- YAZICI**, Nesimi, *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Ankara: AÜ İlahiyat Fakültesi Yay., 1992.
- YAZICI**, Seyfettin, *Temel Dini Bilgiler, İtikad-İbadet-Ahlak-Siyer*, Ankara: DİB Yay., 36. Baskı, 2012.
- YILDIRIM**, Ali, **ŞİMŞEK**, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- YİTİK**, Ali İhsan, “Oruç”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., C. 33, 2007, ss. 414-416.
- YÜCEL**, İrfan, “Hac”, *İlmihaal, İman ve İbadetler*, İlmi Müşavere ve Redaksiyon Heyeti: Hayreddin Karaman vd., Ankara: TDV Yay., C. 1, 2004, ss. 511-571.
- ZEYREK**, Yunus, *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara: Pozitif Matbaacılık, Baskı 1, 2001, s. 53.

EKLER

EK 1: SÖZLÜ KÜLTÜR²²³

A) Maniler

Ah çepeller çepeller

Yıhılında yapallar

İçerimi ataş almiş

Dişerden su sepeller

Ah kardaşım kardaşım

Kardaşa kurban başım

Ölürse bacın ölsün

Demesin vay kardaşım

Ah olayım olayım

Seni nerde bulayım

Kara kaşan o gözen

Ben de kurban olayım

Ah tağlar uli tağlar

Çiçeği suli tağlar

Bunda biz karip kalduh

Gök gürler bulut ağlar

²²³ Sözlü Kültür başlığı altında Maniler, Ninniler, Türküler ve Atasözleri, Cemile Şakirova (74), Gülcöhre Şakirova (78), Zümrüt Hasanova (76) ve Sefiye C. (45) bilgilerinden yararlanılarak yazılmıştır. Ayrıca şu kaynaklardan da yararlanılmıştır: İlmira Ragibova, *a.g.t.*, ss. 7-80; Asif Hacı-Aydın Poladoğlu, *Ahıska Türk Folkloru*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 2001, ss. 1-21/59-94; Asif Hacı, *a.g.e.*, ss. 188-209/238-340.

Al alma atılır mi
Bahali satılır mi
Geceler on beş saat
Yalağuz yatılır mi

Al alma kızıl alma
Yollara düzül alma
Yar kapiden gelende
Ceflere süzül alma

Al hıyar yeşil hıyar
Boyuz boyuza uyar
Uzah getme yahın tur
O da çoh güzel uyar

Al kadife asılı
Koltuqları kasılı
Ne ettim ben o yara
Gezer benden küsülü

Al karalar koynunda
Altun saat kolunda
Altun saati sari
Kimin var bele yâri

Al kişmiş yeşil kişmiş
Yerişmiş yere düşmüş
Ele bir yar sevmişim
Ağzi burni çürüşmiş

Al mumlari yandurun
Yengeleri kaldurun
Güveginin evinini
Bezeginen toldurun

Alçah otur aya bah
Yüskek otur çaya bah
El payını payliyanda
Sene düşen paya bah

Alma almaya benzer
Alma ağacı güzel
Şu Azğur'un kızları
Yorğun ceyrana benzer

Alma attım denize
Geliyer üze üze
Gedin deyin reyise
Kızını versin bize

Alma attım nar geldi
Köynek altım tar geldi
O yandan kölge düştü
Ele bildim yar geldi

Alma attım nar geldi
Tar sohahtan yar geldi
Bir öptüm bir dişledim
Al yanahtan kan geldi

Alma bıçah iştemez
Mendil keser iştemez
Verin yarımı gedem
Yorğan döşek iştemez

Alma verdim almasın
Sen almadan kalmasın
Hangi bağın gülisin
Zemheride solmasın

Almalar allaniyer
Tallari sallaniyer
O benim güzel yarım
Kimlernen eyleniyer

Almalar beş olaydi
Reşid'e eş olaydi
Sizin komşinin kızı
Bize yoldaş olaydi

Almalar dilim dilim
Gel otur benim gülüm
Ben ne dedim sen küstün
Lal olsun senin dilin

Almayı dilimledim
Bıçağı güle sildim
Bahtlı o günlere
Yarım dedi ben güldüm

B) Ninniler

Ninni 1

Nenni diyem yuhlasın

Kızıl güle batasın

Kızıl güller içinde

Şirin yuhi tapasın

Nenni diyem bu baştan

Yüzün ortem kumaştan

Nenni diyem sene balam

Nenni diyem sene balam

Balamın beşigi çamdan

Yuvarlandi düştü tamdan

Balami nettim ahşamdan

Nenni de balam nenni neni

Sene nenni diyan günner

Ağ memeden yiyan günner

Nenni de balam nenni neni

Penceresi üstün üstün

Yavrum ne tez bene küstün

Alti ayluh memen kestim

Nenni de yavrum nenni neni

Yeken deve yeken yeken

Ayağım ilişti köken

Kaynatamdan icab ettim

Acab ben yavrimi nettim

Kaldurdum talımdan attım

Nenni de yavrum nenni neni

Ninni 2

Neni diyem yuhlasın
Gül getürem kohlasın
Nenni balam nenni
Nenni gülüm nenni

Çoh yügürem yuhlasın
Anasını gözlesin
Nenni balam nenni
Nenni gülüm nenni

Anası getti gelmedi
Çocuğı pek ağladı
Nenni balam nenni
Nenni gülüm neni

C) Türküler

Gelini Yeni Evine Getirildiğinde Söylenen Türkü

Gelin diyar ana ana
Südün emdim kana kana
Kaynanandur sene ana
Gelin hoş geldin hoş geldin
Bizim yere sen düş geldin

Gelin diyar ata ata
Koyuni kuziya kata
Kaynatadur sene ata
Gelin hoş geldin hoş geldin
Bizim yere sen düş geldin

Gelin diyar baci baci
Başımdan kaldurun taci
Görümelerin sene baci
Gelin hoş geldin hoş geldin
Bizim yere sen düş geldin

Gelin diyar kardaş kardaş
Yanımda yohtur eş yoldaş
Kayınların sene kardaş
Gelin hoş geldin hoş geldin
Bizim yere sen düş geldin

Gelini Çıkarma Türküsü

Ağır ağır ev süpürdüm can babam evi
Ağır ağır ev süpürdüm can babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi

Ağır ağır sufra kurdum Ően babam evi
Ağır ağır sufra kurdum Ően babam evi
Şimdi koydum gediyerim gl babam evi
Şimdi koydum gediyerim gl babam evi

Ağır urba geydim Ően babam evi
Ağır ağır urba geydim Ően babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi

Halal edin anam babam kal babam evi
Halal edin anam babam kal babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi
Şimdi koydum gediyerim kal babam evi

Kına Trks

Tuz kabını tuzsus koydun
Ana baban kızsız koydun
Baban evi iŐsiz koydun
Gelin kınan mubarek olsun

Adladi geğti eŐiđi
Sufrada kaldı kaŐuđı
Baba evin yaraŐuđı
Gelin kınan mubarek olsun

Bindi atın eyisine
Çıhti yolun kınısına
Selem sylen tayısına
Gelin kınan mübarek olsun

D) Atasözleri

Aci işletme-Tohi tepretme.

Akıllı düşmenden korkma-Deli dosttan kork.

Anasına bak kızını al, Kırığına bak bezini al.

Ati atın yanına bağlasan ya huyundan ya suyundan.

Ayağıma yer eden gör bah sene ne edem.

Ayrınam olsun sinegim Bağdat'tan gelür.

Bay kaftan geysel heyirli olsun diyarlar-Yoksul geysel, nerden buldun diyarlar

Bekliyan beg olur

Beklemiyen kul olur

Bekliyana verürler

Beklemiyeni dögerler

Böyügün sözüne uymayan uluya uluya kalur

Çobansız tavarı kurt yiyar

Deli ağlamaz-Dertli gülmez

Demür nemden, insan gemden çürür

Dizimde oturiyer-Sahalimi yolier

Dost başa bakar, düşman ayağa bakar

Ev sözsüz olmaz degirman tozsuz

Ezizim ezizdür canım ondan da ezizdür

Hacdän gelen ben haber veren sen

Harmana giren posruh dirgana tayanacah

Hers gelür göz karaldur-Hers geder yüz karalur

İştiyanın bir yüzi kara vermiyanın iki kara

İt yalamayinen toymaz

Kari var arpa unundan aş eder, kari var buğday ununi taş eder

Karisiz ev susuz degirmen kimidür

Kazan karasi geder-Yüz karasi getmez

Kırh gün günehtar bir gün tövbeker

Kırh kere ölç bir kere biç

Kızını dögmian dizini döger

Komşide bişer-Bize de düşer

Komşinin tavuğı komşıya kaz görünür gelini de kız

Köv üstüne köv olur ev üstüne ev olmaz

Kurban olem tipiya gendi getürdi kapiya

Meyvasız ağaca kimse taş atmaz

Misefirin rızki gendinden evel gelür

Ne edersin elinen o da gelür seninen

Ne tökersin aşına o gelür karşına

Ölüsi olan bir gün ağlar delisi olan her gün ağlar

Paşanın işi poşaya düşer

Sahla samani-Gelür zamani

Sayanın kuliyim saymiyanın sultanı

Saymaduğun taş baş yarar

Sen ağa ben ağa inekleri kim sağa

Tatli sözünen yilani delügünden çıhardursun

Yağ taşanda kepçenin bahasi olmaz

Yazda ayransız kışta yorğansız olma

Yetim hırsızluğa çihar ay ilk ahşamdan toğar

Ziyada aş ya karın ağrıdur ya baş

EK 2: MÜLAKAT SORULARI

1. Adınız ve Soyadınız?
2. Doğum yeri ve Tarihi?

Köy Hakkında Genel Bilgiler

1. Şirinbey adının kaynağı nereden gelmektedir?
2. Köyün tarihi hakkında bildiklerinizi anlatınız.
3. Köye ilk geldiğinizde köyün durumu nasıldı, anlatınız.
4. Köye ilk yerleşilirken çekilen sıkıntılar neler olmuştur?
5. Köyün coğrafi konumunu ve hangi köylerle sınır teşkil ettiğini anlatınız.
6. Köyün iklim yapısı hakkında bilgi veriniz.
7. Köyde hangi tür meyve, sebze yetişmektedir?

Köyün Fiziksel Yapısı

1. Köy içerisinde hangi araçlarla ulaşım sağlanmaktadır?
2. İl veya İlçeye nasıl ulaşım sağlanmaktadır?
3. Ulaşım geçmişte nasıldı, günümüzde nasıldır? Kıyaslayınız.
4. Köyün yolları hakkında bilgi veriniz.
5. Köyün su ihtiyacı nerelerden karşılanmaktadır?
6. Su olmadığı zamanlarda suyu nereden temin ederdiniz?
7. Elektriğin köye gelişi kaç tarihinde ve nasıl oldu?
8. Günümüzde ev veya işyerlerine elektriğin verilmiş şekliyle eskiden elektriğin verilmiş şeklini kıyaslayınız.
9. Elektrik olmadığı zamanlarda evi neyle aydınlatırsınız?
10. Eskiden doğalgazın durumu nasıldı? Anlatınız.
11. Yakın zamanda doğalgaz çekileceği söylentileri var. Bu konu hakkında bilgi veriniz.
12. Ev telefonunun avantaj ve dezavantajları hakkında bilgi veriniz.

13. Ev telefonlarının elektronik olmasıyla köyde evlere internet çekilmiştir. Siz de evinizde internet kullanıyor musunuz? İnterneti kullanmaya ne zaman başladınız?

14. İnternetin size getirdiği avantajlar nelerdir?

15. Sizce İnternetin dezavantajları var mıdır? Varsa sizi hangi yönde etkilemiştir?

Köyün Ortak Sosyal Mekânları

1. Harmanların ilk yapılışı hakkında bilgi veriniz.
2. Harmanlarda hangi tür işler yapılmaktaydı? Anlatınız.
3. Köy mezarlığının oluşumu hakkında bilgi veriniz.
4. Camilerin ilk yapılış tarihi, kim tarafından yapıldığı hakkında bilgi veriniz.
5. Camilerin kullanıma açılış tarihi ve restore edilmesi hakkında bilgi veriniz.
6. Okulların ilk yapılış tarihi ve restore edilişi ile ilgili bilgi veriniz

Cami Hocalarına Sorulacak Sorular

a) Mürsel Hoca

1. Camide imamlık görevine ne zaman başladınız?
2. Eğitim düzeyiniz nedir? Nerede eğitim aldınız?
3. Camide talebelere dini eğitim verilmesiyle ilgili bilgi veriniz.
4. Talebelere dini eğitim hangi kaynaklardan verilmektedir?
5. Cemaatin camiye gelme durumları nedir?
6. Cuma hutbelerini ve vaazları hangi kaynaklardan elde ediyorsunuz?
7. Camide herhangi bir etkinlik düzenler misiniz?
8. Köyde Ramazan ayı nasıl geçmektedir?
9. Genel olarak halkın dini durumunu hangi düzeyde olduğunu düşünüyorsunuz?
10. Halk arasında dini nikâha ne kadar önem veriliyor?
11. Cenaze merasimiyle ilgili uygulamaları sırasıyla anlatınız?

b) Fatma Hoca

1. Köyde hocalık görevine ne zaman başladınız?
2. Eğitim düzeyiniz nedir? Nerede eğitim aldınız?
3. Camide kız talebelere dini eğitim verilmesiyle ilgili bilgi veriniz.
4. Kız talebelere dini eğitim hangi kaynaklardan verilmektedir?
5. Camide kadınlara yönelik sohbetler düzenliyor musunuz?
6. Ramazan ayı ve Mevlit aylarında ne gibi etkinlikler düzenleniyor?

Okul Müdürü ve Yardımcısına Sorulacak Sorular

1. Kaç yıldır bu görevdesiniz?
2. Eğitim düzeyiniz nedir? Nerede eğitim aldınız?
3. Okulların ilk yapılış tarihi ve restore edilişi ile ilgili bilgi veriniz.
4. Okulda hangi alanlarda ders verilmektedir?
5. Sovyet dönemiyle şimdiki durum arasında bir kıyaslama yapınız.
6. Okulda kaç öğretmen ve kaç işçi vardır?
7. Öğrencilerin kitap, kırtasiye ihtiyacı nasıl karşılanmaktadır?
8. 1990'dan sonra okuldan mezun olan öğrencilerden kaç kişi yüksekokullarda eğitim görmüş/görmektedirler?
9. Okulda başörtü yasağı hakkında bilgi veriniz.

Kreş Müdürü ve Yardımcısına Sorulacak Sorular

1. Kaç yıldır bu görevdesiniz?
2. Eğitim düzeyiniz nedir? Nerede eğitim aldınız?
3. Kreşin ilk yapılış tarihi hakkında bilgi veriniz.
4. Halkın kreşe ilgisi nasıldır? Çocuklarını kreşe gönderiyorlar mı?
5. Kreşin toplam kaç işçisi vardır?
6. Kreşte çocuklara ne tür ve neye dayalı olarak eğitim verilmektedir?
7. Kreşin Sovyet dönemi durumuyla şimdiki durumunu kıyaslayınız.

Hastanenin Başhekimine Sorulacak Sorular

1. Görevinizin adı ve görev alanınızın kapsamı nedir?
2. Kaç yıldır bu görevdesiniz?

3. Eğitim düzeyiniz nedir? Nerede eğitim aldınız?
4. Halk, en çok hangi hastalıktan dolayı hastaneye gelmektedir?
5. Halk, kendileri mi hatalıya çözüm arıyorlar yoksa hastaneye mi geliyorlar?
6. Hastalardan, “yazılan reçetede spirtolu ilaç var” gibi ifadeler kullanarak size itiraz eden var mı? Veya siz reçete yazarken dini kuralları göz önünde bulunduruyor musunuz?

Market Sahiplerine Sorulacak Sorular

1. Kaç senedir bu marketi çalıştırıyorsunuz?
2. Markette sattıklarınızı nereden getiriyorsunuz?
3. Köy halkı herhangi bir ürünü satmak için bu ürünü marketinize bırakıyor mu?
4. Markette bira (pive) veya spirtolu içkiler satıyor musunuz?
5. Bir gün veya bir ayda marketten spirtolu içki alınma durumu nedir?
6. Markette en çok satılan ürünler nelerdir?
7. Ürünü satarken veya alırken veresiye yoluyla alışveriş yapıyor musunuz?
8. Ürün satarken para yerine yumurta, buğday vb. gibi şeyler alıyor musunuz? Bunun sebebi nedir?
9. Cuma vaktinde mağazayı kapatıp Cuma namazına gidiyor musunuz?

Kahvehane Sahiplerine Sorulacak Sorular

1. Kaç yıldır bu kahvehaneyi çalıştırıyorsunuz?
2. Kahvehaneye gün içerisinde tahminen kaç kişi ve ağırlıklı olarak hangi saatlerde gelmektedir?
3. Kahvehaneye gelen insanların ortalama yaş aralıkları kaçtır?
4. En çok neler yenilip içilmektedir?
5. Cuma günü Cuma namazı saatinde kahvehanede müşterileriniz oluyor mu?
6. Kahvehanede insanlar zamanlarını nelerle geçirmektedirler?
7. Kahvehaneyi saat kaçta kadar açık tutuyorsunuz?

Köyün Örf ve Âdetiyle İlgili Sorular

1. Doğum öncesi yapılan uygulamalar nelerdir?
2. Doğum anında veya doğum sonrasında yapılan uygulamalar nelerdir?
3. Çocukla ilgili uygulamalar nelerdir? Anlatınız.
4. Düğün öncesi ne gibi uygulamalar vardır?
5. Düğün günü ve düğün sonrası ne gibi uygulamalar vardır?
6. Yaygın olarak yapılan yemekler hangileridir?
7. Yaygın olarak yapılan hamur yemekleri hangileridir?
8. Bunların nasıl yapıldığını anlatınız.
9. Bildiğiniz maniler, ninniler, deyimler ve atasözleri varsa anlatınız.

Köyün Dini Hayatıyla İlgili Sorular

a) Ramazan ve Kurban Bayramı

1. Teravih namazını nerde kılarırsınız?
2. Kadir gecesini ihya eder misiniz?
3. Bayramda en çok kimleri ziyaret edersiniz?
4. Ramazan ayında dini duygularınızda ne derece etkilenme olmaktadır?
5. Ramazan ayında ne tür dini faaliyetler yaparsınız?
6. Ramazan ayında mutlaka iftar verip Kur'an okutur musunuz?
7. Kurban Bayramını nasıl kutlarsınız?
8. Bu zaman kadar kurban kestiniz mi? Nelere dikkat ettiniz?

b) Aile, Akrabalık ve Komşuluk İlişkisi

1. Eskiyle şimdiki zamana göre aile yaşantısını kıyaslar mısınız?
2. Aile bireyleri arasındaki saygı ve hitaplar nasıldır?
3. Eskiden köyde komşuluk ve akrabalık ilişkileri nasıldı?
4. Azeri kökenli komşularınız ve arkadaşlarınızla ilişkiniz nasıldır?
5. Düğünlerde Azeri kökenli komşu veya arkadaşlarınızı çağırır mısınız?
6. Ramazan ayında Azeri kökenli komşu veya arkadaşlarınızı iftara çağırır mısınız?
7. Eğer Azeri kökenli komşu veya arkadaşlarınızla bir problem varsa bunun sebebi ne olabilir?

c) Dinin Teorik, Pratik, Ahlaki ve Toplumsal Boyutu

1. Halk eskiden dini bilgileri nereden öğreniyorlardı?
2. Günümüzde dini bilgileri en çok nerelerden öğreniyorsunuz?
3. Dini bilgileri öğrenmede hocanın yardımına başvurur musunuz?
4. Dini durumu eskiye ve şimdiye göre kıyaslayınız.
5. Halk arasında ne tür dini inanışlar vardır?
6. Köyde dini açıdan yapılan hangi şeyler kınanmaktadır?
7. Dini açıdan nelerin yapılması teşvik edilir?
8. Gece yatarken dua eder misiniz? (Nasıl dua edersiniz)
9. Hastalık döneminde dua eder misiniz? (Nasıl dua edersiniz)
10. Sıkıntılı zamanlarda tavrınız nasıl olur, dua eder misiniz? (Sabırlı davranma, imtihan olarak görme) Birilerini örnek alır mısınız?
11. Genç yaşta ölümler, hastalık, aile geçimsizliği ve fakirlik gibi güç yetiremediğiniz durumlarda tavrınız nasıl olur?
12. Meleklerle inanç durumunuz nedir?
13. Kitaplara olan inanç durumunuz nedir?
14. Peygamberlere olan inanç durumunuz nedir?
15. Ahiret hayatıyla ilgili inanç durumunuz nedir?
16. Şu inanç, davranış İslam Dinine aykırıdır dediğiniz batıl inançlar var mı?
17. Genel olarak baktığınızda köy halkının namaz kılma durumu nedir?
18. Namaz kılanlar eskiden mi daha çoktu yoksa şimdi mi daha çoktur?
19. Hangi yaş gruplarında namaz kılma çokluk teşkil etmektedir?
20. Eskiden Cuma namazlarını nerede kıldınız?
21. Sizce Köyün yüzde kaçını Cuma namazına gitmektedir?
22. Cuma namazına gelenler eskiden mi çoktu yoksa şimdi mi daha çoktur?
23. Gençlere, Cuma ve beş vakit namaz kılmaları için herhangi bir teşvikte bulunuyor musunuz?
24. Namazlara niyet ederken nasıl niyet edersiniz?
25. Oruç tutanların sayısı hangi dönemde daha çoktu?
26. Ramazan ayında ne gibi etkinlikler yaparsınız?
27. Teravîh namazlarını nerelerde kılarırsınız?

28. Zekât verme durumunuz nedir?
29. Köyde hiç hacca veya umreye giden olmuş mudur?
30. Kurban kesme durumunuz nedir?
31. Kurban keserken nasıl dua edersiniz, yaptığınız bir uygulama var mı?
32. Ahlaki bilgileri çocuklarınıza nasıl öğretiyorsunuz?
33. Köyün genel olarak ahlaki durumunu hangi düzeyde görüyorsunuz?
34. Ahlaki açıdan baktığınızda hangi dönemi daha ahlaklı bir toplum olarak nitelendirirsiniz?
35. Birilerinin yaptığı davranış ahlak dışı ise tavrınız nasıl olur?
36. Bir kişinin ahlaklı olması için nelere dikkat etmesi gerekir?

EK 3: TABLOLAR

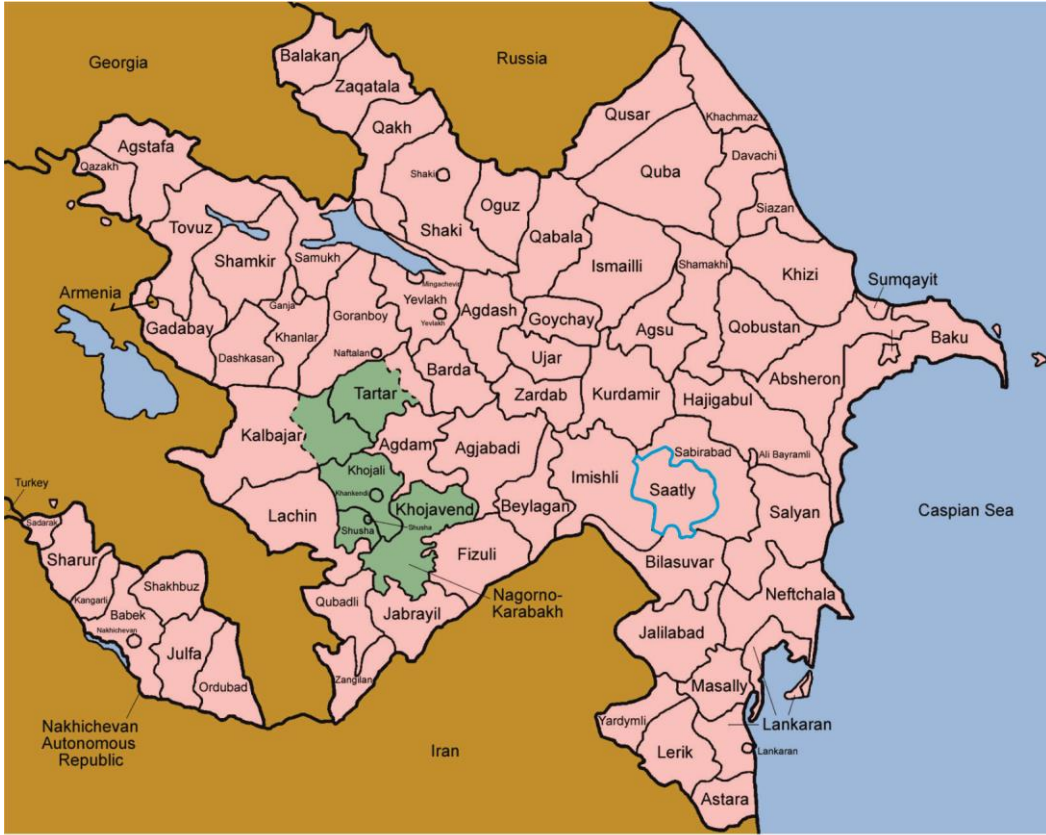
Tablo 1: Saatlı İli ve Saatlı İline bağlı Köylerin 2009 senesinde nüfus sayımını gösteren tablo. Kaynak adres: <http://www.stat.gov.az/source/regions/>

AHALİ SAYISI

(2009. yıl ahalinin kayıt altına alınmasına binaen)

Arazi	Toplam		Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Saath İli/İlçesi	92572	100,0	46553	100,0	46019	100,0
Şehir ahalisi	17442	18,84	8681	18,65	8761	19,04
Köy ahalisi	75130	81,16	37872	81,35	37258	80,96
Köylere göre dağılımı						
Saatlı şehri	17442	18,84	8681	18,65	8761	19,04
Gara Nuru Köyü	6258	6,76	3110	6,68	3148	6,84
ŞİRİNBEY KÖYÜ	4423	4,78	2187	4,70	2236	4,86
Qıraqlı Köyü	3622	3,91	1798	3,86	1824	3,96
Nəsimikənd Köyü	3496	3,78	1772	3,81	1724	3,75
Fətəlikənd Köyü	3171	3,43	1629	3,50	1542	3,35
Dede Korkut Köyü	3131	3,38	1541	3,31	1590	3,46
Varhan Köyü	3044	3,29	1515	3,25	1529	3,32
Sarıcalar Köyü	2780	3,00	1394	2,99	1386	3,01
Karayevkənd Köyü	2775	3,00	1401	3,01	1374	2,99
Alisoltanlı Köyü	2667	2,88	1337	2,87	1330	2,89
Narimanov Köyü	2385	2,58	1169	2,51	1216	2,64
Mircelal Köyü	2360	2,55	1213	2,61	1147	2,49
Mustafabeyli Köyü	2224	2,40	1132	2,43	1092	2,37
Soltanabad Köyü	2098	2,27	1073	2,30	1025	2,23
Çolpı Köyü	2024	2,19	1020	2,19	1004	2,18
Hacıkasımlı Köyü	1948	2,10	985	2,12	963	2,09
Delilər Köyü	1935	2,09	1047	2,25	888	1,93
Beylik Köyü	1896	2,05	957	2,06	939	2,04
Diğər	22893	24,73	11592	24,90	11301	24,56

EK 4: HARİTALAR

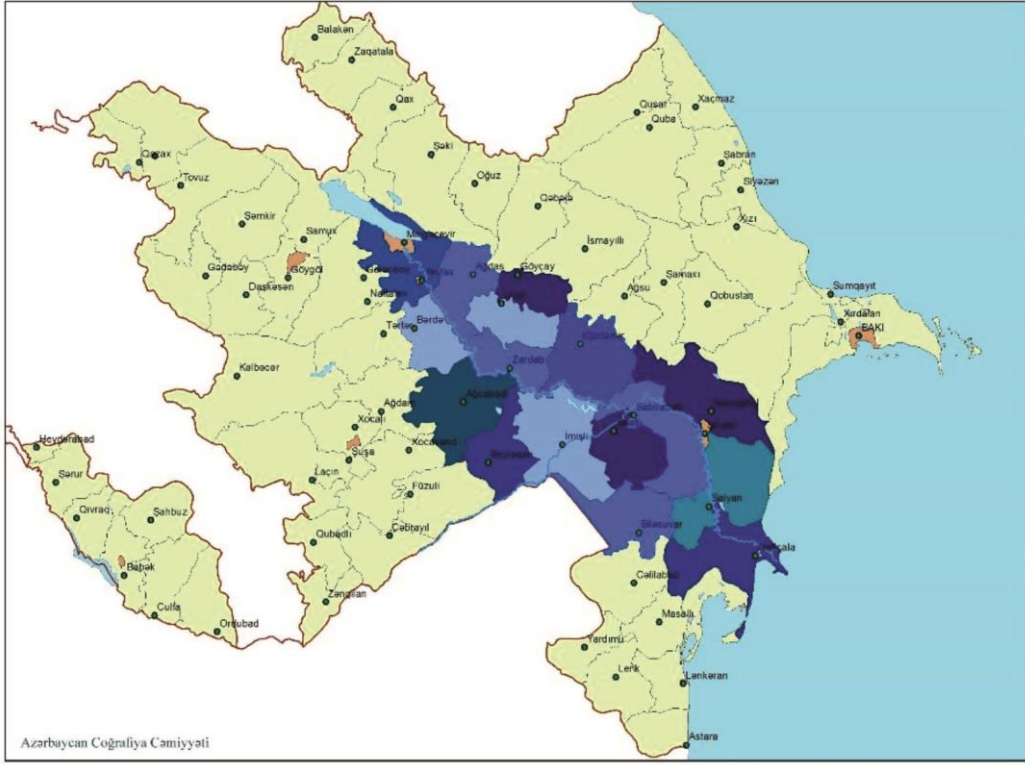

Harita 1

Azerbaycan Cumhuriyeti Haritası

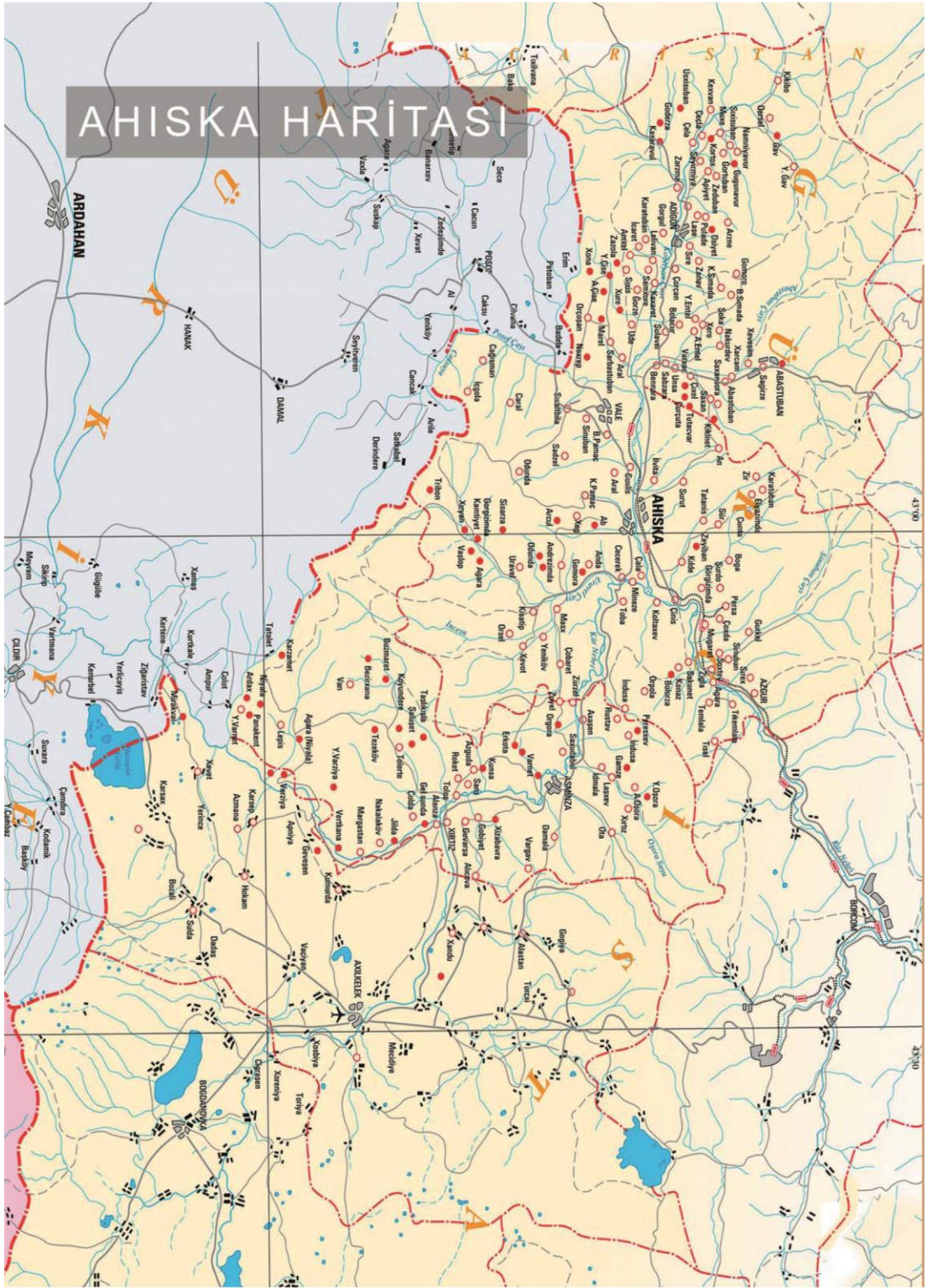

Harita 2
Azərbaycan Cumhuriyyəti Saatlı İli Haritası

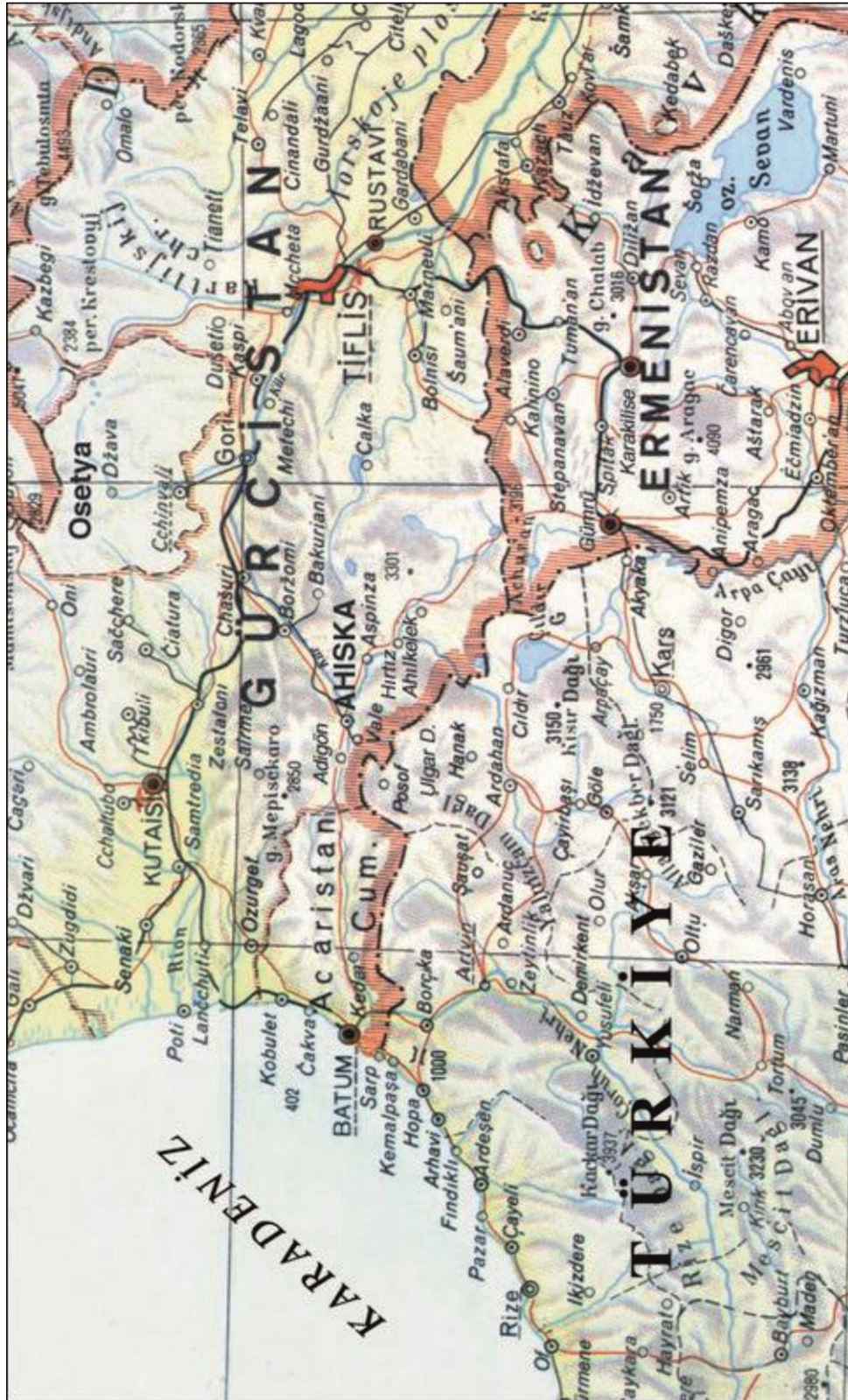
Harita 3

Azərbaycan Cumhuriyyəti Mərkəzi Aran
Rayonlarını Göstərən Harita

Harita 4

Ahıska Türklerinin anavatanı olan Ahıska'nın Haritası. Ahıska, günümüzde Gürcistan Devleti sınırları içerisinde yerleşmektedir.

Harita 4

Günümüzde Gürcistan Devleti sınırları içerisinde yer alan Ahıska'nın konumunu gösteren farklı bir harita.

EK 4: GÖRÜNTÜLER

Görüntü 1

a) Şirinbey Köyünde Rus mezarlığı

Görüntü 2

b) Şirinbey Köyünde Rus mezarlığı

Görüntü 3

Şirinbey Köyünün Girişi. Sol tarafta Türklerin mezarlığı, sağ tarafta teze mehle. (1989'da Özbekistan'dangelenlerin yaşadığı evler).

Görüntü 4

Şirinbey Köyünde eskiden harman olarak kullanılan yeri ağaçlandırılmış ve yeşil alan olarak kullanılmaktadır.

Görüntü 5

Şirinbey Köyünün merkezinde korumaya alınmış yeşil alan

Görüntü 6

Saatlı İlçesine günde bir kez sefer yapan Şirinbey Köy otobüsü.

Görüntü 7

Şirinbey Köyününün ana yolu. Sol tarafta kahvehaneler, sağ tarafta yaşayış binaları yer almaktadır.

Görüntü 8

Ara sokaklardan bir görüntü, toprak yol.

Görüntü 9

Köy içinde taşıma ve ulaşım konusunda olmazsa olmazlardan at arabası. İlçe merkezine giden yol üzerinden bir görüntü.

Görüntü 10

Levo Berejnyy kanalı. Sol tarafta kahvehane, sağ tarafta köyün değirmeni yerleşmektedir.

Görüntü 11

Levo Berejnyy kanalında derin olmayan yerinde Ramiz isimli çocuk çimerken.

Görüntü 12

Şirinbey ve komşu köylere elektriğin dağıtıldığı ve kontrol edildiği istasyon. Şirinbey köyüne komşu olan Ahundov Köyü yolu üzerinde Adigün Köyüne giderken sağ tarafta yerleşmektedir.

Görüntü 13

Eskiden aktif olarak kullanılan harman yeri. Günümüzde sadece ürünlerin terazide çekilmesi ve pamuk hasat zamanı pamukların ilçeğe gönderilmesi için kullanılmaktadır.

Görüntü 14

a) En çok Azerilerin uğradığı çayhaneden bir görüntü.

Görüntü 15

b) Köyün merkezinde bulunan ve Orman Bey'in işlettiği çayhaneden öğle vakti çekilen bir görüntü.

Görüntü 16

c) Köye girmeden Levo Berejnyy kanalının ve köy değirmeninin yanında bulunan bir çayhane.

Görüntü 17

d) Köyün merkezinde bulunan ve işletmesi Cafer Bey'e ait olan çayhane, aynı zamanda restoran.Nevruz Bayramında çekilen bir görüntü.

Görüntü 18

e) Köyün girişinde ana yol üzerinde bulunan Kafe Novruz.

Görüntü 19

f) Kafe Novruz'dan farklı açıdan çekilmiş bir görüntü.

Görüntü 20

a) Azeri Mezarlığından bir görüntü.

Görüntü 21

b) Azeri mezarlığından farklı bir görüntü.

Görüntü 22

c) Azeri mezarlığından genel bir görüntü.

Görüntü 23

d) Azeri mezarlığından bir görüntü. Kabir üzerinde mum yakılmış.

Görüntü 25

Ahıska Türklerin mezarlığından genel bir görüntü. Görüntüye baktığımızda baş taşlarında 10'un üzerinde cami, minare, ay yıldız gibi dini sembollerin yer aldığını görmekteyiz.

Görüntü 24

Ahıska Türklerin mezarlığından görüntü. 1974'te vefat eden birisinin baş taşında fotoğraf gözükmektedir. Daha eski baş taşlarında ise fotoğrafa rastlanmamıştır.

Görüntü 26

Şirinbey Köyünde Ahıska Türklerin mezarlığından bir görüntü. Kabir baş taşında 2008 senesinde vefat eden birisinin resmi gözükmektedir. Arkada, sol tarafta da 2006 senesinde vefat eden kişinin fotoğrafı baş taşında yer almaktadır.

Görüntü 27

a) Şirinbey Köyünde Ahıska Türklerin mezarlığından bir görüntü.

Baş taşında yazılan şiir örneğinin Türkçe çevirilmiş hali

*Hasta düştüm
Akraba, kardeş görmedim
Bir konuşup
Hal hatırım sordum
Çok çalıştım
Muradıma ermedim
Garip Ölü
"Vadesi yeten!" dediler.*

Görüntü 28

b) Şirinbey Köyünde Ahıskalı Türklerin mezarlığından bir görüntü.

Baş taşında yazılan şiir örneğinin Türkçe çevirisi:

*Aniden yetiştirdi ecel
kendini,
Bırakmadı söylemeye son
sözümü,
Kesti nefesimi yumdu
gözümü,
Ebedi hayattan ayırdı
beni!*

Görüntü 29

Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin Camisi

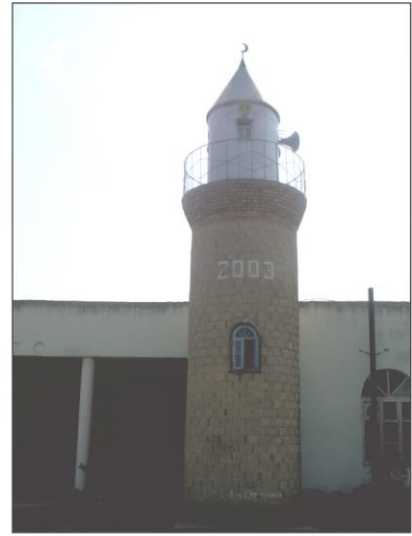
Görüntü 30

Ahıskalı Türklerin Camisinin iç görüntüsü. Hiç bir sütun kullanılmamıştır. Caminin sergilerini imkânı olanlar getirmiştir.

Görüntü 31

1998 senesinde Ahıskalı Türklerin kendi imkânlarıyla inşa ettiği, fakat imkânların kısıtlı olmasından yarım kalan medrese.

Görüntü 32

Şirinbey köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerle ait Caminin Minaresi.

Görüntü 33

Emirşah ve oğlu Cavad Aliyev tarafından 2013 senesinde yaptırılan Şirinbey Köyü Camii şadırvanı.

Görüntü 34

a) Ahıskalı Türklerin Camisinde Kur'an ve temel dini bilgiler eğitimini alan kız talebeler.

Görüntü 35

b) Ahıskalı Türklerin Camisinde Kur'an ve temel dini bilgiler eğitimini alan kız talebeler

Görüntü 36

c) Şirinbey Köyünde yaşayan Ahıskalı Türklerin Camisinde Cuma namazı kılınırken çekilen görüntü

Görüntü 37

d) Akşam namazı kılındıktan sonra Camide çay sofrasından bir görüntü.

Çay, ardından da sohbet ve yatsı namazına katılanlar: Köyün imamı, vaizi, müezzini, köyün belediye başkanlığını yapmış Süleyman Bey, Vatan Cemiyetinde aktif görev yapmış Mirze Bey ve diğer kişiler.

Görüntü 38

a) Şirinbey Köyünde yaşayan Azerilere ait Camiden genel bir görüntü.

Görüntü 39

b) Şirinbey Köyünde yaşayan Azerilere ait Caminin içinden bir görüntü.

Görüntü 40

c) Şirinbey Köyünde Azerilere ait cami içinde resimlere yer verildiğini gösteren bir görüntü

Görüntü 41

d) Şirinbey Köyünde yaşayan Azerilere ait Caminin içinde yer alan resimlerde sol tarafta Hz. Muhammed ve ehl-i beyti, sağ tarafta ise Mirhüseyn Ağa vd. resmi yer almaktadır.

Görüntü 43

f) Şirinbey Köyünde Azerilerin Camisinde Kur'an eğitim alan öğrencinin ellerinde "elem" tutarak çekildikleri bir görüntü.

Görüntü 42

e) Şirinbey Köyünde yaşayan Azerilere ait Camide Kur'an ve temel dini bilgiler dersi gören erkek öğrenciler.

Görüntü 44

g) Şirinbey Köyünde Azerilerin Camisinde bir tabut.

Görüntü 45

a) Şirinbey Köyü Osman Mirzeyev Adına Tam Orta Mektebi (İlkokul, Ortaokul ve Lise)

Görüntü 46

b) Osman Mirzeyev adına Tam Orta Mektebinde İlkokul öğrencileri

Görüntü 47

c) Osman Mirzeyev Adına Tam Orta Mektebinde İlkokul öğrencileri için Elifba Bayramı Kutlamalarından bir görüntü.

Görüntü 48

d) Şirinbey Köyü Osman Mirzeyev Adına Tam Orta Mektebinde ilkokul ve ortaokul öğrencileri

Görüntü 49

e) M. A. Hüseyinov Adına Şirinbey İlkokulu

Görüntü 50

Nazım Esedov Adına Şirinbey Köyü
Körpeler Evi (Kreş)

Görüntü 51

a) Şirinbey Köyü Sağlık Ocağı

Görüntü 52

b) Şirinbey Köyü Sağlık Ocağı Baş Hekimi,
Aile Hekimi Firiddin Halilov ve diş doktoru
Esim Halilov.

Görüntü 53

c) Köyün doktorları tarafından okul taraması
ve bilgilendirme yapılırken.

Görüntü 54

d) Şirinbey Köyünün eczanesi.

Görüntü 55

a) Köyün en büyük toptan marketi.
Şirinbey'in girişine 100 metre kala sağda
yerleşen Nadir Bey'e ait market.

Görüntü 56

b) Nadir Bey'e ait marketin içinden bir görüntü.

Görüntü 57

c) Halil Bey'e ait market.

Görüntü 58

d) Köyün merkezinde yerleşen ve işletmesi Raşit Bey'e ait olan toptan marketlerden bir tanesi.

Görüntü 59

e) Köyde toptan satış yapan ikinci büyük market Velid Bey'in marketi.

Görüntü 60

f) Nadir ve Ellez Bey'e ait Qardaşlar Market

Görüntü 61

g) Köyün sonlarında yerleşen ve işletmesi Kerim Bey'e ait olan üçüncü toptan satış marketi.

Görüntü 62

h) Kerim Bey'e ait marketin içinden bir görüntü.

Görüntü 63

a) Hayvan kesim alanında kasabın hayvan kestiği an.

Görüntü 64

b) Şirinbey Köyünde bir kasap dükkânı

Görüntü 65

a) Şirinbey Köyünün en büyük akaryakıt istasyonu

Görüntü 66

b) Akaryakıt istasyonunda benzin satışı yapılırken

Görüntü 67

c) Zait Bey'e ait akaryakıt istasyonu.

Görüntü 68

d) Petrol satışı yapan küçük bir işyeri.

Görüntü 69

d) Şirinbey Köyünde bir akaryakıt istasyonunda çıkan yangın ve yangını söndürme çabası içerisindeyken çekilen bir fotoğraf.

Görüntü 70

a) Şirinbey Köyünde Oktay Bey'e ait olan bir erkek kuaförü.

Görüntü 71

b) Şirinbey Köyünde Rasim Bey'e ait olan bir erkek kuaförü.

Görüntü 72

a) Şirinbey Köyünde araba tamir işleri ve aynı zamanda tornacılık yapan bir işyeri.

Görüntü 73

b) Kamil ve oğlu Raşit Bey makinenin başında torna işi yaparken.

Görüntü 74

c) Şirinbey Köyünde Araba Tamirhanesi

Görüntü 75

d) Şirinbey Köyünde eski bir araba tamirhanesi

Görüntü 76

Şirinbey köyünde yeni açılan internet kafe

Görüntü 77

a) Şirinbey Köyünde oto yıkama ve yağlama yapan bir işyeri.

Görüntü 78

b) Şirinbey Köyünde oto yıkama işini ve hırdavat satışını yapan işyeri.

Görüntü 79

Şirinbey Köyünde inşaat malzemeleri satışını yapan işyeri

Görüntü 80

Şirinbey Köyünde oto yedek parça satışı yapan işyeri

Görüntü 81

Gelinin temenni alması.

Görüntü 82

a) Kız evinde şerbette çekilen fotoğraf

Görüntü 83

b) Kız evinden pasta ve şerbette beraber damat evine varıldığı an.

Görüntü 84

Kız evinde şerbette nikâh duası yapılırken.

Görüntü 85

Kız evinden gelen çeyizleri indirmek için kayınbabadan bahşış alınırken.

Görüntü 86

Erkek tarafından bir grubun kızın düğün günü kız evine geldikleri an.

Görüntü 87

Kız tarafındayken gelin büyük kaynanaya temenni alması.

Görüntü 88

a) Kız tarafında valizler değiştirilmeden önce imamın hayır dua etmesi.

Görüntü 89

b) Kız tarafında valizler değiştirilme anında valizi açmak için çocuğun kayınbabadan bahşiş alması.

Görüntü 90

Kız tarafında akşamleyin düğün eğlencesinden bir görüntü.

Görüntü 91

a) Erkek tarafında aşçı kazanın kapağını açmak için ev sahibinden bahşiş alırken.

Görüntü 92

b) Erkek tarafında kebab yapan aşçı ev sahibinden bahşiş alırken.

Görüntü 93

Damat, sağdıç, solduc ve diğerleri düğün açılışını yaparken.

Görüntü 94

Erkek tarafında düğün sofrasından bir görüntü.

Görüntü 95

Katha: gelinin, başörtüsünün altından giydiği fes.

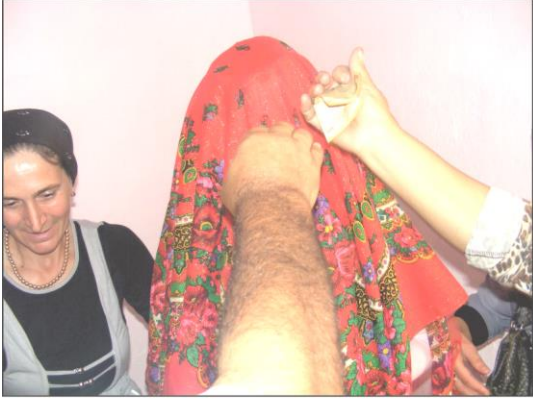
Görüntü 96

Gelin getirmek için kız evindeyken çerez oynatma geleneği.

Görüntü 97

Geline ayna gösterilmesi geleneği

Görüntü 98

Gelin başına bayanlardan birisi elini koyarak kayınbabadan bahşiş aldığı an.

Görüntü 99

Gelini indirirken kız tarafından gelen bir erkek çocuğun arabanın kapısının açılmadığını söyleyerek kayınbabadan bahşiş alması.

Görüntü 100

Gelin arabadan çıkarılırken damat, sağdıç ve solducu evin eşğinde şeker seperken.

Görüntü 101

Eve alınırken gelinin arabadan iner inmez yaptığı tabak kırma geleneği.

Görüntü 102

Gelin eve alınırken eli bala batırılarak evin girişine yukarıya sürülmesi.

Görüntü 103

Gelinin beline ekmek bağlanırken.

Görüntü 104

Ramazan Bayramında Şirinbey Köyü Camisinde Bayram namazı için toplanan Ahıskalı Türkler vaaz dinlerken.

Görüntü 105

Ramazan Bayramı namazından sonra Ahıskalı Türkler Şirinbey Köyü Mezarlığını ziyaret ederken.

Görüntü 106

Ramazan Bayramı sofrasında bir arada. Büyüklere Bayramda ziyaret esnasında.

Görüntü 107

Kurban Bayramında kurban keserken.

Görüntü 108

Şirinbey Köyünde arıcılık. Köyde toplam 7-8 kişi bu işle meşguldür.

Görüntü 109

Şirinbey Köyünde bir aile tarlada ayçiçek tohumunu ekerken.